

A photograph of a typesetting tray, likely a galley, used in the printing process. The tray is filled with various typesetting tools and materials. In the foreground, a ruler is placed horizontally, with the name 'Amadeu Gallart' printed on it. The ruler is marked in centimeters and millimeters. Above the ruler, a small metal tool, possibly a galleys, is visible. The background shows a wooden tray with several compartments, each containing different typesetting materials. The overall scene is lit with a warm, golden light, creating a sense of history and craftsmanship.

Amadeu Gallart, lletres de plom

UNIVERSITAT DE GIRONA
FACULTAT DE LLETRES
LLENGUA I LITERATURA CATALANES
CURS 2013-2014
Mireia Abellí Deulofeu
TUTOR: Xavier Pla

ÍNDEX

1.	AGRAÏMENTS.....	3
2.	INTRODUCCIÓ.....	4
3.	BIOGRAFIA D'AMADEU GALLART GUILLÓ	8
4.	RELACIONS LITERÀRIES.....	21
	4.1. CATERINA ALBERT I PARADÍS.....	21
	4.2. JOSEP PLA.....	34
	4.2.1. LLIBRES.....	35
	4.2.1.1. EL VIATGE S'ACABA.....	35
	4.2.1.2. PER ACABAR.....	38
	4.2.2. DEDICATÒRIES.....	40
	4.2.3. PREMSA.....	42
5.	EDICIÓ DOCUMENTS FONS FUNDACIÓ JOSEP PLA	43
6.	CONCLUSIÓ.....	63
7.	BIBLIOGRAFIA.....	69
	7.1. BIBLIOGRAFIA AMADEU GALLART.....	69
	7.2. BIBLIOGRAFIA.....	79

1. AGRAÏMENTS

Poder fer aquest treball, ha estat una oportunitat per mi. Una oportunitat i un repte. Un repte però alhora també una il·lusió. Una il·lusió a nivell familiar. Per tant, m'agradaria donar les gràcies a totes les persones que n'han fet possible la realització.

En primer lloc, vull agrair a tot l'equip de la Fundació Josep Pla, en especial a l'Anna Aguiló i a la Marta Vergés, per la bona disposició i acollida. Per la diligència en la digitalització de les cartes originals.

A l'Arxiu Municipal de Palafrugell, especialment a la Paqui Téllez, per tota la informació proporcionada que esmento al llarg del treball.

Al Servei d'Arxiu Municipal de Palamós, especialment a la Carme Adroher i a l'Àlícia Genís, per haver-me deixat consultar la seva biblioteca, un document relacionat amb el Museu el Cau, els manaments de pagaments, els llibres de caixa i els llibres de comissió municipal permanent i del ple, tot referit a l'any 1954.

A Ernest Padrosa Gallart i Joan Gallart Fornós, néts d'Amadeu Gallart, per facilitar-me les coses des del minut zero. Per deixar-me indagar en la vida del seu avi com si fos el meu, per les mil trucades i les mil i una preguntes resoltes, de veritat, gràcies.

Al meu tutor, Xavier Pla, li agraeixo que tingues tant clar i apostés des del primer moment per aquest treball i em donés la confiança necessària per fer-lo. I sobre tot, gràcies per la paciència, la professionalitat, el temps i la dedicació impartida.

Al Sr. Pere Trijueque Fonalleras, als Germans Moran de Gràfiques Moran de Palamós, a la Sra. Carme Lladó, al Sr. Joan Ayats, al Sr. Josep Gubert, a la Sra. Carme Miquel, i a la Sra. Antònia Santamaria.

I molt especialment, a la meva mare.

2. INTRODUCCIÓ

Des que vaig començar els meus estudis de Llengua i Literatura catalanes a la Universitat de Girona, sempre havia pensat en la possibilitat d'enfocar el meu treball de final de grau a ampliar, o a enfocar des d'un punt de vista més literari, el meu treball de recerca de batxillerat: *Vida i memòria d'Antonio Farnós Viñet*¹. El tema central del treball va ser intentar construir l'hipotètic itinerari que el meu besavi es va veure obligat a fer, des que va marxar del seu poble natal, Horta de Sant Joan, fins que va morir presoner als camps de concentració nazis. La idea d'aquest treball va sorgir a partir de la meva curiositat per una única carta manuscrita, que envia a la meva besàvia pocs dies abans d'ingressar al camp de Mauthausen, i que va ser el fil conductor de gran part del meu treball.

La meva idea inicial, però, va canviar quan a mitjans del mes de novembre de l'any passat, vaig tenir la sort i l'oportunitat d'entrar a treballar com a becària de la Fundació Josep Pla de Palafrugell, gràcies a una beca que ofereix la Càtedra Josep Pla a estudiants de Filologia Catalana. Al cap d'un temps d'estar-hi treballant, prop de les vacances de Nadal, vaig veure sobre una taula un dels llibres de l'*Obra Completa* de Josep Pla. No era la primera vegada que en tenia un a les mans. Recordo perfectament, que quan era petita, n'hi havia una prestatgeria plena al menjador de casa la meva tia. Just en aquell moment li vaig explicar a l'Anna Aguiló, directora de la Fundació, que la meva tia sempre em deia que aquells llibres eren tota una relíquia, ja que Josep Pla els havia regalat al seu sogre, "l'avi Amadeu", com familiarment l'anomenem a casa. Li vaig comentar també, que sempre havia tingut la sensació, potser intuïtivament, que hi havia d'haver una connexió especial entre ells dos.

Després d'aquella conversa, l'Anna em va suggerir que mirés a la base de dades de la Fundació per veure si hi trobava alguna referència, o potser algun tipus de correspondència relacionada amb ell. No pensava trobar cap registre, però per sorpresa meva n'hi havia un: el número 164. Aleshores, vaig anar a buscar la carpeta de correspondència amb aquest número i a dins hi vaig trobar una vintena de cartes dirigides a Josep Pla.

¹ <http://www.udg.edu/portals/80/treballspremiats2009/TREBALL%20memoria%20antonio.pdf>

El meu tutor, Xavier Pla, es va assabentar d'aquesta troballa, a través de la directora de la Fundació. Des d'un bon principi, ho va tenir clar, i de seguida em va proposar de fer el meu treball de final de grau amb aquest tema, atès que era una primícia que no podíem deixar escapar. En un primer moment, la hipòtesi era localitzar les respostes de Josep Pla d'aquestes cartes, i amb aquesta finalitat vaig contactar molt ràpidament amb els néts d'Amadeu Gallart, Ernest Padrosa Gallart i Joan Gallart Fornós, per tal de demanar-los si podria consultar la biblioteca personal i el fons del seu avi. I també els volia preguntar si els semblaria bé o si els faria il·lusió que jo fes un treball relacionat amb el seu avi i la seva relació amb Josep Pla.

La seva resposta no podia ser més satisfactòria: van estar encantats amb la idea i vam decidir quedar un dia tots plegats, per consultar el fons a casa seva. Tenia molta curiositat per veure quin tipus de documentació hi hauria.

Vam quedar un divendres de finals de gener. Aquell divendres al matí, com de costum, vaig anar a la Fundació. Vaig reprendre la feina on l'havia deixat el darrer dia, agafant un plec de cartes de la correspondència d'entrada de Pla. Vaig anar introduint a la base de dades la informació de les cartes, i cap al final del matí, vaig trobar una carta força llarga que no estava signada, només hi havia una X per signatura. Vaig posar-me a llegir la carta ja que, a vegades, gràcies al contingut podem deduir qui l'ha escrit, i deia així: "Distingit senyor meu, he de començar per dir-vos que estic enamorat de vós. Enteneu-me, vull dir, que sóc un enamorat del que vós escriviu.[...]" Com que no en vaig treure l'entrellat, i pel contingut de la carta tampoc no tenia ni idea de qui es tractava, vaig decidir posar la carta al final de tot el plec. En acabar el meu horari me'n vaig anar cap a casa, pensant en l'original començament d'aquesta carta.

A la tarda, tal i com havíem quedat vaig anar a casa l'Ernest per tal de consultar el fons i veure què s'hi conservava. Vaig quedar gratament sorpresa: hi havia molts llibres, diversos reculls dels seus escrits, així com enquadernacions de correspondència personal i enquadernacions de l'economia domèstica. Tot estava molt ben conservat.

Em va cridar l'atenció un quadernet petit i de color marró. I quina casualitat que en obrir-lo vaig trobar-me aquelles mateixes paraules curioses del matí: "Distingit senyor meu, he de començar per dir-vos que estic enamorat de vós.[...]" Que petit és el món! Sembla que aquesta anècdota sigui fictícia, però és cent per cent real.

En aquell moment, vaig quedar-me glaçada. Eren massa coincidències seguides. Primer la casualitat de trobar tot aquell munt de cartes, i després poder identificar una carta aparentment anònima, pel fet que l'autor se n'havia transcrit una còpia en un dels seus quaderns personals. Probablement, sense aquesta còpia, mai no hauríem pogut identificar l'autoria d'aquesta carta.

No cal dir que el divendres següent, a la Fundació, vaig comparar les dues cartes i efectivament eren idèntiques.

Al mateix temps, vaig plantejar-me la possibilitat que hi hagués més cartes sense ser detectades. Així doncs, vaig buscar entre la correspondència que encara estava pendent de classificar, per veure si hi trobava alguna carta més. El resultat va ser òptim ja que vaig trobar-ne dues més.

Tot plegat em va fer pensar que era molt bona idea fer un treball d'aquest tema. Aquest treball em permetria indagar sobre la vida d'Amadeu Gallart, treure a la llum aquest personatge i analitzar la relació personal i professional amb Josep Pla. Malgrat que no han aparegut les cartes de Pla adreçades a Gallart, sí que es conserven cartes amb altres personalitats literàries com ara Víctor Català, en el seu fons.

Aquest treball s'estructura en tres parts:

La primera part és la biografia personal i professional d'Amadeu Gallart Guilló. He trobat interessant fer una presentació exhaustiva del nostre autor, atès que es tracta d'un personatge no prou conegut fins ara. Amb ella, intentaré resseguir un personatge vinculat amb Palafrugell i Palamós de finals del segle XIX i bona part del segle XX. El fet de conèixer millor algunes facetes de la seva vida, crec que ajudarà a tenir una idea més clara de com era, de quines circumstàncies li va tocar viure, i també servirà per descobrir una persona de talent a través de les seves temptatives literàries.

A la segona part del treball, detallaré amb exactitud les relacions literàries que li coneixem, fins a dia d'avui, al nostre autor. D'una banda, coneixerem la seva gran admiració vers Caterina Albert. I de l'altra, posaré sobre la taula les claus i les eines necessàries per trobar l'evident relació, tant personal com professional, que hi havia

entre Josep Pla i Amadeu Gallart, la qual havia restat desconeguda i en un segon terme fins ara.

I, per últim, a la tercera part, em centraré en la correspondència personal entre Gallart i Pla. Transcrivint totes les cartes que es conserven a la Fundació Josep Pla, que són les que envia Gallart a l'escriptor.

La meva intenció és recrear, de la millor manera possible, la vida del nostre personatge i la seva relació constant amb el món de les lletres, cosa que espero aconseguir.

3. BIOGRAFIA D'AMADEU GALLART GUILLÓ

Amadeu Gallart Guilló va néixer a Palafrugell el 29 de desembre de 1889 en el si d'una família humil i va morir a Palamós el 21 d'octubre de 1971 a l'edat de 81 anys.

Fill de pares palafrugellencs² Amaranant Gallart Pons (1859-1919) i Catalina Guilló Reig (1860-1928). Va tenir quatre germans: l'Ernest (1883-1885), la Conxita (1886-1922), la Victòria (1888-1889) i la Marina (1897-1905)³.

La seva mare era mestressa de casa i tot i que també treballava algunes hores amb diferents tapers de Palafrugell. El seu pare era treballador a la indústria del suro i també dedicava gran part del seu temps a diverses activitats culturals, polítiques i literàries. I era membre de la coral *El Brazo Fuerte*. Era considerat un treballador il·lustrat i escrivia regularment a diferents revistes i setmanaris locals.

Aproximadament, entre els anys 1903 i 1904, Gallart, comença a treballar d'aprenent a la impremta Miquel Palé i Cia de Palafrugell. Aquesta informació és extreta de la còpia d'una carta que Amadeu adreça al Sr. Enrest Palé, el mes de febrer de 1959. En ella vol donar testimoni d'algunes anècdotes transcorregudes en la seva etapa d'aprenent d'impressor.

Des de ben jove, comença a escriure a diverses revistes locals. Al 1906, quan tan sols té setze anys, comencem a ubicar-lo dins de la premsa coetània palafrugellenca del moment.

És a *La Crònica*, del 14 de juny de 1906, on podem veure el seu primer escrit, amb el nom de "Records". Amb aquest escrit som testimonis de les seves primeres provatures potser inexpertes. Si comparem aquest primer escrit amb els posteriors, veurem que el nostre autor és un jovenàs que encara empra un llenguatge prematur. Malgrat no ser un dels seus millors articles –literàriament parlant–, té un valor històric important. Vegem-ne un fragment:

² Dades facilitades per l'Arxiu Municipal de Palafrugell extretes de les dispenses matrimonials de la web de l'Arxiu Diocesà de Girona.

³ Informació de les dates de naixement i mort dels germans d'Amadeu Gallart, extretes de la web dels Mormons :

<https://familysearch.org/search/image/index#uri=https%3A%2F%2Ffamilysearch.org%2Frecords%2Fwaypoint%2F12318848%3Fcc%3D1784529>

“L’altre dia passant pel davant de l’estudi del meu antic professor senyor Roure⁴, vaig sentir els nois que deien lliçó; me va causar tan bella impressió que no he pogut menys que descriure-la.

Me va fer recordar dels temps que jo hi anava. Que de pressa han passat aquells dies tan feliços per mi! Amb quanta alegria hi tornaria a n’aquells temps de ma infantesa a passar aquelles tardes de primavera al costat del respectable Sr. Roure: Recordo quan assegut a n’aquella taula del costat de la finestra que don al pati, escrivia i estudiava, acompanyat per el xisclar de les aurenetas i el piupiupejar dels pardals [...]”.⁵

A través d’aquest escrit, hem sabut que Amadeu va anar a l’escola pública elemental de nens de Palafrugell, i que sentia una gran admiració pel seu professor Sr. Vicens Roure i Armadà.

En el mateix setmanari uns mesos més tard, concretament al desembre de 1906, trobem un altre escrit amb el nom de “Crepuscle”, aquesta vegada però, es tracta d’un text dedicat a la seva mare. Segons el seu fons personal, la seva col·laboració en aquest setmanari acaba el juliol de 1907.

A partir d’aquest moment comencem a veure les seves temptatives literàries en diferents periòdics, revistes i setmanaris.

Dos mesos abans de fer els divuit anys, Amadeu, probablement amb la finalitat d’ajudar a millorar la situació econòmica de la seva família, se’n va anar a treballar i a viure a una fàbrica de taps de Sant Feliu de Guíxols. La seva feina inicial, segons explica en una carta enviada a la seva mare, el setembre de 1907, consistia en triar taps. No obstant això, en les seves hores lliures es dedicava a provar de fer taps a la màquina amb tant d’encert que en fa un parell de cents cada nit. L’amo de la casa on treballa el felicita ja que té molt bona predisposició i aprèn molt ràpidament.

A principis de gener de 1908 trobem una col·laboració puntual al *Nuevo Distrito*, publicació de Palafrugell amb l’article “¡1907...!”.

El Gener de 1909, quan tenia dinou anys, va decidir anar a buscar feina a Alemanya, de nou amb l’esperança de millorar una mica la situació econòmica de la seva família. Així

⁴ Vicens Roure i Armadà (1833-1922) va ser mestre de l’escola pública elemental de nens a Palafrugell des de 1867 fins a 1907. Segons Joan Busquets i Josep Molero a *L’ensenyament a Palafrugell*.

⁵ AMADEO GALLART, “Records”, *La Crónica*, 14-06-1906, p.2.

doncs, marxa a treballar a Ludwigshafen, en una fonda que regenten uns familiars d'uns amics de Palafrugell. Durant aquest temps, té molts problemes, ha de treballar moltes hores i no té tant de temps d'escriure com ell voldria. Enyora Palafrugell, els seus amics, i principalment a la seva mare i la seva germana Conxita. A més a més les persones que ell més estima –mare i germana– tenen greus problemes econòmics, i també, la seva germana té problemes de salut. A Alemanya, no hi troba el que ell s'esperava. Es troba davant d'una jornada de moltes hores, està mal nodrit i és mal pagat. Se sent enterament derrotat, vilment enganyat i decebut, res del que se'ls havia promès es va fer realitat. Fins i tot, arriba a l'extrem de pensar en el suïcidi. La seva mare que no sap ni llegir ni escriure, li escriu una carta de la mà de la seva germana on li diu que no ha de tenir aquests pensaments, per què elles dues estan passant per un moment molt crític econòmicament. Vist tots aquests problemes, s'està a Ludwigshafen només un any.

És important comentar que des d'Alemanya, envia dos escrits a *La Pebrera*, on firma sota el pseudònim de Griff: "Aires alemanys. La febre Zeppelinesca" i "Aires alemanys. Una nit vora del Rhin", però de fet pensem que hi van haver més escrits enviats des d'Alemanya per què en trobem traça a la correspondència personal entre ell i la seva germana. Vegem aquest darrer:

"Una nit bora el Rhin. Vora voreta del Rhin una nit de lluna clara.

A la vista del títol que encapçala aquestes ratlles és indubtable que el lector buscarà un lloc on no arribin remors impertinents ni converses indiscretas que puguin destorbar-lo en la lectura de les ralles que segueixen a continuació, creient-se va a saborejar quelcom exquisit, bellament poètic que ha de sumir-lo en sublims divagacions y omplenar-li l'ànima d'una vaga nostàlgia de somnis llunys i tal volta irrealisables... mes si el lector té per costum, seguint la màxima de que les apariències enganyen, mirarà la firma abans d'imposar-se el treball de llegir l'article... cregui'm, el planyo; serà un decepció més, un desengany més de les coses de la vida que vindrà a omplenar-li el dipòsit més o menys proveït d'aquesta mena de fil·loxa moral.

Però esvaeixi tot cuidado el volgut lector. Desgraciadament sé lo que són les decepcions, i per lo tant vull evitar-li aquest nou dolor que arriba a l'ànima, ja que prefereixo mil voltes la franquesa, condició que em caracteritza de tota la vida, que la ridícula pretensió, de posar-me amb coses que sóc incapaç en tots conceptes de sortir-me'n. Així és, que aquesta nit vora el Rhin, que era nit de lluna calma i apassible, nit d'insomni d'enamorat, l'ofereixo tota entera i gratis, enterament gratis, als benèvolos llegidors i que cada ú la visqui i flueixi a llur manera.

GRIFF.

La Pebrera, Ludwigshafen 23 Setembre 1909."

El 1910⁶ ja és a Palafrugell i és cridat a llesves. Aquesta informació també es corrobora amb la llista de quintos que publica el diari *Baix Empordà* el 20 de febrer de 1910, on en el número 39 trobem el nom d'Amadeu Gallart Guilló.

Aproximadament, entre 1910 i 1911 treballa a la fàbrica de taps de Can Melitón, al carrer del Sol de Palafrugell. No obstant això, penso que ja hi devia treballar un temps abans de marxar a Alemanya. En una carta personal, arrel d'un retrat que ell li havia enviat, la seva germana, li comenta que als companys de la fàbrica els hi ha agradat molt la fotografia i que, posant un punt d'humor, li diuen que ara no el deixarien pujar a l'estiba.

Amadeu marxa a fer el servei militar el març de 1911. En el primer sorteig que té lloc a Girona, és assignat al quart regiment mixt d'artillers de muntanya, però finalment, quan arriba al quarter, és destinat al quart regiment mixt d'enginyers, a la tercera companyia. El servei militar doncs, el fa a Barcelona. A través de les cartes, que enviava a la seva mare i a la seva germana Conxita, sabem que mentre va estar fent el servei militar va treballar a la impremta del quarter i que a ell li hauria agradat anar a treballar a un destí més ben remunerat, per tal de poder ajudar-les econòmicament. Però la seva experiència en el món de la impremta, va fer decantar la decisió dels seus superiors. Així doncs, veiem que des de ben jove està vinculat al món de la impremta i de les lletres.

La major part del temps va estar fent el servei militar obligatori a Barcelona, però durant el juny i el juliol de 1911, va estar dos mesos a Figueres al castell de Sant Ferran. Passat el mes de Juliol, torna a Barcelona i s'hi està fins al final del servei. L'última carta que envia a la seva germana Conxita des de Barcelona és del febrer 1914, on li diu que la pròxima vegada que parlin i es vegin, serà a casa. Així doncs, deduïm que acaba de fer el servei militar a finals de febrer o a principis de març de 1914.

Durant tot aquest temps, tal i com hem pogut veure, s'escriu constantment amb la seva família. M'agradaria destacar un fragment d'una d'aquestes cartes. En aquest fragment podrem veure la seva sensibilitat i l'amor per la natura, on podrem apreciar un vessant completament diferent, més íntim, i personal:

⁶ Informació extreta de la documentació de l'expedient de llesves de 1910 de l'Arxiu Municipal de Palafrugell. A la documentació de llesves i concretament en el peu del document de comunicació del sorteig (que es va celebrar al 13 de febrer de 1910), figura com a domicili d'Amadeu Gallart: casa Melitón al carrer del Sol. Al document de comunicació per l'acte de classificació i declaració dels soldats (que va tenir lloc el 6 de març de 1910), figura com a domicili d'Amadeu Gallart: Carrer del Sol. Vegeu annex 2, document 1.

“[...] Vaig trobar-me, sens que me’n hagués donat copte, molt a prop d’un poblet anomenat Cabanes. Me fora impossible descriure-vos l’alegria que sentia al trobar-me tot sol en mig d’aquesta campinya que no sé què pagaria per que la poguéssiu veure. [...] Els camps de blat, ja força ras, que onejava lentament a l’impuls d’un aire fresc malgrat el sol que donava vida i color al paisatge a més de l’escalfor un xic massa ardent; el soroll de les espigues força proveïdes al xocar entre sí, la flaire especial que despedeixen junt amb altres enterament iguals a les de la nostra campinya; els cants dels grills i de rossinyols i altres ocells, la visió immutable i serena però que semblava que em parlava des de lluny, de Santa Caterina; tot en fi, contribuïa a que estès alegre, a que experimentes aquest benestar íntim que sembla que ens alleugera materialment el pes del nostre cos mateix...[...]

Sense deixar que passi gaire temps, després de tornar del servei militar reprèn la seva col·laboració a la premsa local de Palafrugell, però aquest cop ho fa al setmanari regionalista *Baix Empordà*. Escriu al costat de les columnes dels coneguts escriptors palafrugellencs Anco Marcio i El Quartiller. Fins i tot, aquest últim li escriu una endreça. Així doncs, Gallart col·labora a *Baix Empordà* de l’octubre de 1914 fins al juliol de 1915. Hi publica un total de 13 articles⁷. Alguns d’aquests articles són: “Excursió a l’infern”, “Una carta a l’amic”, “Indiferència”, “Estivals”, “Els tres moderns mosqueters”, “Un bany de poesia”, entre d’altres.

Més tard, Gallart, col·labora al periòdic quinzenal *Emporion* de Torroella de Montgrí. Hi escriu del maig de 1916 fins al maig de 1919. En aquesta publicació hi trobem articles com ara: “Albors de vida”, “Melangia”, “Ànima solitària”, entre d’altres. M’agradaria fer especial èmfasi en una poesia entranyable datada el 25 de març de 1917 que es titula “A una Maria” i també la del maig de 1919 que es diu “A una Maria torroellenca”. Aquests poemes ens fan suposar que molt probablement el 1917 ja coneixia a la que, més endavant, seria la seva futura dona.

És en aquest periòdic *Emporion* en el número 156 de 9 d’octubre de 1921, a la pàgina 6, apareix l’anunci del compromís del nostre autor: “Prometatge. – Per a nostre col·laborador i amic En Amadeu Gallart de Palafrugell, ha sigut demanada la mà de la damisel·la torroellenca Na Maria Baquer.”

Paral·lelament al 1916, Amadeu, comença a col·laborar a la revista mensual *Lumen* (revista científicofilosòfica de estudios psicológicos) que és considerada una de les

⁷ Dades extretes segons la recerca feta de la premsa digitalitzada de la xarxa d’arxius de Catalunya. <http://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/#top>

millors revistes espiritistes espanyoles de l'època. Vegem un fragment d'un escrit seu publicat a *Lumen* amb el nom "El Dolor de la Soledad forzosa":

"Alejado del bullicio del pueblo, en la apacible calma de este rincón de mi casa, o bajo el ramaje exuberante de unos árboles de solitaria hondonada, nido de pájaros, de mariposas y de hormigas; subido a un altozano con vistas al mar, o bajo la tupida copa de resinosos pinos en uno de los incomparables sitios que posee la campiña, transcurren mis horas de asueto, las horas libres de mi juventud. Es lo más frecuente que me acompañe un libro, amigo fiel que me ilustra, me aconseja y me conforta, hablándome de cosas que jamás oí de labios de carne. ¡Qué dulce, que benévola me habla, y con qué fervor y entusiasmo me comunica sus ideas!

Es tal y tan especial el entusiasmo que me comunica, que en ocasiones he de apartar los ojos de aquellas páginas venerandas, para contener el vuelo de mi pensamiento y para sosegar las palpitaciones de mi corazón, intensamente impresionado por aquellos conceptos sublimes [...]. Son esos los goces absolutamente necesarios para el espíritu que no se conforma con el tedioso y monótono ambiente de lo vulgar, con el terrible siempre igual, con el enervador estacionamiento en que viven una inmensa mayoría de seres cuya mezquindad de aspiraciones hace que se consideren dichosos en un tan limitadísimo horizonte de conocimientos, que uno se da cuenta con honda pena de que hace su peregrinaje por un árido desierto, a pesar de que no tenga de tal las apariencias... y esta soledad en medio de la gente, es dolor incomprendido por la masa que vive aferrada a la vida material, grosera, agitándose como miasmas inmundos en la superficie de un charco corrompido; dolor que no pueden comprender por qué su espíritu vive encogido, ciego, recubierto por cuerpo densísimo que no le permite su irradiación al exterior, que le intercepta las influencias superiores, que le veda vibrar al unísono con el Espíritu infinito. [...]"

La seva col·laboració a la revista *Lumen* finalitza al 1926. La majoria dels seus escrits en aquesta publicació, són de caire filosòfic.

El 1918 escriu al setmanari independent *Esclat* de Palafrugell. Hi publica dos articles: "Empordaneses. La talla de boscos", el mes de juny 1918 i "Empordaneses. De la nostra parla", el mes de juliol de 1918.

Més tard, col·labora a la revista quinzenal *Costa Brava* de l'Escala. Aproximadament des de l'agost de 1919 fins al gener de 1920. Entre els seus escrits hi trobem, bàsicament poemes, com ara: "[Era de bella nit i el mar s'era dormit, sols la lluna vetllava...]", "A l'estimada", entre altres.

Gallart viu amb la seva mare i la seva germana a Palafrugell fins poc abans de casar-se, però es trasllada a Palamós, uns mesos abans, per motius professionals. En una carta

datada a Palafrugell el dimarts 18 d'octubre de 1921, adreçada a la seva promesa Maria, li comenta que fruit de les seves pròpies gestions, ha aconseguit feina a Palamós a l'impremta de Llorenç Castelló, dels germans Manuel i Olegari. Hi comença a treballar l'endemà mateix, dia 19 d'octubre de 1921. En aquesta impremta hi va ser encarregat a partir del gener de 1924.

En resposta a aquesta darrera carta d'Amadeu, Maria, li adreça una carta que porta mata-segells⁸ de Torroella de Montgrí en data 22 d'octubre de 1921 amb aquestes paraules: "Volgut Gallart: he rebut la teva carta i postal, a n la carta veig que tens una bona col·locació: Mira, Gallart, si sabessis l'alegria que tinc al veure que has plantat a nen Ribas, d'aquesta manera, estic molt contenta de que ho hakis fet així.[...]". Gràcies a aquesta carta hem descobert a quin lloc treballava fins llavors, a la impremta Ribas de Palafrugell.

Al quadern d'administració domèstica en el qual anotava minuciosament el detall de tots els ingressos i totes les despeses setmanals, hi veiem reflectit a partir del mes d'octubre de 1921 i fins a mitjan mes de març de 1922, l'import que correspon a la seva despesa a Palamós. Deduïm doncs, tan a partir de la darrera carta de Maria, com a través del concepte de despesa anotada a l'administració domèstica, que Gallart viu a Palamós a l'Hotel del Centro, al Carrer Major. Per tant, ja no viu al domicili familiar de Palafrugell.

Entre l'octubre i el desembre de l'any 1921, Maria i Amadeu, feliços i emocionats perquè s'acosta la data del seu casament, s'escriuen diverses cartes fent plans de cares al seu enllaç. En una carta de l'Amadeu datada a Palamós el 27 de desembre de 1921, comenta a Maria que farà una carta a Lluís Medir demanant-li en nom de tots dos que els hi faci de testimoni.

Amadeu contrau matrimoni amb Maria⁹ el 15 de gener de 1922¹⁰ a Torroella de Montgrí, poble natal de la núvia. Els nuvis havien fet plans per anar de viatge de noces a Barcelona, però no sabem si ho van arribar a fer, ja que, malauradament dues setmanes després del seu casament va morir la seva estimada germana Conxita.

⁸ El sobre d'aquesta carta porta l'adreça de la despesa d'Amadeu Gallart a Palamós: Restaurant el Centro.

⁹ Maria Baquer Ferres (1900-1970)

¹⁰ Informació facilitada per l'Arxiu Municipal de Palafrugell extreta d'una nota al peu de pàgina dels registres parroquials de Baptisme Llibre B14 (1885-1895) Foli 157 (Pàgina digital 187)

El 18 de març de 1922 es trasllada de manera definitiva a Palamós. Va a viure juntament amb la seva mare i esposa a una caseta del carrer Aubi, 80 de manera temporal. I més tard, ja s'instal·len definitivament al carrer August, 64.

Amadeu i Maria varen tenir tres fills: Ernest Gallart Baquer (1922-1951), Joan Gallart Baquer (1926-2011) i Lluïsa Gallart Baquer (1930-1985). De tots ells, l'únic que hereta les habilitats d'escriure, així com també, les de dibuixar, és el seu fill primogènit Ernest.

Segons els articles que es conserven al seu fons, Amadeu, col·labora a la publicació mensual *Marinada* aproximadament tres anys, de 1922 a 1924. En aquests escrits hi trobem poemes titulats "Besllums I-IX i XI-XIX", i un conte anomenat "El príncep dels quatre vents" dividit en VII parts i fragmentat en diferents números. També hi trobem diferents assaigs literaris com per exemple "El sust del camperol", "Turment per l'amiga llunya", el "Psalm dels pins", entre altres.

Vegem el poema Besllums XVII:

ELS TEUS ULLS CLARS:

Els teus ulls clars m'han dit
que un amor infinit
per mi el teu cor sentia...;
i el meu, com s'ha eixamplat
quan així han parlat
els teus ulls clars, Maria.

L'any 1922, a banda de la seva col·laboració a la revista mensual *Marinada*, també trobem textos seus a la *El Programa* de Sant Feliu de Guíxols. En aquesta publicació hi escriu des del setembre de 1922 fins al novembre de 1923. La seva col·laboració és breu però extensa, i queda reflectida en diferents números d'aquesta revista amb articles com ara: "Paraules al vent. Llegint el fruit d'unes meditacions...filosòfiques", "Paraules al vent. Ço que pensaran elles", "De la vida errant. Una agonia", "Ànima solitària", "De les meves lectures", "Col·laboració independent. Encara uns mots per a Salvi Pebre", entre altres.

El 29 de novembre de 1923 apareix, a la vila de Palamós, una publicació setmanal coneguda amb el nom *El Drac* de la qual Gallart, n'és el fundador i el director. Sabem que n'és el director a través d'una publicació que fa la revista local *Marinada*, a la

crònica local del setembre de 1923 on es diu: “és aparegut en la nostra vila un periòdic amb el títol el Drac. La secció de cadecerries, pròpia a interessar a la joventut, sembla ésser la més volguda dels fundadors. El Director n’Amadeu Gallart és un de nostres estimats col·laboradors. Corresponem cordialment a la seva salutació¹¹”. També ho corroborem amb un document que es conserva al seu fons personal on l’alcalde de Palamós l’autoritza a editar el periòdic.¹²

Aquesta publicació es redacta i s’administra des del carrer August, 64, que és el seu domicili. S’imprimeix a la impremta Llorenç-Castelló, empresa a la qual treballa en aquell moment. Es tracta d’un setmanari que va editar cinc números compresos entre el 29 de setembre de 1923 i el 10 de novembre d’aquest mateix any. A part de ser-ne el director també hi fa alguns escrits com ara: “Ciudadà palamosí”, “A una Angelina” i “Espurnes filosòfiques”. Com que n’és el director és molt probable que els articles signats per “La redacció” també siguin seus.

A partir de l’1 de maig de 1924¹³ Gallart ja no treballa a la impremta Llorenç Castelló, sinó que ho fa a l’impremta de Can Barnés, també a Palamós. Treballarà en aquesta impremta fins que es jubili.

Pels volts de 1926, probablement en el moment més àlgid de la que podríem anomenar la seva etapa d’escriptor, comencem a trobar escrits seus a *La Campana de Gràcia*, al prestigiós setmanari de Barcelona. La majoria d’aquests escrits estan firmats sota el pseudònim de Gallaranc, i en algunes ocasions firma A. Gallart.

Malauradament, moltes de les publicacions no les podem datar ja que només en conservem els retalls, però per les publicacions datades que tenim, podem dir que la seva col·laboració a *La Campana de Gràcia*, comprèn aproximadament, des del juliol de 1926 fins al novembre de 1929. Aquest període és aproximatiu, ja que no es pot assegurar amb exactitud. Datem menys de la meitat dels articles, vist que tan sols onze dels vint-i-sis que ell va conservar retallats en el seu fons personal porten data. Aleshores pot ser que el període de col·laboració oscil·li i sigui més ampli. Vegem un dels articles:

¹¹ *Marinada*, Setembre 1923, Núm.: 118, p. 335

¹² Vegeu annex 2, document número 2.

¹³ Informació extreta de l’administració domèstica d’Amadeu Gallart.

"LES DONES D'ARA

Curtes de faldilles, curtes de cabells, curtes de “gambals”, curtes...; però, on aniran a parar les nostres dones? De seguir escurçant d'aquesta faisó, aviat no seran ni l'obra d'elles mateixes. En realitat, ara, ja ben poca cosa els resta de dona: a força de sofrir transformacions en el seu exterior, han acabat per ésser desconegudes. Però on el temps ha fer veritables estralls en elles, és en el moral. La dona d'ara ,a més d'una ignorància superlativa en l'ordre intel·lectual està mancada del més elemental que li caldria per a no desmerèixer del sexe a què pertany. Espiritualment considerada, fa venir les llàgrimes als ulls: sense una guspira de sensibilitat; sense el més mínim vestigi de quelcom que pugui fer-vos suposar en ella una ànima, un esperit capaç per a manifestar-se i vibrar en cap ocasió de la vida; és buida com el saüc, prima com un paper de fumar, aspre com un codony a mig madurar... Què signifiquen per a ella la virtut, la decència, el temor, el decòrum, la puresa, la moralitat, la modèstia, etc., etc. Ai!, avui les nostres damisel·les, la flor de la nostra joventut femenina es complau, es sent feliç en saber-se “desitjada” per l'home; abans n'hauria tingut prou en saber-se “estimada, admirada i respectada”.

I bé, no és això una llàstima? Si la dona deixa d'ésser la poesia viva de la vida; si perd la seva dignitat femenina; si no pensa, ni sent, ni té aspiració de cap mena, com no sigui la d'assolir despertar en l'home un sensualisme bestial i repugnant, avassallador, sense fre ni mesura; si desconeix en absolut l'alta missió de la seva vida per a la seva condició de dona, futura mare dels nostres fills, generacions que tindran, com nosaltres, deures inel·ludibles a accomplir amb ells mateixos i amb els altres... què serà de la Humanitat tota? Si per un costat els homes ens passem la vida en bagatel·les insubstancials i del tot inútils; si l'Uzcudun i En Zamora han de trastornar i absorbir per complet les facultats tots d'una meitat de la Humanitat, i el “charleston”, les faldilles curtes i els cabells a la “garçonne” han de fer tornar folla a l'altra meitat; si ha de seguir, en fi, imperant com fins ara tanta misèria i tanta vergonya en la pretensiosa espècie humana, precis serà que no fem més el ridícul ni gastem tants embuts i sense esperar a què la moda ho imposi (ja que serà la lògica pura la que ho exigirà amb crits desafortats), posem-nos tots de quatre grapes i mantinguem-nos en tan graciosa posició fins a la consumació dels segles.

A. GALLART

La Campana de Gràcia, 23 Abril 1927"

Al 1928 veiem una sèrie d'escrits al setmanari popular independent *Costa Brava*, de Palamós firmats amb el pseudònim “El cavaller de la solitud”. A data d'avui però, no podem atribuir aquests escrits al nostre autor per falta de dades, no obstant això, penso que és molt probable que siguin seus.

Al 1929 guanya un premi en un concurs de la Fort de Barcelona, dels Elàstics Tricotrama, amb una composició suposadament titulada “Rumba dels elàstics

tricotràma”. Guanya 25 pessetes, uns elàstics i material divers. El concurs consisteix en fer la lletra d’una cançó, per l’anunci d’uns elàstics.¹⁴

El maig de 1931 reprèn la seva col·laboració a *El Programa*¹⁵, aquesta publicació però, ja no és exclusiva de Sant Feliu de Guíxols, sinó que també surt publicada a Palamós. No obstant això, són dues publicacions paral·leles i independents. És a dir, la numeració i el contingut d’aquestes són diferents en funció de la localitat. Observem que l’objecte d’aquest treball publica tant en *El Programa* de Sant Feliu, com en *El Programa* de Palamós, i segueix escrivint amb el mateix tarannà de la primera època.

Sabem que hi col·labora, segons el seu propi recull de premsa, fins el juliol de 1932. En aquesta tercera etapa del setmanari, veiem articles com: “Paraules al vent. Siguem revolucionaris”, “Paraules al vent. Pensaments exterioritzats”, “Simfonia”, “Una paret de menys”, “L’aventura d’en mil-homes”, entre altres.

Durant la guerra civil, Gallart va estar-se a Palamós, ja que continua treballant a la impremta Barnés, a pesar de la situació convulsa del moment. En ser bombardejada la vila pel Canàries, la seva dona i els seus fills varen anar a passar un temps amb els familiars de Torroella de Montgrí, per por de que Palamós no tornés a ser atacada. En una carta datada a Palamós, el dijous 10 de març de 1937, adreçada a la seva esposa i fills, explica que no té encara coratge per dormir a casa, sense que hagi tornat tot el veïnat. Per estar més tranquil, passa les nits a casa del seu dilectíssim amic Sr. Francesc Torrent. I, també, a casa de la família Puig-gori, per no abusar de la gentilesa de Torrent.

Segons, el diari d’una nena publicat al quadern *Palamós 1936-1939, Diari de Lluís Barceló i altres veus*, el 18 de novembre de 1938 la impremta Barnés va ser saquejada.

Als anys cinquanta és autor de diversos escrits al setmanari *Ancora* de Sant Feliu de Guíxols. Hi col·labora de l’abril de 1950 al juny de 1952. Durant aquest període podem trobar escrits, poemes i fins i tot cartes al director.

En aquesta publicació firma els seus escrits utilitzant dos pseudònims diferents. Per una banda, utilitza el mot Expontáneo o Expontáneo de Palamós, i per altra banda, utilitza el nom LUISA que és el nom de pila de la seva filla. Els articles signats amb el pseudònim

¹⁴ Sabem que guanya aquest premi a través de l’administració domèstica d’Amadeu Gallart.

¹⁵ Publicació setmanal del comitè comarcal federalista del Baix Empordà. Tercera època.

LUISA són articles dirigits a la “Sra. Ofelia” *recordando su trabajo dedicado a los niños*. Observem en canvi, que quan escriu articles reivindicatius o quan es dirigeix al director, ho fa sota el pseudònim d’Expontáneo.

Veiem que en una carta personal, un amic de Gallart, de Sant Feliu de Guíxols, li explica que en motiu del 23 d’abril s’ha celebrat un certamen literari i li pregunta com ho han fet a Palamós per retre homenatge al dia del llibre. Gallart respon a aquesta carta inserint un escrit el 8 de maig de 1952 al setmanari *Ancora* amb el nom de “Para que vea usted mi apuro”. Dins d’aquest article veiem clara la resposta: “*Estoy avergonzado, ¡oh mi querido amigo!, Palamós es insensible a todo lo que no sea rutina y vulgaridad. Aquí no se sueña, se duerme; se respira apenas y no se aspira a nada.*”

En aquest article Gallart, fa una dura crítica dient que, a diferència de Sant Feliu, a Palamós no es celebren certàmens literaris. Gràcies a una nota que el mateix Amadeu escriu en un quadern personal, sabem que, a Palamós, hi va haver un enrenou considerable arrel d’aquest escrit. Malgrat aquest rebombori, diu que té la satisfacció de que gràcies a aquella dura crítica, a partir de llavors, es celebra, a Palamós, la festa del llibre amb l’organització d’un certamen literari.

El 23 d’abril de 1954, el nostre autor guanya el II certamen literari organitzat pel museu Cau de la Costa Brava. Els seus treballs “Penediment” i “Instantànies d’un amateur” són els guanyadors de l’únic premi de Poesia. A la comunicació signada pel president del Museu Municipal de Palamós, Cau de la Costa Brava, li agraeixen especialment la seva brillantíssima col·laboració.¹⁶

Un dels amics més rellevants a la vida de Gallart, va ser Francesc Torrent. Som testimonis d’aquesta amistat en diferents cartes personals, entre Amadeu i la seva família més propera, però és en la carta posterior al 19 de març de 1959 dirigida a Dídac Puig on descobrim molts aspectes de la seva vida. Llegim de la seva mà que a part d’impressor, es considera enquadernador d’afició. També coneixem els orígens d’aquesta afició: el seu pare tenia una biblioteca extensa amb llibres força rústecs i va voler que el seu fill els hi intentés relligar. Així doncs, va rebre les primeres lliçons d’enquadernador a la impremta de Palafrugell on feia d’aprenent. Aquests coneixements li van permetre, més endavant, fer-se un sobresou amb les enquadernacions. Ens explica, també, que el seu somni seria poder enquadernar correctament, és a dir,

¹⁶ Aquesta comunicació es conserva en el fons personal d’Amadeu Gallart Guilló.

començar i acabar un llibre amb els seus propis recursos, i que gràcies a Torrent el va complir.

Un altre amic molt important en la seva vida, va ser Josep Pla. Gallart va enquadernar molts llibres de la biblioteca de Pla. Sense anar més lluny, el mateix Pla, parla de la seva amistat amb Amadeu, entre altres personatges, en alguns dels seus últims llibres. Aquest tema però el tractaré més extensament al segon apartat del treball, així com també en el tercer apartat veurem les cartes de Gallart adreçades a l'escriptor que es conserven a la Fundació Josep Pla.

El mes de novembre de 1954 es jubila. Llegim de la seva pròpia mà en una carta dirigida a Josep Pla: “Us anuncio que he deixat ja per sempre el treball de l’impremta. Malgrat faltar-me encara un mes per a complir els 65 anys – el poc aguant de les meves cames m’hi han obligat – porto 50 anys i nou mesos consecutius remenant lletres de plom, la qual cosa vol dir que n’estic tip i crec també massa intoxicat del seu nefast baf.” Amb aquestes paraules veiem d’una manera clara que té moltes ganes de jubilar-se.

En consultar el seu fons, m’adono que a partir de la seva jubilació, probablement es va dedicar a enquadernar cartes i documents personals, així com a elaborar un recull dels seus articles.

A partir de la mort de la seva esposa, l’any 1970, segons el record del seu nét Ernest, Amadeu s’entristeix molt. Sovint passa molt de temps tancat al seu despatx, estripant documents.

Amadeu Gallart, va morir el 21 d’octubre de 1971 envoltat de la seva família més propera.

4. RELACIONS LITERÀRIES

En aquest apartat del treball es desenvoluparan les diferents relacions literàries – que coneixem fins a dia d'avui – del nostre autor.

En el primer punt parlarem de la relació literària que té Gallart amb Víctor Català i en el segon punt parlarem de la relació que va tenir amb Josep Pla.

4.1 CATERINA ALBERT I PARADÍS

Caterina Albert és considerada una de les plomes més significatives del modernisme català. El 1898 va guanyar els Jocs Florals d'Olot amb el poema *Lo llibre nou* i amb el monòleg teatral *La infanticida*. Aquest últim, és un monòleg que critica el poder de la família. Aquesta crítica va aixecar molta polèmica ja que l'obra era escrita per una dona. A partir d'aquest moment, Caterina Albert, s'empara sota el pseudònim de Víctor Català i emprà aquest per tenir més llibertat a l'hora d'escriure.

A mitjan del mes d'octubre de l'any 1950, Gallart estableix contacte amb ella a través d'una carta¹⁷ que li envia a la seva residència de l'Escala. En aquesta carta li demana que li escrigui "unes ratlles de comentari o crítica" sobre els versos que té la gosadia d'enviar-li.

Al cap de quatre o cinc dies Caterina Albert li contesta la carta i Amadeu veient els elogis que li fa, decideix respondre novament, donant-li les gràcies per haver-lo honorat amb "una carta d'aquella dona tant gran que va escriure Solitud".

Aquesta correspondència té una particularitat especial que no hem de passar per alt. Ens trobem davant la paradoxa d'una dona signant sota el pseudònim d'un home, i amb un home signant amb el pseudònim d'una dona. Essent ella, Víctor Català, i ell Lluïsa G. Baquer.

En el cas de les dues cartes de Gallart, la transcripció s'ha fet a través de la còpia que ell es va fer. En canvi, la carta de Víctor Català, s'ha transcrit a partir del manuscrit original. He intentat ser el màxim de curosa amb la transcripció, modernitzant i normalitzant l'ortografia, tenint en compte, que la llengua emprada pels autors fos

¹⁷ Vegeu a l'annex 3 còpia dels manuscrits originals.

sempre respectada. És a dir, he mantingut el lèxic, les construccions sintàctiques i la morfologia verbal.

A continuació, podem veure entrelaçades les cartes a les quals faig referència:

A mitjan mes d'octubre de 1950, vaig escriure a la senyora Caterina Albert i Paradís (Víctor Català), en la seva residència de la Escala, la carta que segueix:

Senyora Víctor Català, L'Escala

[14 o 15 d'octubre de 1950]

Distingida i admirada senyora,

Si no tinguéis por d'ocasionar-vos molèstia o enuig, m'arriscaria a demanar-vos dues ratlles de comentari o crítica als versos que tinc la gosadia d'adjuntar a la present. Per la data que porten, podeu jutjar el temps transcorregut des de que els vaig escriure. Han romàs tots aquests anys dintre un calaix i avui, en posar ordre a les meves coses, m'he trobat amb aquest original a les mans. Com que desgraciadament no he passat per cap aula universitària ni posseeixo altra cultura que la rudimentària i comuna a la majoria de la gent, desconec en absolut si els esmentats versos tenen quelcom que els faci dignes d'algun aprecí i per tant mereixedors de guardar-se.

Perquè sou dona, he tingut el valor de dirigir-me a vós, cosa que m'hauria mancat si s'hagués tractat del sexe contrari.

Si per cas trobéssiu incorrecte el meu procedir pel fet de no tenir altre títol que el de simple admiradora vostra, l'haver-me dirigit a vós de qui sóc enterament desconeguda, us demano ben humilment perdó i us prego penseu que de tot cor lamentaria haver-me fet mereixedora del vostra desgrat.

Sia com sia el resultat del meu procedir, que Déu us doni molts anys de vida i salut.

Lluïsa G. Baquer

El vers que acompanyava la carta era el següent:

Quo vadis fili mihi?

Heus aquí que una vegada
en el més cru de l'hivern,
un infant solet camina
un cap-tart de vent i neu.
És un noieta ros i feble
que els onze anys no té complerts,

té la cara piguellada
i li falten dues dents.
Té uns ulls blaus i candorosos
tristois com els de l'anyell,
i duu tapats front i orelles
pels despentinats cabells.
Les calces se l'hi aguanten
per un elàstic només
i són tant primes i curtes
que el fred no li guarden gens.
Pels estrips de la camisa
ensenya trossos de pell
que el fred li posa morada...
També va descalç, pobret!
va pujant el seu calvari
portant a costes la creu.
Les forces se li esgoten,
dintre poc no podrà més,
a penes veu ço que mira,
als ulls se li posa un tel.
Camina perduda l'esma,
el camí ja no es coneix,
tal és blanc com un sudari
que la terra amortallés.
Escolta una veu de sobte;
gira el cap, no veu qui és,
mes la veu segueix oint-se:
-“Adéu, germà, adéu, adéu!”
És el seu germà?, impossible!,
Que l'ha deixat malaltet:
-“Fillet meu – li ha dit l'àvia,
no t'aturis, vés corrent,
que el teu germà està morint-se”...
-Oh sí, ja hi vaig, no temeu –
respongué i sortí de casa
envestint aquell mal temps.
Així que no és possible
Que el cridi el seu germanet;
mes per això la veu s'escolta:
“Adéu, germà, adéu, adéu”...
Oh, germà! La neu em priva
de fer el camí més lleuger,
mes per això no t'espantis
que prest seré al costat teu.

I el pobre infant es don pressa
se'n va a vila a cercar el metge,
té malalt el germanet
i com son solets amb l'àvia
per això hi ha d'anar ell.
Pobres fills, morí son pare
a la guerra fa poc temps.
I ja no tenien mare!
Oh, destí com ets crudel!
Va quedar l'àvia sola
velleta i coixa com és,
sense pa, sense esperança,
amb els pobres orfanets.

Va caminant tan de pressa
com la neu li ho permet:
l'àvia li ha dit: – Camina,
no t'aturis, vés corrent,
que el teu germà està morint-se,
trista de mi!, oh Déu meu!,
cuita fill li porta el metge
que potser no hi serà a temps. –
Per això, pobret, s'apressa
caminant sobre la neu,
amb els seus peuets descalços
i amb els ulls plens de riells.
Pobre infant, quina tristesa
fa de veure'l tant solet,
sacsejat per la tempesta
com una fulla pel vent.
Esser trist que de la vida
tan sols la dolor coneix.
Xapallejant per la neu,
cada pas és un calvari,
cada esforç un nou turment.
Mes ¡ai! Els peus se li glacen
i sent un dolor crudel;
i la neu cau implacable,
i bufa paürós el vent.
Prou voldria, mes es debades,
no pot vèncer el mal temps.
que la neu cau molt espessa
i té tanta força el vent!;
i el fred és tan horrible

i ell va tant prim i dolent;
és tant llunyana la vila
i el camí tant ple de neu;
i la nit que va atansant-se
estendrà tan fosc mantell
i hi haurà tants de fantasmes
pel camí..., que el pobre nen
no pot més i cau a terra
glaçat i petant de dents...
– Àvia!, pot dir a penes
amb un petit fil de veu –
no podré portar-te el metge
per guarir al germanet:
he trobat pel camí un home
d'un negre i sedós cabell
i uns ulls com dues estrelles,
duia com jo nus els peus,
però en caminar no deixava
petjades sobre la neu;
M'ha esguardat ple de tristesa
i s'ha apropat vora meu
i amb veu dolça i commoguda
m'ha dit: -Vine amb mi, fill meu!
I abrigant-me les espatlles
amb un pany del seu manteu,
prenguent-me la mà glaçada
se me n'ha emportat amb ell.

Transcorreguts quatre o cinc dies d'haver enviat la meva carta, vaig rebre de l'esmentada senyora la següent resposta:

Barcelona, 19 d'Octubre de 1950

Sra. Da. Lluïsa G. Baquer

Palamós

Molt Sra. meva i amable confreraessa;

Després de donar una volteta per l'Escala, acaba d'arribar a les meves mans, aquí, a Barcelona, on me trobo accidentalment, la seva interessant lletra, acompanyatòria del seu bell romanç titulat: “¿Quo vadis, fili mihi?”

Com no tinc la seguretat de poder disposar de mi dintre un 'hora tan sols, tantost llegides poesia i lletra m'apresso a contestar-li, no fos cas de que, malgrat la meva bona voluntat, hagués d'esperar mesos a fer-ho.

En primer lloc, permeti que li dongui mercès per la confiança amb què m'honora consultant-me sobre la vàlua del seu esplai poètic, però permeti'm, ensems, i no per modèstia, certament, sinó com expressió de la pura veritat, li diga que eixa confiança no està pas ben fonamentada, car jo no sóc un professional de les lletres, amb la deguda ciència per a judicar i escatir de qualitats i defectes de les composicions alienes, sinó un mer aficionat intuïtiu, que se limita a fer, per la seva part, lo que bonament li suggereix l'instint, tot dient-se que qui fa lo que pot, no està obligat a més.

No com a crític, doncs, sinó com a co-partícipe amb vostè de devocions determinades, més amb el plaer de llegidor, no ja veterà, sinó veteraníssim – si m'és permès el mot, – li diré que crec que vostè, a judicar per la mostra que m'envia, està extraordinàriament ben dotada pel conreu de les lletres i si m'atrevis a donar-li un consell, li diria que seguís conreant-les sens defallença, amb la seguretat de que ha d'obtindre'n òptims fruits. El seu romans és fresc, gentil i molt ben tallat dins el gènere; però el romans és una formula relativament senzilla i crec que vostè pot donar-se a empreses de més difícil realització.

A ulls clucs asseguraria que el “¿Quo vadis?” no és, ni de molt, el seu primer intent de versificar, així com no es pot prendre més que com *coqueteria* de persona plenament conscient, però en extrem discreta, la seva afirmació de no posseir més que una relativa cultura... limitació que, a dir veritat, no es descobre en vostè per banda alguna. La claredat del pensament, el domini de l'expressió, el sentiment eufòric del ritme i cent altres detalls, acusen en vostè al ocupat i preocupat en fer obra bella lo més bellament que possible li sia.

L'enhorabona, doncs, senyora, i amb ella la repetició del consell abans apuntat, de que segueixi escrivent amb constància, a fi de perfilar i arrodonir, amb l'exercici, les seves facultats creadores, fins que, a no trigar, la nostra feconda terra empordanesa, pugui

oferir a l'admiració de propis i estranys, una nova poetessa d'envergadura, en possessió ja de tots sos recursos. Amb lo que, tinga la seguretat donarà vera satisfacció a la que ha estat tan gentilment afavorida amb les primícies del seu talent i que, des d'aquest punt, té el gust de quedar a les seves ordres, tant en l'Escala, com en aquesta de Barcelona, carrer de València 250, 1er, 1^a.

Cath. Albert Paradís.

Nou o deu dies després, vaig respondre de nou a tan amable carta, d'aquesta faisó:

[28 o 29 d'octubre de 1950]

Sra. Caterina Albert Paradís

L'Escala

Distingida i bondadosa senyora,

Quant reconeguda us estic per la vostra resposta, i que cofoia puc sentir-me de les vostres paraules! Reconeixement tant més profund per quan puc apreciar en la vostra pressa en contestar-me, un afany, ben immerescut per cert, de complaure'm malgrat sacrificar amb això un temps preciós que necessiteu per altres afers més importants, i satisfacció última per haver merescut de vós (de vós! Que sou una glòria de les nostres lletres) plaumes per el meu humilíssim assaig poètic.

Pobre de mi! Tret d'alguns engrunes de sentiment que poden contenir les cosetes que jo escric, quines altres qualitats poden trobar-s'hi? Un llenguatge vulgaríssim mancat en absolut de tota bellesa literària, és l'únic ropatge amb que sé vestir les meves pobres idees. He de repetir-vos, amabilíssima senyora meva, exhumi mestre de les meves devocions, que sóc desposseïda de tota cultura superior, i podeu creure que us parlo amb tota la sinceritat de la meva ànima.

No sóc doncs *coqueta* ni puc ésser-ho desgraciadament en el sentit a que vós voleu referir-vos ¡ah, no, amable senyora; sóc per al contrari ben conscient de la meva insignificança; i a fe que en sento una profunda pena. Portada per les meves aficions, que de vegades he restada abatuda i adolorida en sentir-me impotent per a donar forma a un pensament, per a expressar un sentiment que glatia en el meu cor!

Però vós – sou tant enlaire! – en mirar amb ulls amorosos aquella poqueta cosa, heu volgut veure-hi aquella única qualitat, i perquè no es quedés tant trista i tant soleta en la seva insignificança, amb bondat comparable a aquella altra sublim del Mestre dels Mestres enfront la rossa morta i mal olent, heu dit també: “Quines dents més blanques!”... perquè és ben cert que sempre l'aufàbrega amb sols un lleu fregallís com de moixaina, us respon amb l'exquisida alenada del seu perfum.

Grans mercès per la vostra exquisida gentilesa. Grans mercès per la viva alegria que heveu proporcionada a la meva ànima; grans mercès per haver-me honorat amb una lletra i un elogi vostres. Em sento orgullosa de poguer guardar aquestes dues relíquies d'aquella dona tant gran que va escriure “*Solitud*”.

Sí, és ben cert que de tota la vida he sentida una vera passió per la poesia; també ho és que, desposseïda com sóc de tota llei de coneixents dels que són indispensables a tot aquell que vol conrear-la, he consumat el mancament, el pecat de la gosadia intentant assajar-la en mantes avinenteses, profanació que, tal vegada, se'm podria perdonar en gràcia a la meva bona intenció i també per haver tingut fins ara la virtut i la prudència

de guardar per a mi sola el fruit tant mancat de tot sabor, dels meus intents. Per això us deia en la meva lletra anterior que havia gosat demanar-vos parer a vós perquè éreu dona i per tant us suposava més propícia a la indulgència...

I perquè pogueu veure quanta raó teníeu en les vostres suposicions i també perquè us feu càrrec de la que m'assisteix a mi en posar-vos de relleu la meva insuficiència que abastament desmenteix aquella coqueteria que voleu atribuir-me i que en mi fora una petulància ridícula, adjunto a la present aquest petits assajos poètics (?) que he mantingut amagats de tothom per por d'un dissimulat somriure de commiseració o d'un reny severíssim a la meva gosadia.

Oh, perdoneu-me bondadosa senyora meva, perdoneu-me mil vegades i penseu que no pretinc de cap manera posar-vos en el cas de passar cap neguit per a respondre'm de nou, robant-vos temps i feina que necessiteu per coses de més vàlua. Tinc el seny, per comprendre que fora fer-me pesada si pretingués esperar més del que ja heu fet per mi. No; ho faig més bé perquè per ells podreu judicar amb tot encert de la humilitat, de la insignificança de la seva autora, i per tant descomptar la possibilitat de que mai pugui arribar a més volada que la d'un pardalet quan, novell encara, assaja les seves inexpertes i minúscules ales.

Que Déu vós guard, amabilíssima senyora penseu que, com un tebi raig de sol, acaronarà sempre el meu cor el record vostra.

Lluïsa G. Baquer

Palamós, darrers dies d'octubre del 1950

Insisteixo, en recordar-vos que al carrer General Sanjurjo 85, de Palamós, hi ha una casa humil de treballadors quines portes resten sempre obertes de bat a bat per a vós.

Lluïsa

LLUNA EN EL MAR

El mar és ja dormit
i la lluna joiosa
li vessa damunt seu
riells de plata fosa.

El mar s'ha deixondit
La lluna és consirosa;
el mar ha canviat
per or la plata fosa.

Y el mar està content
mentre la lluna plora.

MITJA NIT

Lentament, afadigades
vibreu dotze campanades
profanant la quietud.

La nit és dolça, serena
vestida de lluna plena
amb farbalans de vellut.

AGONIA

Cel gris, cel de turment;
la pluja va caient
menuda i lenta.
Pels vidres del balcó
filtra un glop de claró
que va desfent-se.

En son llit d'hospital
també es desfà el malalt,
blanc com un lliri...
i un pèndol oscil·lant
les hores va comptant del seu martiri.

ESGLAI

Un crit esglaiador
seguit d'un ampla plor;
un cos que cau a terra.

La mare ha vist entrà
son fill, sols té una mà!
Ve de la guerra.

ESTRELLES

Estrelles fulgurants,
bellíssims adamans
que el cor encisen;
immens verger florit
de flors de l'infinit
que el cel matitzen.

Quin misteri tanquen,
estels, que així brillen
amb llum tant bella?

Quin ànsia feu sentir
d'estendre el vol i assolir
l'ignota meravella!

UN ROSSINYOL CANTA

S'escolta un rossinyol.
La nit és clara.
Canta vora del niu
per sa estimada.
Canta baixet, temerós
de despertar-la;
el seu cant té la dolçor
d'una moixaina.

Qui com tu pogués cantar,
feliç trobare;
qui tingués com tu prop seu
a l'estimada!

CREPUSCLE

Ponent desclou les roses del crepuscle
quins colors vivíssims han de durar poc,
esclaten i es moren com flors d'esperança,
com elles són belles i tocadés d'or.

Va afeblint-se balba la claror del dia
i un silenci plàcid ple de suau repòs
va ensenyorint-se de totes les coses,
la Natura tota en la quietud s'adorm.

Les roses enceses del crepuscle es moren,
llurs pètals finíssims sembren la dolçor
del cel on hi brilla l'estrella del vespre,
vell atent que mira com decau el jorn.

Una boira minsa s'extreu rau de la terra
acotxant les herbes que no tenen son;
d'unes ginestes que perfumen l'aire
parteix la manyaga veu d'un rossinyol.

I una pau tranquil·la, d'una gran dolcesa
es filtra de l'ànima en el més pregon...
i la nit quieta, magnífica, clara,
va semblant d'estrelles el cel i el cor.

TRAMUNTANA MATINERA

La tramuntana es rebolca
plena de joia i delit
fent dansar les fulles seques
que s'emporta a remolins.

Deixa blanques i escombrades
carreteres i camins
i eixuga totes les llàgrimes
que ha plorat, trista, la nit.

Amb la remor de ses ales,
tot el camp ha deixondit
i en els blats novells pentina
deixant-los nets i polits.

A cada bufada apaga
un estel de l'infinit
i obra balcones i finestres
a la claror del matí.

Atrevida i tafanera
arracona el cobrellit
virolat amb que s'acotxa
el sol encara dormit.

Val que es deixondi de pressa
ja n'hi ha prou d'estar-se al llit,
car l'esperen preturosos
els arbres enfredorits.

I enjogassada i contenta
mou cada cop més brogit
i va fent dansar les fulles
que s'emporta a remolins.

RECORDS

Llunyanes nits d'estiu
que en el record viviu
plenes de melangia...

Meravelloses nits
d'encisos sufinits,
torneu un altra dia!

FLORS DE MUNTANYA-LA GINESTA

La ginesta flamejant
tot el bosc ample de flaire,
l'esplendor del seu florir
ha enjoiada la muntanya.
Farigola i romaní,
xuclamet i estepes blanques,
cairetes i lliga-bosc,
petites¹⁸ floretes blaves,
són contentes de tenir
la ginesta per companya.
Llença al vent el teu perfum,
bonica flor de muntanya;
abelles i papallons
besaran tres flors daurades
i la llum fuia del sol,
en eixir de la mar blava,
de perles i diamants
ornarà tes toies gaies.
El teu perfum llença al vent
per embaumar la contrada,
que els alegres rossinyols,
bo i cantant belles passades,
penjaran el seu miret
entre tes florides blanques.
Llença al vent la teva olor,
formosa flor bosquetana;
farigola i romaní,
llanceu-la també vosaltres
el mateix que el xuclamel
i les cairetes morades;
que tot un devessall d'olors
els nostres pulmons eixamplin
i que el goig que ens feu sentir
nostres pensaments enlairin
vers aquell que us ha donat
tanta formosa gràcia.

¹⁸ Anotat amb llapis al costat, la paraula minúscules.

4.2 JOSEP PLA

Josep Pla i Casadevall (1897-1981) és un dels escriptors més importants de la literatura catalana del segle XX. La seva obra literària és molt extensa i conté més de trenta mil pàgines. Va estudiar la carrera de dret a la universitat de Barcelona i més tard, va ser corresponsal a diferents països d'Europa per alguns diaris catalans com ara *La Publicitat* o *La Veu de Catalunya*. Al 1940 inicia fins al 1976 una col·laboració setmanal a la revista *Destino*. *El quadern gris* és considerada la seva gran obra mestra, és un dietari escrit els anys 1918 i 1919 durant la seva joventut que poleix durant la seva maduresa. Aquest és el primer volum de l'*Obra Completa* planiana que n'acaba tenint més de quaranta.

A la Fundació Josep Pla es conserven les cartes que Amadeu Gallart dirigeix a Josep Pla¹⁹. Malauradament, a hores d'ara, encara no he pogut localitzar la correlació de les seves respostes.

En aquestes cartes, Gallart diu a Pla que és un gran escriptor i que deixarà un rastre inesborrable a la nostra història. Compara els seus llibres amb una llaminadura, amb una postre exquisida, i amb un goig incomparable. Li desitja que segueixi tenint ben despertades les seves facultats intel·lectuals per a la glòria de les nostres lletres.

Malgrat no trobar les respostes de Josep Pla, hi ha altres referències per part de l'escriptor que donen testimoni de la seva amistat personal i de la relació professional que van mantenir al llarg dels anys. Amb elles, podrem comprovar que és el seu enquadernador durant molts anys, gairebé fins al final de la seva vida. A més a més, tal i com veurem en el tercer apartat del treball, en una de les cartes dirigides a Pla, Gallart li diu: "Van els deu volums de la darrera tramesa. Amb la pressa que teniu per veure relligats els llibres de la vostra biblioteca, qualsevol diria que temeu morir-vos abans. No passeu cap ànsia, bon amic, que vós ja teniu la immortalitat assegurada." Amb aquesta declaració veiem que a part d'enquadernar-li els volums de *Destino*, també li enquaderna llibres de la seva biblioteca.

¹⁹ Aquestes cartes les veurem a la tercera part del treball.

4.2.1 LLIBRES

En aquest apartat, veurem les diverses referències que fa el mateix Josep Pla a Amadeu Gallart dins dels seus llibres. Les dades són extretes de l'índex onomàstic de l'*Obra Completa* de Josep Pla. Trobem referències de Gallart al volum 39, *El viatge s'acaba* a les pàgines: 352, 361, 390, 402, 463, 474, 499, 543, 572, 686, 740 i 742. Així com també, al volum A, *Per Acabar* a les pàgines: 530, 531, 570, 587, 589, 635, 724, 731, 756, 778, 802, 829, 830 i 856.

4.2.1.1 EL VIATGE S'ACABA

Notes per a un diari (Gener 1967 – Octubre 1968).

Pàgina 352:

6 de març, dilluns. El mas

[...] Quan els Llach marxen, anem amb Pere a Palamós. Estreno el cotxe nou que ha comprat. Porto a Gallart el <<Destino>> per enquadernar –3er. Quadrimestre de l'any passat. Gallart llegeix els llibres. Pere em torna al mas a les vuit [...].

Pàgina 361:

18 de març, dissabte. El mas

[...] A Palamós anem al domicili de Gallart; li regalo els llibres i sembla content. M'emporto el darrer volum enquadernat de l'any passat de <<Destino>> [...].

Pàgina 390:

28 d'abril, divendres. El mas

[...]Anem a sopar a Can Trias, després d'haver vist Gallart i haver-li donat un quadrimestre de <<Destino>> i regalat un llibre. Gallart no vol cobrar [...].

Pàgina 402:

16 de maig, dimarts. El mas

[...] He aprofitat l'anada per a portar uns llibres per a enquadrar a Gallart i recollir el volum de <<Destino>> del quadrimestre número 1 d'aquest any. Després d'haver vist Gallart ens trobem tots al far [...].

Pàgina 463:

10 d'agost, dijous. El mas

[...] Amb això ve Rosa i tots plegats anem a Palamós a veure i recollir els llibres de Gallart. Palamós està impotent: una gentada [...].

Pàgina 474:

26 d'agost, dissabte. El mas

[...] M'arreglo una mica i anem a Palamós per portar a Gallart per enquadrar un quadrimestre de <<Destino>>. Li regalo <<el Nord>> amb molt de gust [...].

Pàgina 499:

2 d'octubre, dilluns. El mas

[...] Ve després Quintà, que porta <<Mondes>>. M'arreglo i anem a Palamós. A can Gallart. Em dóna el volum de <<Destino>> enquadrat i jo li deixo dos llibres. Tornem a Palafrugell [...].

Pàgina 543:

8 de desembre, divendres. El mas

[...] Pere torna a quarts de vuit, m'arreglo i anem a Palamós. Gallart, el trobo fotudet. Li regalo el volum sisè i li porto els exemplars de <<Destino>> de l'últim quadrimestre, perquè em penso que ja no en sortiran més fins al febrer. Gran cordialitat [...].

Pàgina 572:

18 de gener, dijous. El mas

[...] Després anem a Palamós. Cel meravellosament estrellat, gens de fred, una delícia. Anem a can Gallart, l'enquadrador. Recullo l'últim volum de <<Destino>> –l'últim de l'any passat. Retorn al mas [...].

Pàgina 686:

Primer de juliol, dilluns. El mas

[...] De retorn de l'estanc trobo a Rosa a can Pere. Anem a Palamós i deixo a can Gallart la col·lecció de <<Destino>> (primer semestre –mutilat – de l'any present), i després a s'Agaró, on deixo, al jardiner, una carta per als Ensesa [...].

Pàgina 740:

29 de setembre, diumenge. El mas

[...] A Palamós. Anem a can Gallart. Li dono el volum 9, i ell em dona l'últim volum enquadrat de <<Destino>>.

Pàgina 742:

3 d'octubre, dijous. El mas

[...] M'arreglo i anem a Palamós a veure l'enquadrador Gallart. Li porto els números d'enquadrar (de <<Destino>>) fins a l'u d'octubre. Quina bona gent! [...].

4.2.1.2 VOLUM “A”. PER ACABAR

Notes per a un diari 1965

Pàgina 530:

20 gener

[...] Cap al tard, Martinell, que em ve a veure. Anem a Palamós. L'enquadrador Gallart. Palafrugell [...].

Pàgina 531:

22 gener

[...] Apareix Martinell i anem a Ros, a la barraca d'En Mascort. 13 a sopar. Arseni, Medir, Alsius, Gallart, etc., etc. Gran sopar: cargols, sèpia, conversa fins a quarts d'una. Martinell em torna. Carta de la senyora Girbal [...].

Pàgina 570:

1 maig

[...] Després ve Martinell. Desfilem tots plegats i anem amb Martinell a Palamós: Gallart i la senyora Dalmau –per a Teresa – i després al bar de Gou, on sopem.

Pàgina 587:

12 juny

[...] Després anem a Palamós amb Martinell. Gallart de les encuadernacions [...].

Pàgina 589:

17 juny

[...] Martinell. Anem a Palamós a buscar Gallart. Anem a Pals –processó del Corpus – Begur, Tamariu, Llafranc [...].

Pàgina 635:

6 octubre

[...] Anem a Palamós. Recullo el <<Destino>> de Gallart [...].

Pàgina 724:

15 març

[...] Se'n van a Palafrugell – i Quintà a Palamós. Li dono – per portar a Gallart, l'enquadernador – la col·lecció de l'últim <<Destino>>.

Pàgina 731:

27 març

[...] a la fi, cap a les sis, ve Maria i anem amb Pere a Palamós. La Fosca. La urbanització de St. Esteve. Recullo, a can Gallart, el volum de <<Destino>> enquadernat.

Pàgina 756:

7 maig

[...] m'arreglo i anem a Palamós a portar un volum de <<Destino>> i les poesies de Bécquer a Gallart, l'enquadernador [...].

Pàgina 778:

13 juny

[...] Anem amb Pere a Palamós, al mecànic i al domicili de Gallart, que em dona el <<Destino>> enquadernat i les poesies de Bécquer [...].

Pàgina 829:

6 setembre – Dimarts – el mas

[...] Hi anem a dos quarts de vuit, passant per Palamós. Recullo un paquet de llibres enquadernats per Gallart. [...]

Pàgina 830:

9 setembre – divendres – el mas

[...] A Palamós. Anem a can Gallart a deixar el segon quadrimestre de <<Destino>>[...].

Pàgina 856:

24 octubre – Dilluns – El mas

[...] Després em trobo Pere, també a la carretera. Anem a Palamós a recollir un volum enquadernat per Gallart – un quadrimestre de <<Destino>> – Gallart va tirant.

4.2.2 LES DEDICATÒRIES

Com hem dit al llarg del treball, i com acabem de veure en el punt anterior, Pla va regalar a Gallart alguns llibres. Alguns d'aquests, a més a més, estan dedicats. He trobat interessant plasmar les dedicatòries en aquest apartat, ja que algunes d'elles ens donen el testimoniatge de la seva amistat.

A continuació, veiem exposades cronològicament, les dedicatòries escrites per Josep Pla dirigides a Amadeu Gallart i correlacionades alhora amb el llibre on apareixen.

- "Tot està perfecte, amic Gallart. Us enviaré més llibres quan els rebi. Bon any!
Josep Pla. Palafrugell, gener 1951."²⁰
- "A Alfred Gallart, amic de trenta cinc anys enrere, amb l'agraïment de Josep Pla. Palafrugell, gener 1951."²¹
- "A Amadeu Gallart, amb l'agraïment de Josep Pla. Palafrugell, febrer 1951."²²
- "A Amadeu Gallart amic de trenta cinc anys enrere, amb una abraçada de Josep Pla. Palafrugell, febrer 1951."²³

²⁰ PLA, Josep. *Bodegó amb peixos: segon volum de "Coses Vistes"*. 1a ed. Barcelona: Selecta, 1950. 269 p. ; 14,5 cm. (Biblioteca Selecta; 75)

²¹ PLA, Josep. *Coses vistes*. 2a ed. Barcelona: Selecta, 1949. 245 p.; 14,5 cm. (Biblioteca Selecta; 60).

²² PLA, Josep. *Viaje en autobús*. 3a ed. Barcelona: Destino SL, 1948. 221 p.; 19 cm. (Áncora y Delfín; 3).

²³ PLA, Josep. *Viatge a Catalunya*. 2a ed. Barcelona: Ancora, 1946. [244] p.; 20,5 cm. (El dofi).

- "A Amadeu Gallart, amb els millors records d'ara i de l'època de Palafrugell que en la vostra carta evoqueu. Aff. Josep Pla. Palafrugell febrer, 1951."²⁴
- "Amic Gallart: aprofito l'oportunitat tan agradable de dedicar-vos aquest llibre, per dir-vos que les encuadernacions són admirables. Gràcies per tot. Amb el millor record, Josep Pla. Setembre 1951."²⁵
- "Al vell amic Gallart del seu aff. Josep Pla. Palafrugell, 1951"²⁶
- "A l'amic Gallart, dedico aquest llibre sobre "Palafrugell peix fregit". Amb tot l'afecte i l'agraïment de Josep Pla. Palafrugell, 1954."²⁷

Amb aquestes dedicatòries, podem fer-nos una idea aproximada de l'època en què es devien conèixer. A través de les cites "amic de trenta cinc-anys enrere" i "amb els millors records d'ara i de l'època de Palafrugell que en la vostra carta evoqueu" podem deduir que es devien conèixer pels volts de 1916 quan Gallart encara vivia a Palafrugell. Amb aquesta darrera cita, a part de saber que tenen una amistat d'anys, també és fàcil deduir que a la data de la dedicatòria (febrer de 1951) continuen mantenint la seva amistat.

²⁴ PLA, Josep. *Cartes de lluny*. [Barcelona]: Joventut [1948].- 19,5 cm.; 287 p.

²⁵ PLA, Josep. *L'illa dels castanyers: tercera sèrie de "Coses Vistes"*. 1a ed. Barcelona: Selecta, 1951. 254 p.; 14,5 cm. (Biblioteca Selecta; 81).

²⁶ PLA, Josep. *Bodegó amb peixos: segon volum de "Coses Vistes"*. 1a ed. Barcelona: Selecta, 1950. 269 p.; 14,5 cm. (Biblioteca Selecta; 75)

²⁷ PLA, Josep. *L'Empordanet: Primer volum del "Viatge a Catalunya"*. 1a ed. Barcelona: Selecta, 1954. 278 p.; 14,5 cm. (Biblioteca Selecta; 152. – Secció: Local i Comarcal; Sèrie: Viatge a Catalunya).

4.2.3 PREMSA

A la *Revista de Palafrugell* de l'1 de setembre de 1973²⁸, Josep Pla deixa constància d'unes notes sobre la seva biblioteca, dirigides als senyors Alsius, Martinell i Badia. Ho fa així perquè espera que siguin aquests els que es cuidin de la seva biblioteca.

De totes aquestes notes, m'agradaria destacar-ne una:

“Hi ha llibres que s'han de relligar. Després de la mort de l'enquadrador de Palamós, senyor Amadeu Gallart, he tingut grans dificultats. Tinc la impressió que el senyor Badia, en aquesta qüestió de les encuadernacions, podrà ser d'una gran eficàcia”

A partir d'aquesta cita de Josep Pla, podem extreure'n una reflexió interessant: Gallart, és el seu encuadrador, pràcticament, tota la vida. Si mirem les encuadernacions de la revista *Destino* que es conserven a la biblioteca de la Fundació Josep Pla, veiem que el primer *Destino* encuadernat és el de l'any 1941. Aquest primer *destino* ja és relligat per Gallart, així com tots els dels anys posteriors fins l'any 1969. Gallart mor el 1971.

L'any 1973, Pla, cedeix gran part de la seva biblioteca personal a la seva fundació, i és aquí on actualment podem veure nombrosos llibres relligats per Amadeu.

²⁸ PLA, Josep. *Revista de Palafrugell*, 01-09-1973 p.8.

5. EDICIÓ DOCUMENTS FONS FUNDACIÓ JOSEP PLA

En el Centre de Documentació de la Fundació Josep Pla, a la col·lecció Frank Keerl Pla, es conserven 23 cartes d'Amadeu Gallart Guilló a Josep Pla. En elles veiem que Gallart dóna testimoni, tant de la relació professional com de l'amistat personal que manté amb Josep Pla.

La transcripció de les cartes s'ha fet tal i com diu Xavier Pla en el pròleg del llibre *Cartes a Pere*²⁹, “la transcripció de les cartes s'ha fet directament a partir dels manuscrits originals. El criteri d'edició que ens ha guiat és el de respectar amb màxima fidelitat la llengua” del nostre autor. “Tant des del punt de vista lèxic com morfològic i sintàctic. Partint del principi de respecte a la fonètica del text, hem optat per normalitzar i modernitzar l'ortografia. Hem resolt les abreviatures, hem regularitzat la puntuació, l'ús de les majúscules i minúscules i hem marcat amb cursiva únicament els mots que en l'original apareixen subratllats.”

A continuació serem còmplices d'una part de la correspondència entre ells dos, ja que com he dit anteriorment a l'apartat 2.2 d'aquest treball, desafortunadament no han aparegut les cartes de Pla a Gallart.

CARTA 1

A. GALLART

General Sanjurjo, 85

Palamós

Palamós 15 desembre 1941

Bon amic Pla:

He retrassat una mica més del degut l'envio d'aquests volums per tal de fer una nova temptativa per a trobar tela del color del llibre enviat, aprofitant l'avinentsa de fer una comanda de material a Barcelona. Ha estat però en va: aquest color no el tenen enlloc. No hi ha hagut altre remei que posar-hi el blau. Per cert que, en rebre els nous materials de què estava mancat, he quedat esgarrifat dels preus que en compten. Degut a això he

²⁹ PLA, Josep. *Cartes a Pere*. Ed. Xavier Pla. Barcelona: Destino, 1996.

vist amb dolor que se'm fa precís posar els preus dels relligats a to amb el cost dels materials rebuts suara.

Així, doncs, volgut amic, d'ara endavant els volums que com aquests us venien a 6 pessetes cada unitat els hauré de comptar a raó de 8 pessetes cada unitat.

Sóc el primer en lamentar aquest augment, doncs no cal que us digui que tot això fa més difícil aquest petit treball extra que em veig obligat a fer per arrodonir el sou de la impremta, ja que necessitaria un munt de pessetes disponibles per a proveir-me i no en tinc cap, resultat d'això que no puc comprar tant a l'engròs com caldria per a obtenir les mercaderies quan fóra avinent fer-ho i com són petites quantitats les que puc adquirir en esgotar-se aquestes i repetir-les, allò ja ha sofert augment o bé és ja esgotat.

Altrament, estem en paus salvo aquests tres volums que us envio que valen encara el preu que veníeu pagant fins ara, o siga 18 pessetes. En el successiu, com ja us he dit, han de costar-ne 24.

Lo den Preses, a que suposo us referiu en l'últim paràgraf de la vostra carta, va quedar resolt pocs dies després d'haver-nos trobat amb vós a Palamós. La seva senyora va portar-me els diners a la impremta.

Estic sempre a les vostres ordres i us saludo cordialment,

A. Gallart

CARTA 2

1950

Amic Pla:

Ací tens enllestida la feina que tingueres a bé confiar-me. Estaria content si hagués assolit encertar el teu gust amb referència al color de les teles. La veritat és però que hi he posat les que la seva més abundant existència m'ha aconsellat. La que abriga *Destino* és de la que més n'hi ha i si t'agrada el seu color per futures encuadernacions, no haureu pas de patir. No passa així amb la de la *Geografia*, que sols en queda per uns quants volums més i encara que fossin de tamany més reduït. Amb això de les teles d'encuadernar passa un galimaties de mil dimonis, tant aviat n'hi ha en abundància com, tot d'una, hi ha treballs per trobar-ne un pam i la poca que ofereixen és lletja i de mala qualitat. He de confessar-te que amb aquests volums he suat tinta i la *Geografia* sobretot, he passat gairebé la mesura de les meves aptituds d'encuadernador d'afició. Mai no havia vist que per una obra tan voluminosa i carregada de mapes i làmines soltes (que precisen ésser enganxades apart) fos editada amb plec de 4 pàgines en les seves tres quartes parts i de 8 la resta. Això és un disbarat pels efectes del relligat i perjudica en gran manera la solidesa del llibre. Els quaderns o plecs es fan correntment de 16

pàgines i així el relligat pot ésser fort i la feina queda simplificada per meitat. Tampoc van gaire bé els llibres que porten tapes bo i fetes.

És difícil calcular d'una manera exacta el fil que deu emprar-se al cosir perquè el llom quedi del gruix exigut per les tapes ja fetes, si es vol servir llom i tapes, convé que aquestes siguin sense muntar. Llom i teles de les cobertes soltes. Què hi farem.

Bé, ara anem per la part llastimosa. El cost d'aquests tres volums és així:

Geografia – 40 pessetes

Destino – 30

Diccionari – 20

Total 90

Amic Josep:

Si hi ha quelcom a observar sobre aquests preus, és que adoleixen d'ésser barats amb excés, al menys per les meves possibilitats, ja que ho he d'arranjar tot amb les mans. Seguríssim, (ep! Ho dic sense tenir-ne cap certesa) un industrial enquadrador en faria pagar menys, doncs ells tenen maquinària que simplifica totes les operacions i demés poden fer seguir diferents obres en un mateix temps i això sempre és un avantatge. Si et sembla podries mirar-ho. Ja veus que et parlo amb la sinceritat d'un bon amic. I tant és així que si et semblés que el preu que jo he anotat no està en consonància amb lo que tu podries suposar, abans de creurem capaç d'abusar de l'amistat, creu-me, per al contrari, capaç de regalar-te (amb molt de gust, per cert) tot el que sigui mà d'obra. Et diré més o diré lo mateix amb més claredat. Si tu em facilites tots els materials, (i així podries anar enterament al teu gust en l'escull d'aquests) jo hi posaré de la meva part i per amor solament a tu, i a la nostra antiga coneixença, tot el treball de franc. Això sí, treballaré sense presses fent ús del temps que em deixa lliure el treball de cada dia, com sempre.

I ara, amic Pla, resol lo que et sembli i pensa que tant d'una manera com de l'altra estic sempre a la teva disposició.

Ben afectuosament,

A. Gallart

Que l'any 1951 que està a punt d'encetar-se sigui pròdig en mantenir ben complerta la salut dels teus, especialment de la teva Mare, i a tu mateix així com ben fermes, clares i despertes aquestes teves facultats intel·lectuals per a glòria de les nostres lletres.

CARTA 3

[Entre gener i febrer 1951]

Bon amic Josep:

Per l'amor de Déu no em menis la pressa; faig més del que puc per a poder-te complaure i ho faig però, a gust. De totes maneres, és precís tenir en compte que treballa al taller deu hores gairebé sense cap clariana de repòs i això cada dia, i a la meva edat, pots creure que és quasi un heroisme. He de refiar-me més que res dels dies festius, que jo aprofito per no parar mai a casa, per atendre la teva feina, ja que a les 8 del vespre de cada dia que acabo la jornada a la impremta, no em queden ganades ni temps per a fer res del meu treball particular. Desitjo (i ho necessito) sopar i anar-me'n al llit. La vida d'un treballador és horrible. Em penso que ja ho saps bé. Per acabar-ho d'adobar he tingut 8 dies la dona al llit amb l'enfermetat de moda. Tot just ara ha començat de nou la vida normal o semi-normal, perquè hi ha una convalescència de tos i angúnies varies. Això m'ha tret per complet el delit. La salut encomana energia i optimisme. Sense aquesta, tot cau a sobre.

I ara, una cosa important. Si hi ha més volums de la geografia s'hauran d'abrigar amb altra color de tela, aquesta s'ha acabat i és tot inútil per a trobar el mateix color. Aniria bé que els pogués fer de la de Destino. Ja vaig dir-te que d'aquesta sí que n'hi ha força. Si ho fem amb el color vermell per exemple, en tindrè per un parell de volums i encara. Jo com te dic, hi posaria la del Destino. I així fora mals de cap. Si no dius res en contra així ho faré, sí és que hi ha encara Geografia per enquadrar.

T'estimo infinitament els llibres enviats, i sobretot la dedicatòria de un d'ells. (Em sap un xic de greu que hagi confós el meu nom de pila amb el de l'Alfred Gallart. El meu és Amadeu) Com que *amor con amor se paga*, a mi em plau fer-te de present l'enquadració d'aquests volums. Tothom don el que pot, jo no tinc altra cosa de més vàlua que això i l'agraïment infinit de l'amic de 35 anys enrere, temps de les teves anades al Far de St. Sebastià per a veure aquella gentil *farolera*³⁰, temps de l'Anco Marcio³¹ del *Baix Empordà*, dels teus articles sobre Kant, i dels "tres primers capítols

³⁰ Veiem en *El quadern gris* que el mateix Josep Pla fa tres referències a Adela, la filla del faroner.

20 de desembre de 1918. "Veig Adela, la petita nena del far, de lluny. En un moment determinat la veig sobre el cel blau, com una figura retallada. Quina cosa misteriosa té aquesta criatura! És plena i forta, enjogassada, deliciosa s'escapoleix de les mans com un ocell calent i escorredís. La malícia que té –una malícia de tretze anys– em produeix una fascinació estranya." P.371

21 de desembre de 1918. "La petita Adela, que ve d'estudi amb la bossa a l'espatlla, se'ns acosta un moment. Té les faccions una mica borroses, com si es trobés ja en el trànsit de l'adolescència." P. 372

2 de gener de 1919. "Roldós m'acompanya a acomiadar-me de Sant Sebastià. [...] Nerviositat. No veig enlloc la petita Adela. Deu trobar-se –penso– en la cuina del far, que, com totes les cuines de far, deu ésser freda i administrativa." P. 382

³¹ Josep Ferrer i Mascort, Anco Marcio (1875-1918). Segons Xavier Xargay en el seu llibre *Escriptors a Palafrugell o ruta planera per les vides, obres i miracles, de 1880 a 1936*. Josep Ferrer va estudiar la carrera de dret. Exerceix de jutge municipal a Palafrugell i a més a més escriu a diferents publicacions locals amb diversos pseudònims i tracta de múltiples temes. Escriu en publicacions com ara *La*

den Joan Pinc, l'home de la cama de fusta, incerts en les seves columnes, de la protesta dels veïns del carrer des llauner guenyo, perquè els volien desarcar traient-los-hi aquell arc que unia les cares d'una i altra banda del carrer, etc. Etc. És l'hora encara que no n'he pogut obrir cap. Espero a tenir temps. I a fe que espero la seva lectura com una postra.

Plego amic Pla. Són ja les 12 de la nit i he de deixar el paquet llest per demà entregar-ho a l'Oliver³², al vespre. Durant el dia no tindria temps de fer-ho. Bona nit,

Infinitament agraït,

A. Gallart.

CARTA 4

Palamós, Pasqua granada 1951

Bon amic Pla:

Déu m'ha donat alguns moments de calma per a poder-me dedicar a l'enquadernació d'aquests volums que tenia de tants dies per enllestir. Ojalá em quedi serenitat i repòs per a seguir amb altres i amb el treball de cada dia. Tinc absorbit el meu pensament enterament amb el nostre fill i l'ànima se'm trenca imaginant el seu calvari de tristeses i sofriments físics. Estic trist pensant també amb que hem de seguir impotents i amb els braços plegats indefensos, derrotats, morint-nos de sentiment i de pena. Va escriure'm l'amic Piera explicant-me les teves angoixes per la nostra causa. T'ho estimem infinitament, però què hi pots fer tu? Gràcies! De tota manera, l'únic que pot ajudar-nos i aliviar-nos és la Providència i en Ella esperem. El nostre pobre fill aguanta, no guanya res, sofreix del cos i de l'ànima. I nosaltres plorem i vivim morint.

Adéu: pots enviar llibres, si et conformes de la manera que puc anar-los fent, és a dir, aprofitant clarianes de relatiu delit. Oh senyor! Tanta energia i salut que en necessito per a poder complir i quedar en pau amb els meus compromisos. I ja sóc vell...!

A.Gallart

Destino 1944 -35

Antigüedades 25

Imparcialidad i és un dels redactors bàsics de *La Crónica*. Així mateix, escriu les seves "Instantànies" a la revista *Baix Empordà*, des dels seus inicis. Cal destacar que sovint al costat d'aquestes columnes hi trobem articles de Gallart.

³² Agència de transports Oliver. Joan Oliver. Mitjà que feien servir, sovint, Josep Pla i Amadeu Gallart per fer-se arribar les enquadracions i les cartes.

CARTA 5

[Posterior a 5/6/1951]

Bon amic Pla:

Infinitament agraïts a la teva condolença pel nostre desconhort. I ara sense el nostre fill³³!, a seguir calvari amunt, sospirants i eternament tristos. Que Déu ens ajudi!!

Van els llibres. Si et sembla bé, abona el mateix preu dels anteriors.

Salut, salut!, i que quan sigui arribada l'hora del nostre traspàs, sia la nostra mort ben breu, ràpida i sense agonia!...

Afectuosament,

Gallart

CARTA 6

Palamós 24 maig 1953

Sr. Josep Pla

Palafrugell

Estimat amic:

Us poso la relació de les obres vostres que conté la meva petita biblioteca. Ho faig per no desobeir-vos:

Relacions

Cartes de lluny – edició 1928

Cadaqués

Bodegó amb peixos

L'illa dels castanyers

Coses vistes (primera sèrie)

Humor honesto y vago

Viatge en autobús

³³ En aquest cas, Gallart fa referència al seu fill primogènit Ernest Gallart Baquer (1922-1951).

Viatge a Catalunya

Cartes de lluny – nova edició 1947

Tret de les dues primeres, totes les altres les dec a la vostra mai prou ponderada gentilesa. Ara s'hi han afegit a la llista les dues que vaig tenir la gosadia de senyalar-vos: *Les hores* i *El carrer Estret*. Podeu creure que encara sento l'escalfor de la vergonya a les meves galtes. No sé com vaig tenir el valor per fer-ho. No eren al mercat? Per què no havia de comprar-les? És clar que tinc al meu favor la manca de possibilitats econòmiques, però això no és pas prou per justificar-me. Malgrat tractar-se d'un vell amic, i precisament per això mateix, no tinc cap dret d'abusar d'aquesta amistat. I no em puc treure el turment de dintre pensant amb el que he consentit. M'esforço en debades per absoldre'm, argumentant-me a mi mateix amb raons d'un ordre sentimental que només jo puc entendre, ja que, com sempre, em seria impossible, donat l'erm de la meva cultura, de fer-ho entendre a altri, més no ho assoleixo pas. I això, bon amic, em fa estar neguitós i descontent de mi mateix.

Llegeixo però els vostres llibres, els paladejo com una postre exquisida, m'entusiasmo, acluco els ulls, volo a vós espiritualment, us abraço i em quedo immers en la poesia melangiosa dels records... i sense que hi pugui fer més, em descuido de tots els meus escrúpols per a llançar-me de ple a la fruïció d'aquest goig incomparable. Sóc un egoïsta.

Cordialment vostre,

A. Gallart

CARTA 7

[Posterior a 24 de maig de 1953]

Bon amic Pla:

Moltes gràcies per els dos llibres enviats: *El vent de garbí* i un *senyor de Barcelona*, després d'haver-me entregat a mans *El carrer Estret* i *Les hores*, la lectura dels quals m'ha proporcionat hores de vera fruïció. ¡Quin gran escriptor que sou! El vostre nom deixarà rastre inesborrable a la història.

Una abraçada,

Gallart

CARTA 8

Bon amic Pla:

Mil mercès per l'obsequi del vostre llibre *Els anys* que no he pogut llegir encara.

Vaig tenir la visita d'un amic vostre que va preguntar pels llibres que ara envio.

Ja sabeu que els anys hi són i les feines les faig a mesura que m'ho permeten les meves forces.

Destino 1953 ----- 45 pessetes

5 Vol. Petits a 17.50 c/u ---87.50

132.50

CARTA 9

[Novembre de 1954]

Bon amic Pla:

Van els deu volums de la darrera tramesa. Amb la pressa que teniu per veure relligats els llibres de la vostra biblioteca, qualsevol diria que temeu morir-vos abans. No passeu cap ànsia, bon amic, que vós ja teniu la immortalitat assegurada.

Us agraeixo infinitament el present del vostre nou llibre *Cartes de lluny*. Coneixia ja la primera edició del mateix i no cal dir que, com tots els que us conec, són per a mi una llaminadura.

Us anuncio que he deixat ja per sempre el treball de la impremta. Malgrat faltar-me encara un mes per a complir els 65 anys –el poc aguant de les meves cames m'hi han obligat – porto 50 anys i nou mesos consecutius remenant lletres de plom, la qual cosa vol dir que n'estic tip i crec també massa intoxicat del seu nefast baf. Tindrè, per tant, en el successiu, si la salut m'ho permet, més temps per a dedicar-me a la feina que de tant temps i amb tant de gust vinc fent per a vós. Però, al tanto!, que això serà per mi cosa prohibida, segons el Reglament del Montepiu: com ja sabeu aquests m'obliguen a no fer res i viure exclusivament de la *renda* que m'assignin.

Si teniu avinentesa saludeu de la meva part als amics, Lluís³⁴ i Ramir Medir³⁵ i Piera³⁶ als quals fa molt de temps que no he vist, i vós una abraçada del vostre devot amic,

³⁴ Lluís Medir Jofra (1893-1957). Artista i director de l'escola de "Bellas Artes y Oficios" de Palafrugell. A través de les cartes personals de Gallart deduïm que és un íntim amic i va ser el seu testimoni de casament. Amic, també, de Josep Pla.

Les encuadernacions com sempre, 175 pessetes.

A.Gallart

CARTA 10

Palamós 2 desembre 1954

Bon amic Pla:

Ací teniu aquest volum de poesies que m'ha donat per a vós l'amic Torrent³⁷. L'amic Vives li va trametre juntament amb altres exemplars per diferents amics de Palamós, amb l'encàrrec de fer-los a mans dels interessats. Torrent restava neguitós per no sapiguer com fer-ho per enviar-vos-el, ja que, segons diu, en certa avinentesa us trametí uns diaris italians que no varen arribar a vostres mans. M'he ofert a fer-ho jo per ell. Segur que fent ús de l'Agència Oliver, tal com fem amb els llibres per a relligar, no es perdrà. Espero teniu ja rebut el darrer paquet de llibres, ja enllestit.

Salutacions cordials del vostre afectíssim,

A. Gallart

CARTA 11

[Febrer de 1955]

Bon amic Pla:

Ací van els deu volums enllestits. I ara no sé pas si seran aquests els darrers que us hauré encuadernat. Dic això, vell amic, perquè ignoro si voldreu conformar-vos amb que els que us poguéu relligar en el successiu vagin sense el nom respectiu en el lloc, tal com aquests que us envio. Això ara ja no puc fer-ho. Sóc jubilat des del mes passat i en tal situació imprimir aquestes aplicacions seria exposar-me a perdre la pensió que se m'ha designat per a passar la meua vellesa. Ja veieu que això és greu. Les ordres són severes i radicals: no puc efectuar el més mínim treball per altri. Sopena de sofrir el càstig esmentat. Me direu tal vegada que podria donar-les a fer, però això també té els seus inconvenients, ja que amb això es descobriria que faig encuadernacions, i seria fàcil per no dir segura, una delació. I no vull exposar-me. A més a més això costaria

³⁵ Ramir Medir Jofra (1889-1974). Germà de Lluís Medir. De jove està relacionat amb la indústria del suro. Després va participar activament a la política local de Palafrugell. Conegut pel seu llibre *Historia del gremio corchero* (1953). Va estudiar als Maristes i va ser company de Josep Pla. A través de les cartes editades en aquest apartat, veiem un vincle d'amistat entre Pla, Gallart i els germans Medir.

³⁶ X. Piera. Amic de joventut. Sastre d'ofici de Palafrugell.

³⁷ Francesc Torrent Ros (1888-1959). Va ser regidor de l'Ajuntament de Palamós els anys 1922-1923. En algunes cartes del fons personal d'Amadeu, es fa evident la seva gran amistat. Íntim amic que l'ajuda econòmicament en diverses ocasions.

diners i encariria el cost dels llibres. Es clar que tampoc puc relligar llibres, però això, com que ho puc fer dintre de casa sense necessitar de ningú, el risc d'èsser descobert és quasi nul, i en tot cas sempre quedaria el recurs de dir que els llibres son per a mi. En fi, bon amic, els darrers anys de la meva vida vull procurar de passar-los sense neguits ni angoixes, bé masses que en tots els ordres els he hagut de passar.

Ja ho saps, doncs, si et plau que t'entregui els llibres amb aquestes condicions, pots seguir enviant-los, altrament, i sentint-ho verament, ja comprens que *m'obligueu* a no poder-te complaure. Mentrestant, disposa de tot allò altre que no es presti a cap amarg comentari

Una abraçada i salut!

Aquests 10 volums, per anar sense llegenda al llom, queden rebaixats en 1,50 pessetes cada unitat. Per tant, el seu cost total es de 160 pessetes.

A. Gallart

CARTA 12

[Posterior a febrer de 1955]

Bon amic Pla:

Ací van acabats els darrers llibres enviats. Recordeu bé que aquests NO HAN D'ÉSSER ELS DARRERS. Podeu seguir enviant tots aquells altres que vulgueu. Ja us deia en la meva nota anterior que l'única cosa que s'oposava a que poguéis seguir relligant els vostres llibres era la impressió dels llocs, ja que això, essent necessari comanar-ho a altri, m'exposava a ésser descobert en la meva feina i delatat. Si els llibres us plauen tal com van aquests, ja podeu anar enviant llibres mentre duri la salut i la vida. Em serà molt grat fer-ho per a vós. M'ha semblat convenient i còmode per vós posar l'aplicació en blanc al lloc de cada llibre per si voleu escriure el nom de l'obra.

Això també ho podria haver fet en els de la darrera tramesa però, francament, no hi vaig atinar. Ja em direu si això us va bé.

Ara una cosa important: els diners i notes que m'hàgiu d'escriure, poseu-les, si us plau, a dintre el paquet. Així evitem tafaneries i també perills. Gràcies.

Relació dels llibres vostres que posseeixo: *Cartes de lluny – Cadaqués – Relacions – Els anys – L'empordanet – Bodegó amb peixos – Les hores – El vent de Garbí – Contraban – El carrer Estret – L'illa dels castanyers – Coses vistes – Un senyor de Barcelona – Humor honesto y vago – Viatge en autobús – Viatge a Catalunya*. Totes elles constitueixen per a mi una veritable delícia. Déu us doni salut i delit per a poder-ne escriure altres tantes i més, en bé de les lletres catalanes.

Us estimo molt els vostres bons desitjos. De moment, puc dir-vos que em sento com ressuscitat a un altra vida. Si això és així per aquells que *disfrutem d'una renda* que ens permet justament sostenir-nos, què no serà per aquells altres que ho tenen tot? Per això crec que el problema de les diferències socials és de molt difícil solució en aquest món de tantes mones. És tan negre blincar l'esquena i tan dolç el jeure i gaudir de tot!

Ben afectuosament,

12 volums a 16 pessetes cada unitat = 192 pessetes

A. Gallart

CARTA 13

Palamós 23 maig 1955

Sr. Josep Pla:

Benvolgut amic,

Fa dies que no em puc treure del damunt l'angoixa, car no sé donar-me una explicació satisfactòria per a justificar el llarg silenci vostre després del darrer envio dels 12 volums degudament enllestits que per a llur enquadernació vareu trametre'm amb data 29 de març passat.

Uns deu dies més tard, com vos deia, us els vaig enviar ja acabats, pel mateix conducte de sempre o sia l'Agència Oliver. I com sia que era costum vostre acusar-me el rebut amb un nou envio, no puc comprendre com hagin passat tants dies sens saber a què atindrem. S'hauran perdut?

Tenen tant a desitjar aquesta mena de serveis, que res d'estrany tindria que així fos. Us prego que em tranquil·litzeu a aquest respecte a fi de poder recobrar la calma desitjada.

Salutacions cordials del vostre afectíssim,

A. Gallart.

CARTA 14

[1956]

Amic Sr. Pla:

He tingut veritables treballs per a relligar tot un any de "Destino" en un sol volum. Crec que una altra vegada serà millor dividir-lo en dos volums. Tal com és ara resulta fenomenal i de molt mal maneig. Repareu també que va sense retallar: el fet d'haver-hi moltes pàgines sense mica de marges i a més a més no ésser tots els exemplars idèntics

de tamany, no ha permès la tal operació, altrament haurien quedat infinitat de textos mutilats.

Espero i desitjo hàgiu pogut festejar els 80 anys de la vostra mare ben content i alegre en la seva venerable companyia. Que per ambdós en restin encara molts més per a repetir-ho amb salut i goig de tots. Us ho desitja sincerament vostre afectuosíssim,

3 Vol. Petits	}	143 ptes
<i>Destino</i>		
Diccionari		

A. Gallart

CARTA 15

Palamós 11 octubre 1957

Vatua listo, amic Pla!

Estic a punt d'haver fet un negoci com en Robert amb les cabres. De que sia realment així dependeix que tu recordis o no amb tot detall la manera verament xistosa amb que ahir vaig fer-te el canvi del bitllet de mil pessetes que vas donar-me per a què em cobrés el compte que hi havia endarrerit i que importava 116 pessetes.

Si tals nimietats poden quedar a la teva memòria, recordaràs que la cosa va anar així:

Després de tu entregar-me el *paper gros*, jo vaig anar a cercar el canvi, i en retornar vaig entregar-te, amb tota la bona fe del món: 4 pessetes sueltas, un bitllet de 5 pessetes, altra de 25 i altra de 50 (per més detall, aquests dos últims, contra ço a que venim acostumats, eren casi nous, vull dir que no eren pas gens suats com la majoria dels que corren). Naturalment, vares fer-me notar que el compte que et feia era pèssim ja que m'oblidava d'entregar-te la resta per a fer el còmput de les 1000 pessetes que m'havies entregat. Ple de confusió vaig afanyar-me a reparar l'equívoc involuntari i corrint vaig entrar a l'habitació on hi tinc la *caixa dels llamps* i vaig portar-te a seguit un nou bitllet de 500 pessetes. cregut que d'aquesta manera la cosa quedava *com ça*. Mes tu, somrient i estranyat de la meua torpesa en veure que no sabia resoldre un compte tant senzill, hagueres de dir-me que m'equivocava de nou: – “Jo t'he donat un bitllet de 1000 pessetes – vas dir-me – per tant m'has de retornar 900 peles.” I això va confondre'm. Per tercera vegada vaig recórrer a la *caixa forta* i vaig portar-te quatre bitllets de 100 pessetes cada unitat. Demanant-te mil perdons pel garrafal equívoc *dividit en tres actes*. Però, com pots veure, l'equívoc persisteix (i per tant cal afegir-hi un acte més a la ridícula comèdia) ja que per totes aquestes entregues resulta en resum que jo vaig cobrar-me solament *16 pessetes* en lloc de les 116 que pujava el compte. Efectivament: amb la primera entrega et feia el compte com si tu m'haguessis donat 200 pessetes. ja que te'n vaig tornar 4 de sueltas, que feien 120, x 5 que sumaven 125, i 25 que sumaven

150, x 50 que completaven les 200. A la segona entrega te'n dono 500 que feien un total de 700, i a la tercera entrega 400 que sumaven el total de 1100. Ja veus que l'atzagaiada queda clara. Si a la tercera entrega t'hagués donat 300 pessetes. en lloc de les 400 centes, el compte hauria estat tal com havia d'ésser.

Ara bé, amic Pla, si de tot això que deixo apuntat no en serves el record *claríssim* ajudat per el detall minuciós que te'n faig, el negoci, com et deia al començament, haurà estat pròpiament el d'en Robert amb les cabres que es conta que en donava dues de negres per una de blanca. Perquè és el cas, vell amic meu, que si en realitat tu haguessis de dir: "no ho recordo pas, però fio en ço que tu em dius" jo no quedaria pas tranquil i per tant ho deixarem córrer i ja està bé, perquè, per fortuna de tots, la ruïna dels espanyols no ens ve pas de 100 pessetes. més o menys. ¿veritat?

A reveure, vell amic Pla, perdonem la llauna i la meva torpesa. Això és una cosa ben minsa certament. A l'edat nostra no és pas aquesta miserable cosa que són les pessetes el que compta i per les que la pobre humanitat es deleix i es devora per aconseguir-la.

Ben afectuosament i devot,

A. Gallart

CARTA 16

[Pocs dies després de 17/10/1957]

Amic Pla:

La mort del pobre Lluís³⁸ va deixar-me aclaparat. Justament, tres dies abans, en una visita feta al seu germà Ramir³⁹, aquest m'havia donat notícies certament satisfactòries del seu estat, i així, confiava veure'l ja del tot recuperat en l'espai d'unes poques setmanes. Dissortadament no ha estat així!

Sembla que en tinguessis un pressentiment d'aquest desenllaç el dia que vas assabentar-me de la intervenció quirúrgica que havia de sofrir. La notícia que per ràdio es donà del seu traspàs a Girona va privar-me de poder assistir al acte del seu sepeli ja que creia que aquest hauria tingut efecte allà. El seu cosí Remigi⁴⁰, per encàrrec de Ramir, em donà la nova d'haver-se efectuat l'enterrament a Palafrugell a les 5 de la tarda d'aquell mateix dia. Per què no se'm diria al temps d'ésser avisada la família de Palamós?

Què en penses, amic Pla d'aquest viatge a l'inconegut?

Quines son les teves idees més intimes respecte de la mort?

Em plauria infinitament conèixer-les a fons.

³⁸ Fa referència a Lluís Medir Jofra.

³⁹ Fa referència a Ramir Medir Jofra.

⁴⁰ Entenem que és el cosí de Lluís i Ramir Medir.

Ben afectuosament,

Van els llibres relligats

Valen 90 pessetes.

A. Gallart

CARTA 17

Palamós 16 juliol 1958

Benvolgut amic Pla,

No sé pas si et trobes a Palafrugell i per tant si aquesta carta arribarà oportunament a les teves mans. El que sí puc assegurar-te és que tindria una veritable satisfacció que coincidissis a la nostra vila nadiua en aquesta avinentesa. Et diré el que fa el cas:

Fa unes quantes setmanes que viu a Palamós el senyor Stanley M. Sapon⁴¹, catedràtic de lingüística de la universitat Estatal de Columbus, Ohio E-U-SA. Aquest senyor, jovenàs i simpatiquíssim, ha vingut a la nostra terra, on hi passarà uns mesos, per tal de fer un estudi lingüístic del català amb varietats dialectals i subdialectals. És a dir vol documentar-se a fons per tal de poder ensenyar el català en aquella Universitat americana. Pel que fa referència a aquest senyor, amb sols set o vuit setmanes parla correctament la nostra llengua. Ha adquirit molts llibres adients per al seu propòsit. Aquests llibres jo els he d'enquadrar i és per això que he pogut coneixe'l.

L'acompanya a casa el veí de Palamós i bon amic meu Senyor Benet Morera⁴², llicenciat en Filosofia i lletres i és ell qui guia i orienta a l'esmentat senyor.

Ara bé, el senyor Sapon té una sèrie de projectes que voldria poder realitzar entre els quals gravar en cinta magnetofònica (i per això ve molt ben preparat) la manera típica de parlar d'alguns pobles de la nostra terra per a poder apreciar la diferència existent en la manera de dir i anomenar les coses en pobles que tan sols els separen uns pocs kilòmetres. El *salar* dels palafrugellencs i dels begurencs, per exemple el té molt interessat.

⁴¹ Stanley M. Sapon, fill adoptiu de Palamós l'any 1987. Va continuar fidel al seu projecte i vinculat a la llengua catalana durant molts anys.

El maig del 1986, va tenir lloc, el II congrés Internacional de la Llengua Catalana. Stanley M. Sapon, va fer una de les cent conferències simultànies per catalanòfils estrangers a Palamós. Font: *Punt Diari*, Cultura, 8 maig de 1986, p.30.

⁴² Benet Morera (1920-2001). Llicenciat en filosofia i lletres i catedràtic en llengua i literatura espanyola. El 1954 és nomenat director de la casa de cultura. Font: Servei d'Arxiu Municipal de Palamós.

Morera i jo li hem parlat de tu i ambdós tindrien un veritable plaer en conèixer-te personalment. Si poguessis, doncs, concedir-los una entrevista els faries feliços i ells et contarien amb detall i bé tot el que aquest senyor es proposa dur a terme i que crec que et resultaria interessant i tal vegada et seria fàcil facilitar-li quelcom per a l'assoliment complert del seu propòsit.

En fi, i dit amb pocs mots, estaries disposat a rebre la visita d'aquests senyors una tarda d'aquestes? En tal cas et prego m'escriguis dues ratlles donant-nos dia, hora i lloc i vindríem a veure't. L'esmentat senyor Sapon té cotxe propi i per tant els desplaçaments són joc de poques taules.

Pendent del que vulguis contestar-me et saluda cordialment el teu vell amic,

A. Gallart

CARTA 18

Palamós 2-IV-61

Sr. En Josep Pla,

Volgut amic:

Amb ver sentiment em veig amb la necessitat de dir-te que per aquesta vegada, em serà impossible de complimentar el teu encàrrec del dissabte.

Me n'he donat compte en anar a descosir el primer dels tres volums que han de formar-ne un de sol segons tu desitges. Resulta que aquest llibre no es pot descosir per la senzilla raó de que *no ho és de cosit* sinó que *és encolat*.

Per aquest nou sistema de relligat, que s'adopta especialment en els llibres a la rústega, en lloc de conservar-se els plec per al cosit a màquina o a mà es retalla el bloc del llibre quedant a fulls solts i per mitjà d'un senzill mecanisme s'encola el lloc i a seguit s'hi adhereix la coberta de paper o cartolina i així tan sols en el poc temps que necessita per a secar-se el llibre queda enterament acabat. La cola emprada per a la tal operació és també de nova invenció, per cert que resulta d'una solidesa a tota prova i substitueix perfectament el cosit amb fil.

El llibre així relligat, però, no pot ésser de nou relligat si no és amb el mateix procediment i aquest procediment jo el desconec, en tinc com ja veus, solament referències molt imperfectes.

El que m'ha estranyat és que essent els tres volums impresos per una mateixa casa no hagin estat relligats tots per el mateix sistema, ja que els altres dos ho són a plec i amb fil. Tal vegada es degui a que l'enquadrernació s'hagi fet en cases diferents.

I res més, amic Pla: creu en el meu ver disgust per no poder-te servir ara com sempre he procurat fer-ho durant tants anys.

Ben afectuosament,

A. Gallart

CARTA 19

Bon amic Pla:

Amb tot el cor estimem, jo i els meus els cuidados tinguts per vosaltres després d'assebentat que a casa hi havia grip. Afortunadament ja gairebé és del tot vençuda. La meva esposa fa dos dies que deixa el llit a les hores de més sol i encara que una mica atuída, poc a poc, ajudant Déu, caminarem cap a la normalitat de la salut. Per entendre això que et dic, és precís afegir que l'esposa sofrí una recaiguda, i aquesta segona part ha estat més forta i cançonera, una quinzena de dies al llit. Quan al transmissor del teu recado no és estrany que entenguessin la A per la B, la costum rutinària de tractar amb fardells i paquets, els ha atrofiat el sentit de la correcció i bones formes.

M'has desconcertat amb lo de la "compensació" els teus esplèndids presents. Però m'he quedat una mica trist. Tu pots tenir la satisfacció de fer un present i tens la seguretat que aquest és agraït amb tot el cor. I jo, que sento el mateix afany, què he de fer? També és un treball el teu present, és clar que d'un valor infinitament superior al que jo t'oferia, però bon i així, i essent l'únic que jo puc ofrenar, per humil que sia, té el valor de la bona voluntat.

Estaria content que el relligat del Campoamor fos del teu grat. He fet lo que bonament he sabut, donat que el llibre no permetia altra mena de relligat. Paper *couché*, de poca consistència i amb tots els plecs gairebé segats no admetien el suport de les nombroses làmines soltes ni els quaderns resistir el cosit corrent. El Destino d'aquesta vegada aboleix de mal imprès o arranjat corre-cuita. Sembla estrany en una revista com aquesta. Per què aquesta misèria de marges?

Si volen donar-hi el mateix format, podrien fer que el paper tingués més marges i no exposar-lo a que quedin pàgines mutilades a l'ésser retallats per la guillotina, com ha passat en aquest volum. I sopena de prescindir de tota estètica i deixar-los sense esbravar, no hi ha altra remei que quedar així. Inclús en les edicions actuals veig que passa igual: hi ha planes que no hi ha ni un mil·límetre de marge. Com fer-ho per no fer sang al retallar-los. I el fet de no ésser tots els exemplars enterament iguals de tamany, fa que, si no es vol sacrificar text al enquadernar-los (quan s'igualen amb la guillotina) hagin de quedar d'una presentació indecorosa.

Bé amic Pla, ja que és necessari, ací va el preu

Destino, 35 pessetes

Dolores 25 “

Però compti que poso els preus amb repugnància!

Bona nit, vaig a fer el paquet que és tard.

Ben afectuosament, amb infinites mercès per tot,

A. Gallart

CARTA 20

Bon amic Pla:

La vida, avui, val molt més cèntims dels que podem guanyar els obrers amb quiscuna feina honrada. Pel demés tu no seràs mai tractat per mi com un simple *client*.

Aquesta vegada el cost de lo enviat és de 10 pts més que l'anterior per ésser 2 els volums de *Ensayos*.

Afectuosament,

A. Gallart

CARTA 21

Bon amic Pla:

Aquí no hi ha altra cosa admirable més que la teva esplèndida generositat afegida a l'exquisedesa del present. Les meves encuadernacions són molt lentíssimes, no tenen res d'extraordinari, són fetes, però, amb bona voluntat i amb l'afany de que et siguin plaents. Si ho aconseguixo, creu que n'estic contentíssim. No exageris, doncs, amic Pla, o em forces pensar que jutges la *meva obra* sota la influència de les trepidacions del cèlebre motor del “falucho” que porta a l'illa de Formentera, és a dir, xarbotants i en *forma ondulatoria i acanalada...* Tu sí que ho ets d'admirable; pots tenir l'orgull d'ésser únic entre els escriptors de la nostra terra!

Grans mercès per tot. Una abraçada del teu afectuosíssim,

Gallart

CARTA 22

Amic Pla:

Van els dos volums ja relligats. Vares donar-me una gran satisfacció en la nota enviada darrerament.

Tota la meua ambició es que et plagui la meua feina. Hi poso de la meua part tot el que sé, i et compto just els materials emprats. No he de fer cap negoci tractant de tu. Envia el que vulguis i s'anirà fent poc a poc.

No cal dir que rebré sempre les teves visites amb gran alegria i orgull. Aquestes, però les voldria a casa on podria fer-te els honors que es mereix un amic d'anys i una personalitat ja famosa. Em plauria que et conegués i coneixessis la meua família. A casa, és casa teua, amic Pla.

Bé, aquests dos llibres valen (consti que escric això amb una certa repugnància, voldria poder prescindir de dir-te això de preus i romanços d'aquesta mena, però, fill, no hi ha altra remei) la *Geografia*, per esser menys voluminosa que el volum anterior, 35 pessetes o sia 5 pessetes menys; i el *Destino*, que compren un any en lloc de mig com era el primer, 5 pessetes més, o sia 35. Que en total sumen S.E.U.O (?) 70 pessetes.

Salut per tots i bon any nou. Ben afectuosament,

A. Gallart

CARTA 23

A Josep Pla

Distingit senyor meu,

He de començar per dir-vos que estic enamorat de vós. Enteneu-me, vull dir, que sóc un enamorat del que vós escriviu. Sempre he considerat una veritat com un temple allò que diu: el pensament fa l'home. Les idees que tenim de les coses i els sentiments amb que aquestes van empapades, constitueix el millor o el dolent de nosaltres mateixos. Heus ací per què en llegir-vos us he pogut estimar. Es clar, doncs, que tinc raó de dir que sóc un enamorat vostre.

Us llegeixo tot el que puc i fins on puc. Tinc a la meua reduïda biblioteca alguns llibres vostres i sinó hi figuren tots és perquè molts d'ells no estan al meu alcanç econòmic. Creieu que em dol de debò. Em resigno però, i visc alimentat d'esperança de poder-los adquirir abans no em mori. És impossible no reconèixer que això, avui per avui, ja és una gran cosa. Els que traspassen la llinda de l'infern de quin ens parla el Dant, sembla que no ho poden pas dir així. Per força aquell ha d'ésser el sobirà de tots els inferns coneguts. És clar que també puc anar errat i esperar en va. Si així fos ¿què hi voleu fer? D'esperances fallides n'abunden més que pas el gram a les terres de sequer. Per tant, una més no vindria pas d'aquí i les coses seguirien de la mateixa manera. Com us deia us trobo un dels escriptors més suggestius, i saborosos i originals de la nostra terra. Per sobre de tot veig en vós un poeta, una mica aspre i desgarbat però també d'una finor, d'una subtilitat, d'una sedositat delicadíssima i encantadora. Sou també un pensador profund i un humorista amb una dosi tant considerable d'ironia, que quantes vegades en ella hi he trobat un consol a les amargors produïdes per certes coses que penso dels

homes i de les coses que aquests acostumen a fer i a dir. Sou a més a més, un gran, un incommensurable observador i sentiú la poesia de les coses que correntment l'altre gent sols hi veu la part material i prosaica. Sabeu crear unes imatges tant bellament formoses que a mi m'encanten. Les coses més corrents i vulgars filtrades a través vostre queden transformades en joies enlluernadores. Un camí vell, una roca, una fulla, un núvol, un bri d'herba, el fang del carrer, l'aigua tèrbola d'un bassal, el nyigu-nyigu d'un acordeó, la cantarella d'un embriac, les nafres d'una casa vella... i fins i tot, que es tractés d'un munt d'escombraries mal olents, passat pels vostres ulls i exterioritzat per la vostra ploma màgica, em portaríeu a la memòria, com així ha passat més d'una vegada, allò que es conta de Jesús: quines dents més blanques...!

Ja ho veieu doncs, senyor Pla, o no ho podeu veure, perquè del que dic escrivint al que sento i no sé escriure, hi ha tant mateix molta diferència; endevinareu, però, els motius per als quals es fonamenta el meu enamorament.

Probablement, a vós us serà indiferent que jo us admirí i tal vegada us sentiríeu afalagat si poguéssiu endevinar, en mi, un talent que fes honor a això que penso de vós.

De totes maneres, a mi, la vostra indiferència no em priva pas de sentir-me feliç. Amb els sentiments que en mi remouen les vostres creacions, ja en tinc prou. Jo admiro les manifestacions de la Naturalesa i no em fa res que ella es mostri impassible a aquesta meva admiració.

Hauria d'escriure molt per a donar-vos una idea completa de tot l'encís que produeix en mi la lectura dels vostres llibres, i encara així i tot, no vull pas arriscar-me assegurar que assolís fer-me entendre. No he tingut pas la sort de passar per cap aula universitària, no és doncs estrany que em vegi condemnat a fer aquesta trista confessió. Faig tot el que puc i sé i encara gràcies. Estic segur que ja us en sabreu fer càrrec.

I ara us vaig a donar una notícia que de la sorpresa podria ésser que perdéssiu l'equilibri. Si per cas, llegíssiu aquesta carta a tall de tant se me'n dóna, aguantant el paper amb una sola mà, peu dret, i mastegant l'última resquícia del que us han servit en el repàs, serà millor que us acosteu a una cadira pel que poguéis passar. La notícia, però, ben mirat, no té res de particular. És aquesta: que jo sóc aficionat a escriure versos.

Ja sé que tinc temps de cargolar-ne un de prim i llançar unes quantes glopades de fum, abans no us hàgiu revingut del tot i fet passar les ganes de riure. Us puc assegurar, però, que per la meva part, vaig escriure els versos que hi ha dintre aquest segon sobre amb tota la formalitat i posant-hi tots els meus quatre quartos. Generalment, o sempre, l'acte de la concepció és seria i arborada de deliri –imagineu-se veure'm en aquest afer, deslliurant aquests fillets literaris– el fruit però, pot resultar molt dissonant a aquella serietat i il·lusió. Vull dir que encara que trobi molt natural les vostres rialles en ser-vos rebel·lat el secret de les meves aficions, serà millor que espereu a riure després, un cop hàgiu passat els ulls per aquets meus engendres. Així les vostres rialles s'apoiaran, en tot cas, sobre fonaments sòlits.

Doncs bé, – i ara ve el més curiós– malgrat aquesta meva dèria a flirtejar a les Musses, no puc desempallegar-me de certs dubtes que em fan estar consirós i de mal humor. I tot per no saber ben bé de cert, si em puc considerar parent de lluny amb els Sagarra o amb López Picó, o bé, si pertanyo a la família, si sóc de la pròpia sang del *Gallo de Oro*, poeta aquest, com podeu recordar que llançava des d'un gallineret propi i casolà, els seus estridents qui-qui-ri-quis quan vós i jo érem encara molt juvenets.

Es tracta, doncs, de saber a què dec atndrem respecte aquests meus fills literaris. Si paga la pena de posar-los al món, si tal com són podrien ésser ben vistos i gaudir d'alguna consideració, o bé si serien considerats tota la vida com palatrecos. Déu em lliuri de donar-me a tals gustos, si aquests havien de constituir un rosec per tota la vida, si havia de sentir-me avergonyit de la meva paternitat espiritual. Preferiria mil vegades a això el vot de castedat seguit al peu de la lletra.

Si jo, doncs, no em veig amb cor de jutjar dels propis fruits –ja hem quedat que sóc un arbre sense esporgar, arropat a la terra a la bona de Déu – necessito d'algú que els tasti i em digui quin gust hi troba.

I he pensat en vós. No crec pas que pogués tenir un pensament més lluminós. Si no vaig errat, vós sou un home capaç de prescriure remeis radicals. Una consulta amb vós és anar a cercar, o una franca esperança o una renúncia absoluta a totes les il·lusions. I això, no es pas pagat amb diners.

Ja sabeu doncs, senyor Pla, quin peu em dol. He deslliurat i necessito d'una llevadora que sàpiga el que té entre mans. Lleveu els meus fills i prepareu-los per a la vida o retorci-los-hi el coll segons veieu que aquests siguin sans i bons, o haguessin d'arrossegar xacres horroroses tota la vida. La vostra traça famosa em fa tenir la seguretats que del costat que falleu, sia el que sia, ja s'hi podrà pujar de peus.

No vull pas signar aquesta carta: així no podreu tenir cap escrúpol ni consideració a la partera. Si heu de fer sang no hi haurà perill que us tremoli el pols.

Mireu, he pensat que el meu cas us pot servir de tema per emplenar un full del calendari que cada setmana inseriu a *Destino*.

I allà us espero. Ei! Si és que sou servit de fer-me aquesta mercè.

X.

6. CONCLUSIÓ

L'objectiu principal d'aquest treball és donar a conèixer la vida i la trajectòria d'Amadeu Gallart Guilló. Per poder aconseguir-ho m'he hagut d'impregnar de les cartes personals amb la seva mare i la seva germana. Encara que aparentment puguin semblar secundàries, és segur que, sense elles, no hagués pogut saber ni la meitat de les coses que sé. Aquestes cartes m'han fet arribar a reflexions i consegüentment a algunes preguntes: què coneixeran els nostres besnéts d'aquí 100 anys? És evident que algun rastre deixarem, però al que em refereixo és al testimoniatge; com podran saber com érem, què fèiem, què pensàvem?... S'ha perdut completament el valor de les cartes en paper, enteses com a medi de comunicació. A hores d'ara el seu equivalent és el correu electrònic o les noves tecnologies. Mentre que abans, si volies explicar el que havies fet o necessitaves quelcom, enviaves una carta. Ara, tenim molts més mitjans, és tot molt més immediat i sovint, perdem la traça del que escrivim.

Amb aquestes cartes, he pogut conèixer bona part de la seva vida, saber la gran sensibilitat i delicadesa que el caracteritzava i, fins i tot, en alguns moments, a través de les seves anotacions, he deixat de ser una mera espectadora i m'he sentit partícip de la seva història, mitjançant els seus pensaments.

L'època que li toca viure a una persona, sovint, és determinant, així com també el lloc i la família on neix. Vull dir, que si neixes en una família benestant, on els diners no són un problema, probablement ni et plantejges que en algun moment et puguin faltar. Però si neixes en una família humil on s'han de fer molts equilibris, com va ser el seu cas, la cosa és molt diferent. Començant perquè només d'entrada se't tanquen moltes portes, i més en la seva època.

Penso que Amadeu no va tenir les coses gens fàcils. Des de petit va estar mancat per l'amor del seu pare, per tots els problemes econòmics que varen venir al darrera, per les coses a les quals va haver de renunciar per falta de recursos, entre les quals poder accedir a estudis superiors i universitaris. Marcat també des de ben jove, per les desgràcies personals; per la mort de la seva germana Conxita, i més tard, per la mort del seu fill primogènit Ernest... Malgrat tenir les coses molt difícils al llarg de tota la seva vida, considero que va picar pedra en el seu camí, i a pesar de tot, va aconseguir fer el que ell realment volia.

Gallart va estar vinculat des de ben petit al món de la impremta. El situem, amb tan sols 14 anys, fent l'aprenentatge a l'impremta Miquel Palé i Cia de Palafrugell. Més endavant, mitjançant la correspondència amb la seva germana, sabem que està treballant a la impremta del quarter a Barcelona. Des de les finestres del seu taller, veu la Rambla, i la plaça de Colon, també gaudeix veient el mar i una part del moll, i malgrat no haver aconseguit el destí que ell volia, per ajudar econòmicament a la seva família, està encantat de ser a la impremta, ja que n'és el treballador principal.

Quan torna del servei militar, al març de 1914, i, novament gràcies a una carta, he pogut deduir que treballa a la impremta Ribas de Palafrugell. A través de la carta personal que Gallart envia a Dídac Puig, sé que poc temps abans de contraure matrimoni, va ser acomiadat d'aquesta impremta pel fet de voler-se casar amb la serventa de la casa. Val a dir que, abans de que Maria entrés a treballar a la casa, ja estaven promesos.

El disgust per l'acomiadament no va durar gens, ja que Amadeu, fruit de les seves gestions, troba feina molt ràpidament a Palamós a la Impremta Llorenç Castelló.

De nou, a través de la magnífica carta que Gallart envia a Dídac Puig en motiu de la mort del seu íntim amic Francesc Torrent, podem conèixer el seu projecte. D'altra manera, no hauria estat possible. Així doncs, sé que quan treballava a la Impremta Llorenç Castelló, i juntament amb un company de feina, té el projecte de muntar una impremta a Palamós. Explica que els seus plans eren òptims, però els mancaven els recursos econòmics, i per tant, necessitaven un soci capitalista. Aleshores, recorre a Francesc Torrent, en busca d'aquesta ajuda monetària. I, malgrat que no va poder ajudar-lo en aquells moments, sempre més el va distingir amb la seva amistat. Aquesta amistat va ser totalment corresposta, per part d'Amadeu, fins els darrers dies de Torrent.

Com que no aconsegueix engegar el projecte de tenir la seva pròpia impremta, finalment, el 24 de maig de 1924 s'incorpora a la impremta Barnés, que és on treballarà fins que es jubili, el mes de novembre de 1954.

És evident la vinculació de Gallart amb el món de la impremta i no m'equivoco si afirmo que aquest ofici, junt amb la seva gran afició a la lectura, van ésser claus en la seva vocació literària.

Amadeu durant tota la seva vida publica a diferents setmanaris i revistes. En els seus inicis (1906-1908) escriu a Palafrugell a *La Crónica* i al *Nuevo Distrito*. També ho fa des d'Alemanya (1909) a *La Pebrera*. Després, entre 1914 i 1919, escriu a revistes com *El Baix Empordà*, a *Esclat* i *Emporion*. Fa un salt de les revistes locals a la revista científica i filosòfica d'estudis psicològics *Lumen* (1916-1926), que és considerada de les millors revistes espiritistes de l'època. Paral·lelament, entre els anys 1919 i 1932, escriu a revistes com *Costa Brava*, *Marinada*, *El Drac* i *El Programa*. Més tard, aproximadament, entre 1926 i 1929, i, potser en un dels moments més àlgids de la seva etapa d'escriptor, publica a la *Campana de Gràcia*. En els darrers temps (1950-1952) escriu a *Áncora*.

Si ens fixem en les dates de les publicacions, ens trobarem que el primer escrit, al primer setmanari data de 1906 i, l'últim escrit, a l'últim setmanari, és de 1952. El que fa un total de 46 anys escrivint i publicant a diversos diaris. No obstant això, és important recalcar que aquestes dades són totalment aproximades, ja que com que no he pogut aconseguir datar tots els articles de tots els diaris, vista la gran producció i limitació de recursos online, és difícil poder establir amb exactitud els períodes de col·laboració. A més a més, en quaderns personals seus, trobem còpies d'escrits enviats a diverses publicacions entre els anys 1956 i 1958.

A banda, sabem que a part dels articles localitzats, i comptabilitzats, n'hi ha més. Per exemple, la seva germana Conxita en una carta personal li diu que no faci i publiqui escrits tant tristos com "Plany del desterrat" i que els faci més alegres com ara el de "Fulla despresa". Aquests articles són una mostra d'articles que no he localitzat.

Sé que un dels seus somnis o una de les seves altres aspiracions, era poder fundar i dirigir la seva pròpia publicació. Gallart ho aconsegueix ja que el 29 de setembre de 1923, la vila de Palamós, es desperta amb una nova revista quinzenal: *El Drac*, de la qual Amadeu, n'és el fundador i director.

Aquesta publicació neix impulsada per una redacció jove i entusiasta, que vol aconseguir un desvetllament espiritual del poble, i que pretén remoure i renovar l'ambient que s'hi respira, que és vulgar i nefast, segons ells. Així defineixen la revista des de la redacció: "El Drac ferotge que acaba de néixer a Palamós, serà una fúria enverinada o bé un anyell tendre i blanc que es deixarà acaronar per les criatures: serà

fera indòmita i terrible per tota cosa insana i perjudicial a la salut moral del poble; i serà mansoi, enjogassat i acaronador, per tot allò altra, enlairat, noble i digne.”

Malauradament, aquesta publicació va durar poc, el 10 de novembre de 1923, *El Drac*, va publicar el seu darrer número. A la secció de *El Drac* de Palafrugell, hi veiem un escrit on C. li diu que el seu intent era lloable i que no faci cas de la xerrameca de pedants set-ciències. Al final de l'escrit li diu que si una altra vegada es proposa donar llum a una publicació, que no ho faci donant-li un caire de serietat i decència, que l'adapti als “temps actuals” i que dediqui una extensa secció a les notes de societat i que en faci, una encara de més extensa, per a totes les xafarderies que es poden recollir en els clubs de bugaderes. Li diu que si ho fa així, aconseguirà l'èxit, encara que la seva dignitat i la del seu periòdic caiguin per terra. La redacció de *El Drac*, en el seu darrer escrit, ens explica que els seus esforços s'han esberlat contra l'estúpida beneiteria d'una gran part del públic. La fi d'aquest periòdic doncs, es deu a la crítica feta per alguns lectors. Degut a això, Gallart va haver d'extingir la vida del seu setmanari, ja que si la gent no el comprava, no tenia suficients recursos econòmics per tirar-lo endavant.

En poques paraules; pretenia fer una revista amb un alt nivell cultural, i potser, si s'hagués decantat per fer una revista més corrent, combinant articles cults amb articles més populars, s'hauria assegurat l'èxit.

En un altre ordre i fent un capmàs en relació als pseudònims emprats per Gallart al llarg de la seva vida literària, puc dir que aproximadament només la meitat dels escrits inserits en algunes publicacions, porten per signatura el seu nom complet “Amadeu Gallart”, “A.Gallart”, o “A.G.”. L'altre meitat la trobem signada amb diferents pseudònims. Un dels més utilitzats i que més m'agrada és el pseudònim “Gallaranc”. També utilitza altres pseudònims com ara “espontani”, “expontaneo” o “expontaneo de Palamós”, “GRIFF”, “Un estudiante”, “Aramis” i “Luisa” o “Lluïsa”.

Es curiós perquè a vegades en una mateixa publicació utilitza diferents pseudònims. Al setmanari *Ancora*, de Sant Feliu de Guíxols, per exemple, observem que quan signa amb el pseudònim Expontaneo és sota articles reivindicatius i crítics. En canvi empra Luisa en altres escrits de caire més lúdic.

Com ja hem comentat en l'apartat de relacions literàries, Gallart, també utilitza el pseudònim "Lluïsa" quan escriu a Caterina Albert. "Amadeu" li diu que ha tingut el valor de dirigir-se a ella pel fet que és dona i per tant és més propícia a la indulgència.

A través d'una publicació a la revista *Baix Empordà* signada per Amadeu, es fa evident que Athos, Phortos i Aramis són tres joves de Palafrugell que aporten amb els seus escrits idees innovadores a la vila. Sé del cert que Aramis és el seu pseudònim, però desconec la identitat dels altres dos mosqueters.

Gallart doncs, utilitza des de jove fins als darrers escrits publicats, tan els pseudònims com el seu nom, segons el seu criteri o en funció dels seus interessos.

En diverses ocasions podem veure que Gallart s'acomplexa de no haver passat per cap aula universitària ni posseir cap altra cultura que la rudimentària i comuna a la majoria de gent.

La mateixa Víctor Català posa en dubte que Gallart posseeixi només una relativa cultura i li diu que "segueixi escrivint amb constància, a fi de perfilar i arrodonir, amb l'exercici, les seves facultats creadores, fins que, a no trigar, la nostra feconda terra empordanesa, pugui oferir l'admiració de propis i estranys, una nova poetessa d'envergadura, en possessió ja de tots sos recursos."

No obstant això, observo que a pesar d'haver rebut els elogis de Víctor Català, s'infravalora. Es tracta d'insignificant i ell mateix es compara amb un ocell petit, i diu que mai podrà arribar a més volada que a la d'un pardalet, quan assaja les seves inexpertes i minúscules ales.

També es desprèn el mateix tarannà en la carta anònima enviada a Josep Pla, quan diu que, del que diu escrivint, al que sent i no sap escriure, hi ha molta diferència: "no he tingut pas la sort de passar per cap aula universitària, no és doncs estrany que em vegi condemnat a fer aquesta trista confessió. Faig tot el que puc i sé i encara gràcies."

M'agradaria remarcar que, com a conseqüència dels dubtes que té sobre la vàlua de les seves composicions, Gallart necessita el reforç o l'aprovació dels autors que més admira, i que només obté de la mà de Caterina Albert. De la carta anònima enviada a Josep Pla, que signa amb una X, no tinc constància que Pla li respongués.

L'amistat entre Pla i Gallart perdura en el temps. Des dels records de joventut a Palafrugell, passant per la correspondència de més de vint anys entre ells dos i també, com no podria ser d'altra manera, pels records de la memòria oral de la família.

La meva tia-àvia Mercè Fornós, que va viure amb el seu marit Joan Gallart Baquer els primers anys de casats a la casa dels seus sogres, Amadeu i Maria, té alguns records d'aquella època. M'explica que sovint, Pla, es presentava a l'hora de dinar a veure'l o a portar-li llibres per relligar i que moltes vegades s'estaven tardes senceres tancats al despatx parlant i fumant. Pla entrava i sortia de casa d'Amadeu com si estigués a casa seva, i fins i tot, a vegades s'hi quedava a dinar. Està clar que eren, molt bons amics.

És evident l'admiració profunda que sentia Amadeu Gallart per Josep Pla. Això es constata en moltes de les cartes que ell li envia. Suposo que per ell era tot un orgull poder-se distingir entre les amistats de Pla.

No és la meva intenció comparar la figura d'Amadeu Gallart amb cap de la dels nostres escriptors catalans, que han passat a la història per la seva literatura, però sí que penso que es mereix un reconeixement. Cosa que, modestament crec que no ha tingut fins ara. Amb aquest treball he volgut donar a conèixer la seva persona, les seves relacions personals, però també les seves temptatives, la seva producció literària, ja que considero que escriu molt bé, i que transmet a la perfecció els sentiments i les emocions, en cada moment. No comparo doncs, en absolut la seva figura amb la d'un autor consagrat, però considero que per només haver assolit els estudis elementals, va arribar molt lluny i de manera totalment autodidacta, la qual cosa té molt de mèrit.

Probablement, si de jove no hagués estat vetat per la seva situació econòmica familiar i personal, hagués arribat més lluny encara. Ens podem imaginar què hauria pogut passar si hagués fet carrera universitària i, emprant les seves mateixes paraules, hagués pogut polir els seus fillets literaris? És picar molt alt si dic que potser l'estaríem estudiant a les aules actuals? No ho sé del cert, però de ben segur, que de tenir diferent condició social, hauria estat reconegut i no hauria restat a l'ombra.

No és cap novetat si dic que a la figura d'Amadeu Gallart, fins ara, mai ningú no li havia parat atenció, ni l'havia trobat a faltar. He intentat posar sobre la taula, de la manera més diàfana que he pogut, la seva vida i la seva obra. Tot homenatjant la seva vida enterament dedicada a les lletres i a les lletres de plom.

7. BIBLIOGRAFIA

7.1 BIBLIOGRAFIA D'AMADEU GALLART

Seguidament veurem el recull de premsa classificat per revistes, setmanaris o periòdics on surten diferents articles d'Amadeu Gallart. Tots els que coneixem fins a dia d'avui. Dins de cada apartat, els articles estan ordenats cronològicament per tal de poder saber amb més exactitud el període de col·laboració en cada un d'ells. Aquest recull s'ha fet a partir dels documents que ell mateix va conservar enquadernats en el seu fons i a partir de la premsa digitalitzada de la web de la Xarxa d'Arxius de Catalunya.

MARINADA (PALAMÓS)

-Segons els articles que venen a continuació observem que Gallart escriu a *Marinada* entre el juny de 1922 i el març de 1924.

GALLART, A, “Besllums (I-IX)”, *Marinada*, Juny 1922, Núm. 103, pp. 87-89. [Al nobilíssim esperit de la meva germana Concepció]

GALLART, A, “Besllums (XI-XIX)”, *Marinada*, Octubre 1922, Núm. 107, pp. 156-158.

GALLART, A, “Assaigs literaris. El sust del camperol”, *Marinada*, Novembre 1922, Núm. 108, pp. 170-171. [Al simpàtic amic J. Pèrez Marín]

GALLART, A, “El psalm dels pins”, *Marinada*, Febrer 1923, Núm. 111, p. 221.

GALLART, A, “Els fantasmes de la mitja nit”, *Marinada*, Maig 1923, Núm. 114: pp. 260-263. [A Lluís Medir, dilectíssim amic]

GALLART, A, “Turment per l'amiga llunya”, *Marinada*, Juliol 1923, Núm. 116, pp. 290-291. [AG data la poesia a Gener de 1920]

GALLART, A, “El príncep dels quatre vents I-II”, *Marinada*, Novembre 1923, Núm. 210, pp.355-356.

GALLART, A, “El príncep dels quatre vents III”, *Marinada*, Desembre 1923, Núm. 211, pp.375-377.

GALLART, A, “El príncep dels quatre vents IV”, *Marinada*, Gener 1924, Núm. 1, pp. 9-11.

GALLART, A, “El príncep dels quatre vents V-VI”, *Marinada*, Febrer 1924, Núm. 2, pp. 26-28.

GALLART, A, “El príncep dels quatre vents VII”, *Marinada*, Març 1924, Núm. 3, pp. 41-43.

EL DRAC

-Publicació setmanal formada amb cinc números. Compresa del 29 de setembre de 1923 fins al 10 de novembre de 1923. Ell n'és el seu fundador i director.

ARAMIS, “Ciudadà palamosí”, *El Drac*, 13-10-1923, Núm.: 2, pp. 3-4.

ARAMIS, “A una Angelina”, *El Drac*, 20-10-1923, Núm.: 3, p. 5.

A.G., “Espurnes filosòfiques”, *El Drac*, 10-11-1923, Núm.: 5, p.3.

COSTA BRAVA

Setmanari popular independent de Palamós.

En aquest setmanari hi ha diversos articles firmats amb el pseudònim El Cavaller de la Solitud. Amb la recerca feta actualment, no podem assegurar que aquests escrits siguin seus ja que no trobem traça d'aquest pseudònim en cap altra publicació. Per altra banda, aquests articles enquadrats estan entre el seu buidatge personal de premsa i no tindria massa sentit que hi estiguessin, si no fossin seus.

LA CAMPANA DE GRÀCIA (BARCELONA)

-Si mirem els articles que venen a continuació observem que de 26 articles només n'hi ha 11 de datats. Segons els articles datats observem que Gallart, escriu a *La Campana de Gràcia* del juliol de 1926 fins a l'octubre de 1929. No obstant això, aquestes dades són aproximades ja que més de la meitat dels articles es conserven sense data i per tant, és possible que la franja de col·laboració sigui més àmplia.

GALLART, A, “La moda femenina”, *La Campana de Gràcia*, 17-07-1926, p.2.

GALLART, A, “Les dones d'ara”, *La Campana de Gràcia*, 23-04-1927, p.2.

GALLARD, A, “El món prou és bonic, però...”, *La Campana de Gràcia*, 18-06-1927, p.2.

GALLARD, A, “De l’Octubre”, *La Campana de Gràcia*, 29-10-1927, p.3

GALLARD, A, “La moda que s’imposa”, *La Campana de Gràcia*, 17-12-1927, p.2.

GALLARANC, “La vanitat de fer el bé”, *La Campana de Gràcia*, 15-09-1928, p.2.

GALLARANC, “Misteri!”, *La Campana de Gràcia*, 22-09-1928, p.2.

GALLORANC, “Espurnes filosòfiques”, *La Campana de Gràcia*, 28-12-1928, p.2.

GALLARANC, “Sigues un revolucionari”, *La Campana de Gràcia*, 09-03-1929, p.1.

GALLARANC, “Per mal camí”, *La Campana de Gràcia*, 23-03-1929, p.2.

GALLARANC, “El camí de la felicitat”, *La Campana de Gràcia*, 26-10-1929, p.2.

GALLARANC, “S’imposa una reacció”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.4.

GALLARANC, “Consells”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.3.

GALLARANC, “La moral d’ara”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.4.

G, “L’espant del camperol”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.3.

GALLART, A, “Els estiuejants”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.2.

[GALLARANC], “Pensaments exterioritzats”, *La Campana de Gràcia*, s.d. s.p.

GALLARANC, “Fragments d’una lletra”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

GALLARANC, “Concursos de bellesa”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

GALLARANC, “Fantasia”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

GALLARD, A, “Reflexions exterioritzades. Veient ballar el <<charleston>>”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

GALLART, A, “Els esports”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.3.

GALLART, A, “Paraules al Vent. La set.”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

GALLARANC, “Insinceritat”, *La Campana de Gràcia*, s.d., p.3.

G. “Epitafis”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

GALLARANC, “El naufragi de l’esperit”, *La Campana de Gràcia*, s.d., s.p.

ANCORA (SANT FELIU DE GUIXOLS)

-Segons els articles datats que venen a continuació, Gallart col·labora a *Ancora* de Sant Feliu de Guíxols, aproximadament, de l'Abril del 1950 fins al juny de 1952.

LUISA, "Una carta de LUISA", *ANCORA*, Abril 1950, s.p.

LUISA, "El correo abierto", *ANCORA*, 23-11-1950, p.1. [Sra. Ofelia]

EXPONTANEO, "Cartas al director. Sr. director de Ancora", *ANCORA*, 29-11-1951, p. 1.

EXPONTANEO, "Opini3n de un lector", *ANCORA*, Gener 1952, s.p. → Tenim resposta del director.

EXPONTÁNEO, "Para que vea usted mi apuro", *ANCORA*, 08-05-1952, p.3.

ESPONTÁNEO, "La moda veraniega", *ANCORA*, Juny 1952, s.p.

LUISA, "Vocecitas", *ANCORA*, s.d, s.p. [Sra. Ofelia. "Recordando su trabajo dedicado a los niños, inserto en esta misma publicaci3n."]

LUISA, "Mi humilde homenaje", *ANCORA*, s.d., s.p.

LUISA, "El camino de la felicidad", *ANCORA*, s.d., s.p.

EXPONTÁNEO de PALAM3S, "Sr.Director de ANCORA", *ANCORA*, s.d., s.p.

LUISA, "Sra. Ofelia", *ANCORA*, s.d., s.p.

➤ ARTICLES D' "ANCORA" A AMADEU GALLART:

ARTEMIO, "Contestaci3n a Luisa", *ANCORA*, 7-12-1950, p.1.

EL DIRECTOR, "Carta abierta a un Expontáneo", *ANCORA*, [Posterior a 17-01-1952], s.p. [Resposta del director de l'Ancora a l'article "Opini3n de un lector"]

OFELIA, "Contestaci3n a Luisa", *ANCORA*, s.d, s.p.

EL PROGRAMA (SANT FELIU DE GUÍXOLS)

-Gallart, col·labora a El Programa, orgue de la democràcia federalista del Baix Empordà de Sant Feliu de Guíxols del setembre de 1922 fins al desembre de 1923.

GALLART, Amadeu, "Col·laboraci3n independent. Ont ets ciutat?", *El Programa*, 24-09-1922, Núm.: 965, pp. 3-4.

- GALLART, A, “I la moral?”, *El Programa*, 7-10-1922, Núm.: 967, pp. 1-2.
- GALLART, Amadeu, “Col·laboració independent. Encara uns mots per a Salvi Pebre”, *El Programa*, 7-10-1922, Núm.: 967, pp. 4-5.
- GALLART, Amadeu, “Insinceritat”, *El Programa*, 21-10-1922, Núm.: 969, p. 2.
- GALLART, Amadeu, “Un cas insòlit”, *El Programa*, 28-10-1922, Núm.: 970, pp. 1-3.
- GALLART, Amadeu, “Consolem-nos”, *El Programa*, 18-11-1922, Núm.: 973, p. 2.
- GALLART, A, “R.I.P.”, *El Programa*, 13-01-1923, Núm.: 981, pp. 3-4.
- GALLART, A, “Una troballa interessant”, *El Programa*, 24-02-1923, Núm.: 986, pp. 1-2.
- GALLART, A, “El jove dels inútils esforços”, *El Programa*, 10-03-1923, Núm.: 989, pp. 10-11.
- GALLART, A, “Nota de crepuscle”, *El Programa*, 24-03-1923, Núm.: 991, p. 2. [A Conrad Barnés, afectuosament]
- GALLART, A, “Paraules al vent. Les coses útils”, *El Programa*, 07-07-1923, Núm.: 1006, pp. 3-4.
- GALLART, A, “Paraules al vent. Llegint el fruit d’unes meditacions...filosòfiques”, *El Programa*, 14-07-1923, Núm.: 107, pp. 1-2.
- GALLART, A, “De la vida errant. Una agonia”, *El Programa*, 31-07-1923, Núm.: 1009, pp. 10-12.
- GALLART, A, “Paraules al vent. Ço que pensaran elles”, *El Programa*, 18-08-1923, Núm.: 1011, p. 1.
- GALLART, A, “De col·laboració. Els estiuejants”, *El Programa*, 52[25]-08-1923, Núm.: 1012, pp. 2-3. [A l’amic Huc Sureda.]
- GALLART, A, “Ànima solitària”, *El Programa*, 08-09-1923, Núm.: 1014. pp. 2-3.
- GALLART, A, “De les meves lectures”, *El Programa*, 15-12-1923, Núm.: 1028. pp. 1-3. [Fa referència al llibre “Que es el arte?” de Lleó TOLSTOY.]

➤ **ARTICLES DE “EL PROGRAMA” A AMADEU GALLART:**

BARNÉS, C, “Traïdors no; víctimes”, *El Programa*, 31-07-1923, Núm.: 1009, p. 7. [Al dilecte amic Amadeu Gallart]

LA REDACCIÓ, *El Programa*, 09-12-1922, Núm.: 976. [La redacció de “El Programa” felicita a Amadeu Gallart pel naixement del seu fill.]

LA PEBRERA (PALAFRUGELL)

-Articles que Gallart envia des de Ludwigshafen durant l'octubre de 1909.

GRIFF, "Aires alemanys. Una nit vora del Rhin", *La Pebrera*, 02-10-1909, Núm.: III, p. 3-4.

GRIFF, "Aires alemanys. La febre Zeppelinesca", *La Pebrera*, 23-10-1909, Núm.: VI, pp.2-3.

EMPORION

-Periòdic quinzenal de Torroella de Montgrí. Gallart hi col·labora del maig de 1916 fins al maig de 1919.

GALLART, A, "Ànima solitària", *Emporion*, 28-05-1916, Núm.: 34, pp. 4-5.

GALLART, A, "De les meves lectures", *Emporion*, 10-02-1917, Núm.: 51, pp. 4-5.

GALLART, A, "A una Maria", *Emporion*, 25-03-1917, Núm.: 54, pp. 4-5.

GALLART, A, "Melangia", *Emporion*, 07-04-1917, Núm.: 55, pp. 2-3.

GALLART, A, "De les meves lectures", *Emporion*, 27-05-1917, Núm.: 58, pp. 3-5.

GALLART, A, "Albors de vida", *Emporion*, 03-02-1918, Núm.: 74, pp. 3-5. [Al meu estimat amic en Josep Costa Girbal]

A.G, "A una Maria torroellenca", *Emporion*, 25-05-1919, Núm.: 105, p.5.

ESCLAT

-Setmanari independent de Palafrugell. Hi col·labora el juny i el juliol de 1918.

GALLARANC, "Empordaneses. De la talla de boscos", *Esclat*, 22-06-1918, Núm.: 1, pp. 7-8.

GALLARANC, "Empordaneses. De la nostra parla", *Esclat*, [Juliol 1918], Núm.: 21, p. 6.

COSTA BRAVA

-Segons els articles que figuren a continuació sabem que Gallart col·labora a la revista quinzenal *Costa Brava* de l'Escala de l'agost de 1919 fins al gener de 1920.

GALLART, Amadeu, "Bombolles de sabó. Tot sol i abandonat camina en despoblat un pobre mendicaire...", *Costa Brava*, 30-08-1919, Núm.: 2, p.11.

GALLART, Amadeu, "Bombolles de sabó. Els llirs s'han esclatat i l'aire s'ha omplenat d'aromes delicades...", *Costa Brava*, 28-09-1919, Núm.: 4, pp. 4-5.

GALLART, Amadeu, "Bombolles de sabó. Era de bella nit i el mar s'era dormit, sols la lluna vetllava...", *Costa Brava*, 14-11-1919, Núm.: 7, pp. 5-6.

GALLART, Amadeu, "A l'Estimada", *Costa Brava*, 15-12-1919, Núm.: 9, p. 4.

GALLART, Amadeu, " La rossa princeseta. Cançó", *Costa Brava*, 15-01-1920, Núm.: 11, p. 6.

EL PROGRAMA

-Publicació setmanal del comitè comarcal federalista del Baix Empordà. Tercera època.

GALLARANC, "Paraules al vent. El fonament", *El Programa* (Palamós), 31-05-1931, Tercera època Núm.: 1, p.2

GALLARANC, "Paraules al vent. Vibracions", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 26-07-1931, Tercera època Núm.: 9, p.8.

GALLARANC, "Paraules al vent. Pensaments exterioritzats", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 02-08-1931, Tercera època Núm.: 10, pp. 1-2.

GALLARANC, "Paraules al vent. Siguem revolucionaris", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 23-08-1931, Tercera època Núm.: 13, p.1.

XAT, "Art decoratiu. Qüestió de gustos", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 30-08-1931, Tercera època Núm.: 14, p.2.

GALLARANC, "Paraules al vent. El vestit nou", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 13-09-1931, Tercera època Núm.: 15, p.2.

ARC, "Simfonia", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 27-09-1931, Tercera època Núm.: 17, p.3.

G., "OIDÀ!", *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 11-10-1931, Tercera època Núm.: 20, p.6.

G., “Noticiari de Palamós. Motius de conversa”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 25-10-1931, Tercera època Núm.: 22, p.7.

G., “Cultura”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 29-11-1931, Tercera època Núm.: 27, p.7.

G., “Una paret de menys”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 25-12-1931, Tercera època Núm.: 31, pp. 1-2.

G., “Dels cementiris, encara”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 03-01-1932, Tercera època Núm.: 32, p.6.

J. GALLART BAQUER, “L’aventura d’en mil-homes”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 01-05-1932, Tercera època Núm.: 39, p. 7.

G. “Consells necessaris”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 08-05-1932, Tercera època Núm.: 50, p.2.

GALLART, A, “Hores d’amor. Parla l’esposa.”, *El Programa* (Palamós), 24-06-1932, Número extraordinari Festa Major, Núm.: 57, p. 12.

G. “Cadenes”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 10-07-1932, Tercera època Núm.: 59, pp. 2-3.

R. BALAGUER LLONCH, “El pseudònim”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 10-04-1932, Tercera època Núm.: 46, p.7. [Escrit a mà al final de l’article el seu pseudònim GALLARANC]

➤ **ARTICLES DE “EL PROGRAMA” A AMADEU GALLART:**

E.C., “Les escoles. A l’amic G.”, *El Programa* (Sant Feliu de Guíxols), 19-10-1931, Tercera època Núm.: 21, p.7.

LUMEN “Revista científico-filosófica de estudios psicológicos”

- Es La seva col·lecció personal de la revista *Lumen* va de [Octubre de 1914] 1915 a 1926. La seva col·laboració comprèn des de 1916 fins a 1926.

AMADEO GALLARD, “El Dolor de la Soledad forzosa”, *Lumen*, [1916], p. 148.

AMADEO GALLART, “Del Septiembre”, *Lumen*, Tardor 1916, p. 253.

AMADEO GALLART, “Sobre la Paz. (Fragmento de una carta)”, *Lumen*, 1918, p. 332.

AMADEO GALLART, “De la vida errante. Una Agonía”, *Lumen*, 1915, pp. 68-69. [Bienaventurados los que ahora tenéis hambre, porque seréis saciados. Bienaventurados los que lloráis, porque reiréis. Evg. Según San Lucas, Cap VI, v.21]

AMADEO GALLART, “Migajas”, *Lumen*, 1923, p.44.

AMADEO GALLART, “Reflexiones”, *Lumen*, 1926

➤ REFERÈNCIES DE LUMEN A GALLART

A l'apartat de “España. Ecos de los Centros, de nuestros corresponsales y de la prensa” de la revista *Lumen*, Març de 1921, veiem una nota d'agraïment: “También agradecemos a D.A. Gallart, de Palafrugell, el hermoso poema Bombolles de Sabó, que ha tenido la galantería de dedicarnos. No somos merecedores de tanto honor.”

LA CRÓNICA

AMADEO GALLART, “Records”, *La Crónica*, 14-06-1906, p.2.

AMADEO GALART, “Des de l'hort. Impresió”, *La Crónica*, 16-09-1906, p.3

AMADEO GALLART, “Tardor”, *La Crónica*, 14-10-1906, p.3. [A Francisqueta]

AMADEU GALLART, “Crepuscle”, *La Crónica*, 08-12-1906, p.3. [A la mare]

AMADEU GALLART, “Efectes de l'alcohol”, *La Crónica*, 26-04-1907, p.3. [A mon íntim amich n'Antón Petit i Font]

AMADEU GALLART I GUILLÓ, “A una dama”, *La Crónica*, 20-07-1907, [p.1 sumari], p.20.

EL NUEVO DISTRITO

AMADEU GALLART I GUILLÓ, “¡1907...!” , *El Nuevo Distrito*, 08-01-1908, p. 2.

BAIX-EMPORDÀ

-Setmanari regionalista de Palafrugell.

GALLART, A., “Indiferència”, *Baix-Empordà*, 15-11-1914, p.2.

GALLART, A., “L'amic i jo”, *Baix-Empordà*, 17-12-1914, p.2.

GALLART, A., “Misteri!” , *Baix-Empordà*, 17-01-1915, Núm.: 270, pp. 1-2.

GALLART, A., “Un bany de poesia”, *Baix-Empordà*, 31-01-1915, p.2.

- GALLART, A., “Una carta a l’amic”, *Baix-Empordà*, 14-02-1915, p.2.
- GALLART, A., “Hores d’amor”, *Baix-Empordà*, 28-02-1915, p.2.
- GALLART, A., “Excursió a l’Infern”, *Baix-Empordà*, 04-04-1915, pp. 1-2.
- GALLART, A., “Els tres moderns Mosqueters”, *Baix-Empordà*, 25-04-1915, p.2.
- GALLART, A., “Estivals. Arran del mar”, *Baix-Empordà*, 18-07-1915, p.2.
- [GALLART, A.], “Lletra. Per a el “Quartiller”, [Posterior a 14-03-1915], s.d., s.p.

➤ **CARTES DE BAIX EMPORDÀ A GALLART:**

- QUARTILLER, “Quartilla setmanal. Desclosa. Endressa a en A. Gallart”, *Baix-Empordà*, 14-03-1915, p.1.

PUBLICACIONS DESCONEGUDES:

- ACISCLE GALÍ. “El Retorn del Rossinyol”. Palamós, Maig de 1907.
- UN ESTUDIANTE. “Algunos consejos y pensamientos acerca de los libros”.
- ESPONTANI. “Lluna en el mar, Mitja Nit, Agonía, Esglai i Tramuntana matinera”.
- EXPONTÁNEO, “Paladines del ideal”, Febrer 1952, s.p. (x2)
- ESPONTANI, “La Ginesta”.
- AMADEU GALLART, “D’excursió”, Febrer 1909, s.p.
- AMADEU GALLART, “Sanglots”, s.d., s.p. [Un adéu al meu íntim amic Antón Petit y Font]
- ARAMIS, “Clar de lluna”, s.d., s.p.
- ARAMIS, “Melangia”, s.d., s.p.
- [AMADEU GALLART], “Parlant”, s.d., s.p.
- [AMADEU GALLART], “Les sagetes de Cupido”, s.d., s.p.
- GRIFF, “Aires alemanys. Humorades”, 1909, s.p.

7.2 BIBLIOGRAFIA

BADOSA, Cristina. *Josep Pla, Biografia del solitari*. Barcelona: Edicions 62, 1996

XARGAY I OLIVA, Xavier. *Escriptors a Palafrugell o ruta planera per les vides, obres i miracles, de 1880 a 1936*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona, 1999

TUDELA, Xavier. Presència catalana en el món. Edició OCTUBRE DE 1994 Ed. Generalitat de Catalunya. Col·lecció guies. p. 251. Edició novembre de 1990. p. 84.

BUSQUETS, Joan; MOLERO, Josep. *L'ensenyament a Palafrugell*. Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona, 1993

ADROHER, Carme; AULADELL, Marc. *Palamós 1936-1939. Diari de Lluís Barceló i altres veus*. Palamós: Ajuntament de Palamós, Àrea de Cultura, Servei d'Arxiu Municipal, 2006

TRIJUEQUE, Pere. *La gent de la vila de Palamós, 1562-1950*. Palamós: Ajuntament de Palamós, 2002.

PLA, Josep. *Cartes a Pere*. Ed. Xavier Pla. Barcelona: Destino, 1996.

PLA, Josep. *El quadern gris*. Ed. Narcís Garolera. Barcelona: Edicions 62, 2013.

TURRÓ, Jordi. *Les barraques de pescadors a la Costa Brava*. Palafrugell: Fundació Ernest Morató, 2013.

FONS PERSONALS

FONS AMADEU GALLART GUILLÓ

- Arxiu fotogràfic
- Biblioteca
- Administració domèstica anys 1922-1937, II volum.
- Buidatge de la seva premsa.

LLOCS FÍSICS:

- ARXIU MUNICIPAL DE PALAFRUGELL
- ARXIU MUNICIPAL DE PALAMÓS
- BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GIRONA
- JUTJAT DE PAU DE PALAMÓS

WEBGRAFIA

-Arxiu diocesà els mormons

<http://www.comunicaciopalafrugell.cat/arxiu-digital/premsa-digitalitzada>

http://prensahistorica.mcu.es/es/consulta/registro.cmd?formato=ficha_comprende&id=4321

<http://hemerotecadigital.bne.es/details.vm?lang=es&q=id:0004911266>

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/victor-catala-caterina-albert>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Ramir_Medir_i_Jofra

<http://www.palamos-santjoan.org/htms/genealogia/t.html>

http://fundaciojoseppla.cat/content/view/51/79/lang,ca/#.U4cIh_1_tSE

<http://www.lletres.net/pla/QG/>

ANNEXOS

ANNEX 1

Fotografies d'Amadeu Gallart, dels seus familiars més propers.

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GUILLÓ. 1909. LUDWIGSHAFEN. Amadeu.

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GUILLÓ. 1911. Servei militar. A l'esquerra Amadeu Gallart vesteix amb l'uniforme d'estiu i a la dreta amb l'uniforme d'hivern.

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GUILLÓ. [1914-1922]. Foto d'estudi. D'esquerra a dreta: Conxita (germana), Amadeu, Catalina (mare).

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GULLÓ. [1928]. D'esquerra a Dreta: Amadeu, Joan (fill), Maria, Ernest (fill).

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GULLÓ. 19-07-1947. Fills d'Amadeu Gallart i Maria Baquer. D'esquerra a dreta: Ernest, Lluïsa i Joan.

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GULLÓ. [1954. Teatre Carmen. Probablement acte de lliurament del premi del II certamen literari]. D'esquerra a dreta: Lluís Medir, [Pere Roca], Mossèn Joan Planas, Desconegut (al micròfon), desconegut, Sr. Mas director escola de la vila, Amadeu Gallart.

FONS PERSONAL AMADEU GALLART GUILLÓ. 02-06-1967. A dalt Maria i Amadeu. A baix, d'esquerra a dreta: Maria, Joan (nét), Amadeu, Ernest (nét).

Reemplazo Del

Año de 1910

N ^o orden	Nombre y apellidos de los mozos	Nombres de sus padres	Natu ralera	Residencia de los		Fecha del nacimiento		
				mozos	padres	Dia	Med	Año
55	Florencio Simon Olin	Victor y Antonia	Palafuguet	Palafuguet	Palafuguet	24	Sept	1889
56	Martin Xicoria Capella	José y Cristina	"	"	"	25	"	"
57	Ramon Paulina Pla	José y Antonia	Morales Mar	"	"	27	"	"
58	José Baserba Dalmé	Pedro y Rosa	Palafuguet	"	"	5	Oct	"
59	Jaime Casanovas Figueras	Vicente y Maria	Enri de la Sierra	"	"	8	"	"
60	Jaime Bofill Torroig	Cul y Benedita	Palafuguet	"	"	17	"	"
61	Marcial Rocas Arenas	Pedro y Maria	"	"	"	28	"	"
62	Luis Geronés Paires	Martin y Ant ^a	"	"	"	6	Nov	"
63	Martin Plaza Slenas	José y Maria	"	"	"	8	"	"
64	Baldomero Gorch Nicolau	Eudaldo y Catalina	"	"	"	8	"	"
65	Francisco Marques Slorell	Juan y Emilia	Calonge	"	"	14	"	"
66	José Padros Vidal	Luis y Paula	Vich	"	"	27	"	"
67	Sieto Pascual de Carreras	Seb ^o y Dolores	Palafuguet	"	"	2	Dic	"
68	José Reig Gay	Juan y Angela	Stella Givels	"	"	4	"	"
69	Sebastian Ferrer Frigola	Jaime y Enriqueta	Palanós	"	"	8	"	"
70	Sebastian Mari Boada	Jaime y Florentina	Moutras	"	"	19	"	"
71	Miguel Esteve Cirbau	Joaquin y Concepcion	Palafuguet	"	"	20	"	"
72	Andrés Jauler Forres	Mateo y Concepcion	"	"	"	21	"	"
73	Vicente Ferrer Tiera	Juan e Isabel	"	"	"	26	"	"
74	Fran ^{co} Medir Gallat	Agustín y Emilia	"	"	"	28	"	"
75	Amadeo Gallat Cuillo	Amasanto y Catalina	"	"	"	29	"	"
76	Alberto Bosch Mauri	Juan y Maria	"	"	"	29	"	"

En este estado y no habiendo mas mozos que alistar se dió por terminado el acto del alistamiento despues de haber acordado la Corporación se saque copia y se exponga al publico en el sitio de costum.

75

Rectificación del Alistamiento

En virtud de lo dispuesto por el Sr. Alcalde de esta villa en providencia de esta fecha, se cita á D. Armadio Gallart Guilló como otro de los mozos continuados en el alistamiento de este pueblo para el reemplazo arriba indicado, para que el domingo 30 del corriente y hora de las 10 comparezca en el Salón Consistorial donde el Ayuntamiento celebrará sesión para proceder á la rectificación del expresado alistamiento.

Recibi la duplicada,

Armadio Gallart

Palafrugell 19 de Enero de 1910

EL SECRETARIO DEL AYUNTAMIENTO,

Sr. D. calle de

75

SORTEO DE LA QUINTA

En cumplimiento de lo que dispone el artículo 63 de la vigente ley de Reclutamiento y Reemplazo del Ejército, el día 12 del corriente ha de tener lugar el sorteo de los mozos alistados en este pueblo para el reemplazo de este año, y siendo V. uno de ellos, se le cita en virtud de lo dispuesto por el Sr. Alcalde de esta Villa, para que concurra al espresado acto que tendrá lugar en estas Casas Consistoriales á las 7 horas en punto del expresado día.

Recibi la duplicada,

Arnado Gallart

Palafrugell de Febrero de 1910

EL SECRETARIO DEL AYUNTAMIENTO,

Sr. D. Arnado Gallart Guilló calle de a casa Meliton
Sol

Clasificación y declaración de soldados

Señalado el día 6 de marzo prox. para el acto de la clasificación y declaración de soldados, se cita á V. para que concurra personalmente al salón de sesiones de estas Casas Consistoriales á las 9 horas del referido día al objeto de ser tallado y exponer las excepciones de que se crea asistido, en la inteligencia de que no será atendida ninguna excepción que no alegue entonces; siendo además de advertir que, con arreglo á lo que prescribe el art. 105 de la vigente ley de reemplazos, será V. declarado prófugo si deja de asistir á dicho acto.

Recibi la duplicada,

Muñoz Gallart

Palafrugell 15 de Febrero de 1910

EL SECRETARIO DEL AYUNTAMIENTO,

D. Muñoz Gallart Guilló calle de Sol

39

Amadeo Gallart Guilló. Presente dicho
mozo y medido sin calzado alcanzo la talla de
un metro setecientos ochenta y cuatro milímetros;
reconocido fue conceptuado útil; preguntado si

tenía algo que alegar con la advertencia
artículo 61 del Reglamento, dijo que no;
Corporación, de acuerdo con el Sindicato,
decloró soldado. Sin reclamación

ALCALDIA CONSTITUCIONAL

DE
PALAMÓS

Visto su escrito fecha 20 del corriente solicitando autorización para editar en esta localidad un periódico denominado "El Drac" cuyo fin es dedicarse al cultivo de la literatura, las ciencias y las artes, y cuya dirección correrá a cargo de V.; en uso de las facultades que me confieren las disposiciones vigentes, vengo en conceder a V. la autorización solicitada con entera sujeción a la Ley de imprenta vigente, y previa la censura correspondiente que se ejercerá por mi autoridad, antes de darse a la publicidad, el texto del periódico de referencia.

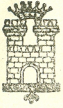
Dios guarde a V. muchos años
Palamós 22 Septiembre de 1923.

El Alcalde
[Signature]

Fr. D. Anacleto Gallart

Presente

MUSEO MUNICIPAL DE PALAMÓS

« CAU DE LA COSTA BRAVA »

Palamós, 23 d'Abril del 1954.

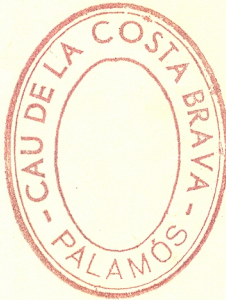
Sr. Amadeu Gallart Guilló
P a l a m o s

Distingit Sr.:

Els seus treballs "Penediment" i "Instantanies d'un amateur" han resultat guanyadors del premi unic de Poesia en el Segon Certamen Literari organitzat per aquesta Entitat amb motiu de la Diada del Llibre.

Al plaer de comunicar-li, em complau d'afegir-hi també, en nom de l'Entitat, dels restants membres del Jurat i propi, el testimoni de la nostra més sincera felicitació.

Li agraim cordialment la seva brillantissima col-laboració i el saludém ben atentament.

President.

A mitjànt mes d'octubre del 1950, vaig escriure a la senyora Catarina Albert Paradis (Victor Català), en la seva residència de La Escala, la carta que segueix:

Senyora Victor Català - La Escala

Distingida i admirada senyora: Si no tingues por d'o ocasionar-vos molèstia o enuig, m'arriscaria a demanar-vos dues ratlles de comentari o crítica als versos que tinc la gosadia d'adjuntar a la present. Per la data que porten poden jutjar del temps transcorregut desde que els vaig escriure. Han romàs tots aquests anys dintre un calaix i avui, en posar ordre a les meves coses, m'he trobat amb aquest original a les mans. Com que desgraciadament no he passat per cap aula universitària ni poseixo altra cultura que la rudimentària i comuna a la majoria de la gent, desconec en absolut si els esmentats versos tenen quelcom que els faci dignes d'algun apreci i per tant mereixedors de guardar-se.

Perquè sou dona, he tingut el valor de dirigir-me a vos, cosa que m'hauria mancat si s'hagués tractat del sexe contrari.

Si per cas trobessin incorrecte el meu procedir pel fet de no tenir altra titol que el de simple admiradoravostre, l'haver-me dirigit a vos de qui soc enterament desconeguda, us demano ben humilment perdó i us prego pensen que de tot cor lamentaria haver-me fet mereixe-

dora del vostra desgrat.

Sia com sia el resultat del meu procecliv,
que Déu us donqui molts anys de vida i salut.

Lluïsa G. Baquer.

El vers que acompanyava la carta era
el següent:

¿ Quo vadis fili mih ?

Heus aquí que una vegada
en el més cru de l'hivern,
un infant solit camina
un capotant de vent i neu.
Es un noieta ros i feble
que els onze anys no té complets,
té la cara piquellada
i li fallen dues dents.
Té uns ulls blaus i candorosos
tristos com els de l'anyell,
i dues tapats front i orelles
pels despendinats cabells.
Les calces se l'hi aquanten
per un elàstic només
i són tant primes i curtes
que'l pret no li guarden gens.
Pels estrips de la camisa
ensemja troços de pell
que'l pret li posa morada....
També va descalç, pobret!

va pujant el seu calvari
portant a coster la creu.
Les forces se li esgaten,
alintre poc no podrà més,
apenes veu ço que mira,
als ulls se li posa un tel.
Camina perduda l'esma,
el camí ja no es coneix,
tat és blanc com un sudari
que la terra amortallés.
Escolta una veu de sobte;
gira el cap, no veu qui és,
mes la veu segueix oïnt-se:
"Adieu, germà, adieu, adieu!"
Es el seu germà?, impossible!,
que l'ha deixat malaltet:
- "filllet meu - li ha dit l'àvia,
no t'aturis, ves corrent,
que'l teu germà està morint-se".....
- Oh, si, ja hi vaig, no temen -
respongué i sortí de casa
embestint aquell mal temps.
Així que no és possible
que'l vidi el seu germanet;
mes per xò la veu s'escolta:
"Adieu, germà, adieu, adieu".....
Oh, germà!, la veu em priva
de fer el camí més lleuger,
mes per això no t'espantis
que prest seré al costat teu.
I el pobre infant es don pressa

Se'n va a vila a cercar el metge,
 té malalt el germanet
 i com són salets amb l'àvia
 per això hi ha d'anar ell.
 Palses fills, morí son pare
 a la guerra fa poc temps,
 i ja no tenien mare!
 Oh, destí com ets crudel!
 Va quedar l'àvia sola
 velleja i coixa com és,
 sense pa, sense esperança,
 amb els pobres orfanets.

cuita

Va caminant tant depressa
 com la neu li ho permet;
 l'àvia li ha dit: - Camina,
 no t'aturis, ves corrent,
 que el teu germà està morint-se,
 trista de mi!, oh Déu meu!,
~~esse~~ fill i porta el metge
 que potser no hi serà a temps. -
 Per això, pobre, s'apressa
 caminant sobre la neu,
 amb els seus petits descalços
 i amb els ulls plens de riells.
 Pobre infant, quina tristesa
 fa de veure tant solit,
 saccejat per la tempesta
 com una fulla pel vent.
 Esser trist que de la vida
 tan sols la dolor coneix,

xapallegant per la neu,
 cada pas és un calvari,
 cada esforç un nou torment.
 Mes, ai! els peus se li glassen
 i sent un dolor crudel;
 i la neu cau implacable,
 i bufava ^{pauros} ~~espantós~~ el vent.
 Però valdria, mes es devades,
 no pot vèncer el mal temps,
 que la neu cau molt espessa
 ; i té tanta força el vent! ;
 i el fet és tant horrible
 i ell va tant prim i dolent;
 és tant llunyana la vila
 i el camí tant ple de neu;
 i la nit que va atancant-se
 estendrà tant fosc mantell
 i hi haurà tants de fantasmes
 pel camí....., que el pobre nen
 no pot més i cau a terra
 glassat i netant de dents.....
 —, Avia! + pot dir apenes
 amb un petit fil de veu —
 no podré portar-te el metge
 per guarir al germanet:
 he trobat pel camí un home
 d'un negre i seclís cabell
 i uns ulls com dues estrelles,
 diria com jo nus els peus,
 però en caminar no deixava
 petrades sobre la neu;

M'ha esguardat ple de tristesa
i s'ha apropat vora meu
i amb veu dolça i commoquida
m'ha dit: - Vira amb mi, fill meu!
Y abrigant-me les espatlles
amb un pany del seu manteu,
prenquent-me la ma glassada
se me'n ha emportat amb ell.

Trans correputs quatre o cinc dies d'haver en-
viat la meua carta, vaig rebre de l'esmenta-
da senyora la següent resposta:

"Barcelona, 19 d'Octubre de 1950.
Sra. Da. Muisa F. Baquer
Palanós

Molt bra. meua y amable coofrara: Des-
prés de donar una velteta per la Escala, acaba
d'arribar a les meves mans, aquí, a Barcelona,
hont me trobo accidentalment, la seva interessant
lletra, acompanyatoria del seu bell romanç titu-
lat: "Quo vadis, fili mihi?"

Com no tinch la seguretat de poder
disposar de mi dintre un'hora tant sols, tan-
tost llegides poesia y lletra m'apresso a con-
testarli, no fos cas de que, malgrat la meua
bona voluntat, hagués d'esperar mesos a
fer-ho.

En primer lloch, permeti que li dongui
mercis per la confiança ab que m'honora con-

seva afirmació de no posseir mes que una relativa cultura..... limitació que, a dir veritat, no's disculpe en vostre per banda alguna. La claretat del pensament, el domini de l'expressió, el sentiment enforich del ritme y cent altres detalls, acusen en vostre al ocupat y preocupat en fer obra bella lo més bellament que possible li sia.

L'enhorabona, donchs, senyora, y ab ella la repetició del conyell abans apuntat, de que segueixi escrivent ab constancia, a fi de perfilar y arrodonir, ab l'exercici, les seves facultats creadores, fins que, a no trigar, la nostra fecunda terra empordanesa, pugua oferir a l'admiració de propis y estranys, una nova poetesa de envergadura, en possessió ja de tots sos recursos. Ab lo que, tinga la seguretat, donará vera satisfacció a la que ha estat tan gentilment afavorida ab les primicies del seu talent y que, des d'aquest punt, té el gust de quedar a les seves ordres, tant en Sa Escala, com en aquesta de Barcelona, carrer de Valencia, 250, 1er, 1^a

Oath. Albert Paradis

Van o deu dies després, vaig respondre de nou a tant amable carta, d'aquesta faiso:

sultantme sobre la vàlua del seu esplay pòetich; però permetin, ensemps, y no per molestia, certament, sinó com expressió de la pura veritat, li diga que eixa confiança no està pas ben fonamentada, car jo no soch un professional de les lletres, ab la deguda ciencia per a judicar y escatir de qualitats y defectes de les composicions alienes, sinó un mer aficionat intuitiu, que se limita a fer, per la seva part, lo que bonament li suggereix l'instint, tal clientre que qui fa lo que pod, no està obligat a més.

No com a crítich, donchs, sinó com a co-partícipe ab vostè de devoció determinades, mes ab el plaer de llegidor, no ja veterà, sinó veteraniíssim - si m'es permès el mot, - li diré que crech que vostè, a judicar per la mostra que m'envia, està extraordinariament ben dotada pel correu de les lletres y si m'atrevis a donarli un consell, li diria que sequís correuant les seus defallença, ab la seguretat de que ha d'obtidren àptims fruyts. El seu romans es fondo, gentil y molt ben tallat dins el gènere; però el romans és una formula relativament senzilla y crech que vostè pod donarse a empreses de més difícil realització.

A ulls cluchs asseguraria que el ; "Quo vadis?" no es, ni de molt, el seu primer intent de versificar, així com no es pod prendre mes que com a coqueteria de persona plerament conscient, però en extrem discreta, la

V

Sra. Catarina Albert Paradís

Distingida i bondadosa senyora: La Escala.

Quant reconeguda us estic per la vostra expos-
ta, i que copsia puc sentir-me de les vostres paraules!
Reconeixement tant més profund per quant puc apre-
ciar en la vostra pressa en contestar-me, un afany,
ben inmerescut per cert, de complaurem malgrat sa-
crificar amb això un temps preciós que necessiteu per
altres afers més importants; i satisfacció íntima per
haver merescut de vos (de vos!, que sou una glòria
de les nostres lletres) plaumes per el meu humilíssim
assaig poètic.

Pobre de mi!, tret d'algunes engrunes de senti-
ment que poden contenir les cosetes que jo escric, quines
altres qualitats poden trobar-s'hi? Un llenyotatge vul-
garíssim mancat en absolut de tota bellesa literària,
és l'únic ropatge amb que sé vestir les meves pobres
idees. He de repetir-vos, amabilíssima senyora meua,
exhimi mestre de les meves devocions, que soc des-
posseïda de tota cultura superior, i poden creure que
us parlo amb tota la sinceritat de la meua ànima.
No soc doncs coqueta ni puc ésser-ho desgraciadament
en el sentit a que vos voleu referir-vos; ah, no, ama-
ble senyora; soc per al contrari ben conscient de la
meua insignificància; i a fe que en sento una profun-
da pena. Portada per les meves aficions, que de nega-
des he restada abatuda i dolorida en sentir-me ím-
potent per a donar forma a un pensament, per a ex-
pressor un sentiment que glatia en el meu cor!

Pero vos —, sou tant enlaire! — en mirar amb
ulls amorosos aquella petqueta cosa, ben volgut veure-hi
aquella única qualitat, i per que no es quedés tant

trista i tant soleta en la seva insignificància, amb bondat comparable a aquella altra sublim del Mestre dels Mestres enfront la rossa morta i malalenta, heu dit també: "Guines dents més blanques!....". Perque és ben cert que sempre l'aujàbega, amb sols un Meu pregallís com de maixaina, us respon amb l'exquisida aleda da del seu perfum.

Grans mercès per la vostra exquisida gentilesa. Grans mercès per la viva alegria que haveu proporcionada a la meua anima; grans mercès per haverme honorat amb una Mètra i un elogi vostres. Em sento orgullosa de poder guardar aquestes dues relíquies d'aquella dona tant gran que va escriure "Salitud".

Si, és ben cert que de tota la vida he sentida una vera passió per la poesia; també ho és que, despassada com só de tota Meï de coneixements dels que son indispensables a tot aquell que vol conrearla, he consumat el mancament, el pecat de la gasodia intentant assajar-la en mantes avinenteses, profanació que, tal vegada, se'm podria perdonar en gràcia a la meua bona intenció i també per haver tingut fins ara la virtut i la prudència de guardar per a mi sola el fruit tant mancat de tot sabor, dels meus intents. Per això us deia en la meua Mètra anterior que havia gasat demanar-vos parer a vos perque erau dona i per tant us suposava més propicia a l'indulgència....

Y perque noqueu veure quanta raó teniau en les vostres suposicions i també perque us feu càrrec de la que m'assisteix a mi en posar-vos de relleu la meua insuficiència que abastament desmenteix aquella coquetèria que volen atribuir-me i que en mi fora

Lluna en el mar

El mar és ja dormit
i la lluna paisosa
li vessa damunt seu
riells de plata fosa

El mar s'ha deixonclit.
La lluna es concirose;
el mar ha canviat
per or la plata fosa.

Y el mar està content
mentre la lluna plora.

Mitja nit

Lentament, afadigades
vibren dotze campanades
profanant la quietud.

La nit es dolça, serena,
vestida de lluna plena
amb fervejants de vellut.

una retulància ridícula, adjunt a la present aquest petits assatjos poètics (?) que he mantingut amagadets de tothom per por d'un dissimulat somriure de commissió o d'un reny severíssim a la meua gosadia.

Oh, perdoneu-me, bondadosa senyora meua, perdoneu-me mil vegades i pensen que no pretinc de cap manera posar-vos en el cas de passar cap nequit per a respondrem de nou, robant-vos temps i feina que necessitem per coses de més valua. Éinc el seny per comprendre que fora fer-me pesada si pretinqués esperar més del que ja heu fet per mi. No; ho faig més bé perquè per ells podreu judicar amb tot encert de l'humilitat, de l'insignificància de la seva autora, i per tant, descomptar la possibilitat de que mai pu- ga arribar a més volada que la d'un pardalet quan, novell encara, assaja les seves inexpertes i mí- miscules ales.

Que Déu vos guard, amabilíssima senyora; pensen que, com un tebi raig de sol, acaronarà sem- pre el meu cor el record vostra.

Maria G. Baquer

Palamós, darrers dies d'octubre del 1950

Insistixo en recordar-vos que al carrer General Sanjurjo, 85, de Palamós, hi ha una casa humil de treballadors quines portes resten sempre obertes de bat a bat per a vos.

Maria

Agonia

Cel gris, cel de turment;
la pluja va caient
menuda i lenta.
Pels vidres del balcó
filtra un glop de claror
que va desfent-se.

En son lit d'hospital
També es desfà el metal·le,
blanc com un líri.....
I un pendol oscil·lant
les hores va comptant
del seu martiri.

Esglai

Un crit esglaiador
seguit d'un ample plor;
un cos que cau a terra.
La mare ha vist entrà
son fill, ; sols té una ma!
Té de la guerra.

Estrelles

Estrelles fulgurants,
bellíssims adamsaus
que el cor encisen:
immens verger florit
de flors de l'infinit
que el cel matitzen.

Quin misteri tanquen,
estels, que així brillen
amb llum tant bella?
Quin ànsia feu sentir
d'estendre el vol i assolir
l'ignota meravella!

Un rossinyol canta

S'esculta un rossinyol.
La nit es clara.
Canta vora del riu
per sa estimada.
Canta baixet, temeros
de despertar-la;
el seu cant té la dolçor
d'una moixaina.

Qui com tu pogués cantar,
feliç trobair;
qui tingues com tu prop seu
a l'estimada!

Crepuscle

Ponent desdau les roses del crepuscle
quins colors vivissims van de durar poc,
esclaten i es moren com flors d'esperança,
com elles son belles i tocades d'or.

Va afibllint-se balba la claror del dia
i un silenci plàcid ple de suau repòs
va enseufovent-se de tutes les coses,
la Natura tuta en la quietud s'adorm.

Les roses enceres del crepuscle es moren,
llurs petals finissims semblen la dolçor
del cel on hi brilla l'estrella del vespre,
ull atent que mira com decau el jorn.

Una boira minsa s'exten ran de terra
acotant les herbes que no tenen son;
d'unes ginesteres que perfumen l'aire
parteix la manyaga ven d'un rossinyol.

Y una pau tranquil·la, d'una gran dolçesa
es filtra de l'ànima en el més pregou...
Y la nit quieta, magnífica, clara,
va semblant d'estrelles el cel i el cor.

Tramuntana matinerera

La tramuntana es revolca
plena de joia i d'alegria
fent dançar les fulles seques
que s'emporta a remolins.

Deixa blanques i escombrades
carreteres i camins
i aixuga totes les llàgrimes
que ha plorat, trista, la nit.

Amb la remor de ses ales,
tot el camp ha deixondit
i a n'els blats novells pentina
deixant-los nets i polits.

A cada bufada apaga
un estel de l'infinit
i obra balcones i finestres
a la claror del matí

Atrévuda i tofanera
arrecona el calce-llit
virolat amb que s'acotxa
el sol encara dormit.

Vol que es deixondi depressa,
ja n'hi ha gran d'estar-se al llit,
car l'esperen preturosos
els arbres envigorits.

J' enjogassada i contenta
mou cada cop més brugit
i va fent dançar les fulles
que s'emportà a remolins.

Records

Stunyanes nits d'estiu
que en el record vivim
plenes de melangia.....

Meravelloses nits
d'excisos infinits,
; torneu un altra dia!

Flors de muntanya

La ginesta

La ginesta flamejant
tot el bosc omple de flaire,
l'esplendor del seu florir
na enjaiada la muntanya.
Farigola i romaní,
Suclamel i estepes Blanques,
Cairetes i Uiga-bosc,
petites floretes Blaves,
són contentes de tenir
la ginesta per companya.

miniscales

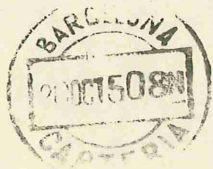
Menusa al vent el teu perfum,
bonica flor de muntanya;
abelles i papellons
besaran tes flors d'aurades
i la llum fina del sol,
en eixir de la mar blava,
de perles i diamants
ornarà tes toies gaies.

El teu perfum menusa al vent
per embannar la contrada,
que els alegres rossinyols,
bo i cantant belles passades,
penjaran el seu nínxol
entre tes florides branques.

Menusa al vent la teva olor,
fornosa flor basquetana;
farigola i romaní,
l'ausentia també vosaltres,
el mateix que el sudamel
i les cairtes morades;

que tot un devassall d'olors
els nostres pulmons aixampli,
i que el gaig que us feu sentir
nostres pensaments enlairin
vers Aquell que us ha donat
tanta ~~d'amor~~ i tanta gràcia.

fornosa

Dña. Dña. Luisa G. Baguer.
General Sanjurjo, 85.

Palauos.

(Pia. Jiron)

C. Albert P. - Valencia, 25 - Barcelona.

Barcelona, 19 d'octubre de 1950.

Mr. Dr. Lluís G. Baguer.

Palanós.

Molt bon home y amable i compranat;
Després de donar una volteta per la
ciutat, acaba d'arribar a les meves mans,
aquí, a Barcelona, molt me trobo ac-
cidentalment, la cosa interessant de
tro, acompanyament del bell romanç
titulat: "Quo vadis, fili mi?"

Com no tinc la seguretat de poder
disposar de mi dintre un' hora tant sols,
tantost llegides poesia y lletra m'a-
presso en contestarli, no forcas de que
malgrat la meua bona voluntat, ha
quis el'esperar mesos a fetsos.

En primer lloch, permeti que li don-
qui tantes per la confiança ab que
m' honora consultant-me sobre la
valua del seu esplotay poèticu; però

prometi'm, encara, y no per modestia,
certament, sinó com expressió de la pura
veritat, li diga que una confiança no
està pas ben fonamentada, car jo no
soch un professional de les lletres, abla
seguda ciència per a jutjar y exa-
tir de qualitat y defectes de les com-
posicions alienes, sinó un mer aficionat
intuïtiu, que se limita a fer, per la se-
ua part, lo que bonament li suggereix
l'instint, tot dienthe que qui fa lo
que pod, no està obligat a més.

No com a crítich, donchs, sinó com a
co-participi ab voste de devoció, detor-
minada, mes ab el plaer de llegidor, no
ja veterà, sinó veteraniíssim - si m'és
perais el mot, - li diré que crech que
voste, a jutjar per la meutne que m'
envia, està extraordinàriament ben
dotada pe'l coneixen de les lletres y si m'

atrevir a donarli un consell, li diria
que seguís convenantment des de fallença, ab
la seguretat de que ha d'obtenir un opo-
rtun fruct. El seu romanç es fosc, gen-
til y molt ben tallat dins el gènere; però
el romanç es una fórmula relativament
senzilla y veur que vostè pod donarse a
empreses de un difícil realització.

A ells, els quals asseguraria que el "Quo va-
dig?" no es, ni de molt, el seu primer
intent de verificar, així com nos pod
prendre nos que com ~~coquetaria~~ coquetaria de perso-
na plenament conscient, però en extrem
discreta, la seva afirmació de no possedir
mes que una relativa cultura ... li-
mitació que, a dir veritat, no s desvolva
en vostè per banda alguna, la claretat
del pensament, el domini de l'expressió,
el sentiment enforçat del ritua y amb
altres detalls, acusen en vostè al ocupat y
preocupat en fer obra bella lo uny bella -

ment que possible li sia.

L'enhorabona, donchs, senyora, y abella,
la repetició del consell abany apuntat, de
que requiri essigüent abconsfancia, a
fi de perfilar y arrodonar, ab l'exercicia,
les seves facultats erudones, fays que, a
no trigar, la nostra secunda terra em-
poridanesa, puga oferir a l'admiració de
propis y estrangers, una nova poetesa de
entengadura, en possessió ja de totos re-
cursos. Ab lo que, tinga la requesitat,
donam' vera satisfacció a la que ha estat
tan gentilmente afavorida ably principis
del seu talent y que, desde aques punt,
te el quab de guedar a les seves ordes, tant
en La Escala, com en aquesta de Barcelona,
camor de Valencia, 250, 1^a, 1^a.

Catal. Agustí Parodi.

CARTA 1

A. GALLART

General Sanjurjo, 85
PALAMÓS

Palamós 15 Desembre 1941

Bon amic Pla: He retrassat una mica més del de fet l'enviament d'aquests volums per tal de fer una nova tentativa per a treballar tela del color del llibre enviat, aprofitant l'avinentera de fer una comanda de material a Barcelona. Ha estat però en va: aquest color no el tenen enllà. No hi ha hagut altra remei que posar-hi el blau. Per cert que en rebre els nous materials de que estava mancat, he quedat esparrifat dels preus que en compten. De fet a això he vist amb dolor que se'm fa precis posar els preus dels retallats a to' amb el cost dels materials rebuts suava. Així doncs, valgut amic, d'ara endavant els volums que com aquests us venien a 6 pts. e/u els hauré de comptar a raó de 8 pts. e/u. Sue el primer en lamentar aquest augment, doncs no cal que us digui que tot això fa més difícil aquest petit treball extra que em veig obligat a fer per arrodonir el ran de l'impremta, ja que necessitaria un munt de premses disponibles per a proveir-me i no en tinc cap, resultant d'això que no puc comprar tan a l'engros com voldria per a obtenir les mercaderies quan fora avinent per-ho i com són petites quantitats les que puc adquirir en espatoris aquests i repetir-les, al·lo' ja he sofert augment o he es ja espatat.

Altament certem en pous salvo aquests tres valors
que us envio que valen encara el preu que venien
pagar fins ara o siga 18 pts. En el successiu
com ja us he dit, han de costar-ne 24.

Lo deu Preses, a que supose us referiu en
l'últim paragraf de la vostra carta, va quedar re-
solt pocs dies després el hollens trobat amb un
a Petanis. Lo seva senyora va portar-ne els di-
ners a l'impremta.

Estic sempre a les vostres ordres i us saluda
cordialment

J. Fallas

1950

Amic Pla: Ací tens entestida la feina que tingueres a bé
 confiar-me. Estoria content si hoves assolat encertar el teu
 gust amb referència al color de les teles. La veritat és però que
 ni he posat les que la seva més abundant existència ni ha
 aconcellat. La que albriga Destino és ^{de} la que més m'ha i
 si t'agrada el seu color per futures engraderacions, no
 haurem pas de patir. No passa així amb la de la Geo-
 grafia. que sols en queda per uns quants volums més,
 i encara que facin de tamany més reduït. Amb això
 de les teles d'engraderar passa un palinates de mil
 dimonis. tot aviat ni hi ha en abundancia com, tot
 d'una, ni ha treballs per trobar-ne un gram. i la poca
 que operen es Mitja i de mala qualitat. He de confessar
 que amb aquests volums he estat trista. i la feografia
 solnetat, ha parat gairebé la mesura de les meves
 aptituds d'engraderador d'oficina. Mai no havia
 vist que per una obra tant voluminosa i carregada
 de mapes i lánimes sotes (que precisen ésser engansa-
 des apart) fos editada amb plects de 4 pàgines en les
 seves tres quartes parts i de 8 la resta. Això és un dis-
 parat pels efectes del relligat i perjudica en gran ma-
 nera la solidesa del llibre. Els quadrans a plects es
 fan correntment de 16 pàgines i així el relligat pot ésser
 fort i la feina queda simplificada per meitat. Tan-
 que van gaire bé els llibres que porten tapes ho i fetes.
 És difícil colentar d'una manera exacte el fil que deu
 emprose al curir perquè el llibre queda del gruix exigít
 per les tapes ja fetes. Si es vol servir llibre i tapes, convé
 que aquestes siguin sense monton, llibre i teles de
 les covertes sattes. Que hi fomen!

Be, ara

anem per la part bastimosa. El cost d'aquests tres volums es així:

Geografia	—	40 pts
Destins	—	30
Diccionari		20

Totals 90

Amic Josep: Si hi ha qualcun a observar sobre aquests preus es que adoleixen d'ésser barats amb excés, al menys per les meves possibilitats ja que ho he d'arranjor tot amb les mans. Legiríssim (ep. ho dic sense tenir-ne cap certesa) un industrial engrandidor en foris pagar menys, doncs ells tenen una emmarca que simplifica totes les ~~seus~~ operacions i demés poden fer seguir diferents obres en un mateix temps i això sempre es una aventatja. Si et sembla podries mirar-ho. Jo veus que et porto amb la sinceritat d'un bon amic. Tant es així que si et semblés que el preu que jo he anotat no estú en consonància amb lo que tu podries suportar, abans de creurem capaç d'abusar de l'amistat, oremne, veu al contrari, capaç de regular-te (amb molt gust, veu cert) tot el que sigui una d'altra. Et diré més ~~o diré~~ lo mateix amb més daretat. Si tu em facilites tots els materials, (i així podries anar enterament al teu gust en l'escull d'aquests) jo hi posaré de la meua part i per amor solament a tu i a la nostra antiga coneixensa, tot el treball de franc. Així sí, treballaré sense presses fent us del temps que em deixa lliure el treball de cada dia, com sempre.

Y ara, amic Pla, result lo que et sembli i pensa que tant d'una manera com de l'altra entic sempre a la teua disposició.

Ben afectuosament

Que l'any 1961 que estú a punt d'encator-se, sigui prouidig en mantenir ben completa la salut dels teus, especialment a la teua Mare, i a tu mateix així com ben fomes, clares i desprontes aquestes teves facultats intel·lectuals per a gloria de les nostres Mèns.

Bon amic Josep: Per l'amor de Deu no em menis la premsa; faig més del que puc per a no guente complaure i ho faig però a punt. De Tales maneres es precis tenir en compte que treballa al taller deu hores gairebé sense cap clariana de repòs i això cada dia, i a la meua edat, pots creure que ~~es~~ es quasi un heroisme. He de refiar-me més que res dels dies fertius, que jo aprofito per no por mai a casa, per atendre la teua ferida, ja que a les 8 del vespre de cada dia que acabo la jornada de l'impremta, no em quedaen ganes ni temps per a fer res del meu treball particular. Desitjo (i ho necessito) sopor i anar-me al llit. La vida d'un treballador es horrible. Em penso que ja ho saps bé.

Per acabar-ho d'adobar he tingut 8 dies la clova al llit amb l'enfermitat de muela. Fat just ara ha començat de nou la vida normal o semi-normal, perquè hi ha una convalescència de tos i angines varies. Així m'ha tret per començar el dolit. La salut encomanava energia i astúcia. Sense aquesta, tot cana a sobre.

I ara una cosa important. Si hi ha més volums de la Geografia s'hauran d'alrigar amb altra color de tela, aquesta s'ha acabat i es tot inutil per a trobar el mateix color. Aniria bé que els papers per de la de Destino. Ja veig dirte que d'aquesta si que se hi ha força. Si ho fem amb color vermell per exemple, en tindré per un parell de volums i encara. Jo com te dic, hi porria la del Destino, i així fora mal de cap. Si no etis res en con-

tra així no fare, si és que hi ha encara feogrofia.
per encadenar.

7'extimo infinitament els llibres enviats, i sobre-
tot la dedicatòria de un d'ells. (En sob un xic de
que que heigis confor d'un nom de jila amb el
de l'Alfred Gallots. El neeu es Arnadeu) Om
que Amor con amor se paga, a mi em
plau fer-te de present l'encadenament d'a-
quests volums. Esthom don d que pot, jo no
tinc altra cosa de mi volua que aixó i la
grainant infinit de l'amic de 35 anys avora
temps de les terres anades al For de St. Sebastiá
ven a neure aquella gentil foolera, temps de
l'Arco Marcio del Baix-Improvdu, dels seus ex-
tides sobre tant, i dels "tres primers" expitels de
Joan Pine, l'home de la cama de futa, i sent
en la seves columnes, de la protesta dels velins
del cover de's Maume Guenyo, perquè es volien
Desarcor Trarent. hi aqrell ave que unia les
caves d'una i altra banda del cover, etc. etc. — Es
d'avora encara que no m'he volgut abrin cap.
Espero a tenir temps. I a fe que espero la
seva lectura com una porton.

Plejo, amic Pla. Poub ju les 12 de la nit
i he de diron el puepel llet per demá entre.
garto a l'oliver, al vespre. Durant el dia
no tindria temps de fer-lo. Sono nit,
infinitament agraít

A. Gallots

Palanós, Pasqua Granada 1951

Bon amic Pla: Déu m'ha donat alguns moments de calma per a poguer-me dedicar a l'enquadernació d'aquests volums que tenia de tant dies per entèndir. Ajala' em queda l'alegria i rejia per a seguir amb altres i amb el treball de cada dia. Que absorbit el meu pensament enterament amb el nostre fill i l'ànima se me tenceu imaginant el seu colvari de tristesa i supriments físics. Estic trist pensant també amb que hem de seguir impotents i amb els braços plegats, indefensos, derrotats, moments de sentiment i de pena. Va escriurem l'amic Pierra explicant-me les teues angors per la nostra causa. P'ho estinem infinitament, però que hi pots fer tu? Gracies! de tota manera l'amic que pot ajudar-nos i aliviar-nos en la Providencia i en Ella esperem. El nostre pobre fill aquanta, no guanya res, sospira del cos i de l'ànima. I vivim plorant i vivim morint.

Adieu: pots enviar llibres, si et conformes de la manera que pue anar-ho fent, es a dir, apropriatament donades de relatiu delit. Oh, Senyor! tanta energia i salut que em necessita per a poder cumplir i quedar en pau amb els meus compromisos, ja soc vell!

Pla

Ditius 1944 - 35
Anticipades - 25

Bon amic Pla: 1

Infinitament agrats a la te-
va condolença pel nostre des-
confort. Ara, sense el
nostre fill!, a seguir cal-
vorí aiumt, suspirants i
eternament tristos. Que
Dèu ens ajudi!!

Van els dies. Si el sem-
bla bé, abona el mateix preu
dels anteriors.

Salut, salut!, i que quan
visui arribada l'hora del nos-
tro tros pos, sia la nostra mort
ben breu, ràpida i sense agonia!...

Afectuosament Salut

Palauís 24 Maig 1953

Sr. Josep Pla

Palafongell

①

Estimat amic: Us poso la relació de les obres vistes que conté la meua petita biblioteca. Ho faig per no deixar-vos.

Relacions

Cartes de Menny - edició 1928

Cadaqués

Bodega amb peixos

L'illa dels costaners

Coses vistes (primera sèrie)

Humor honesto y vago

Viatge en autobús

Viatge a Catalunya

Cartes de Menny - nova edició 1947

Ent de les dues primeres, totes les altres les deie a la vostra mai prou ponderada gentilesa. Ara s'hi han afegit a la llista les dues que vaig tenir la gosadia de senyalar-vos "Les hores" i "El carrer estret". Paden creure que encara sento l'escalfor de la vergonya a les meues galtes. No sé com vaig tenir el voler ver fer-ho. No eren al mercat? Per què no havia de comprar-les? Es clar que tinc al meu favor la manca de possibilitats econòmiques, però això no es pas prou per justificar-me. Malgrat tractar-se d'un vell amic, i precisament per això mateix, no tinc cap dret d'abusar d'aquesta amistat. I no em puc treure el turment de dintre pensant amb el que he consentit. M'esforço endeavors per absolbre'm, argumentant-me a mi mateix amb raons d'un ordre sentimental que només jo puc entendre, ja que, com sempre, em seria impossible, donat l'èxit de la meua cultura, de fer-ho entendre a altri, mes no ho assolixo pas. I així, bon amic, em fa estar reguitor i descontent de mi mateix.

Lle-

geixo, però, els vortres llibres, els paladejo com una portre
exquisida, m'entusiasmo, acluso els ulls, volo a vos expiri-
tualment, us abasso i em quedo immers en la poesia me-
lanciosa dels records... I sense que hi pugui fer més, em
desenido de tots els meus escrúpols per llançar-me de ull a
la proució d'aquest gaig incomparable. Soc un eguista.

Cordialment vostra

P. Fallas

Bon amic Pla: Moltes gràcies per els dos
 llibres enviats: El vent de garbí i Una senyor de
Barcelona, després d'haverme entregat a mans El ca-
rrer estret i Les hores, la lectura dels quals m'ha
 proporcionat hores de vera fruïció; quin gran escriptor
 que sou! El vostre nom deixarà rotlle inel-
 erable a l'història.

Mua afectuosa

Gallat

(1)

Bon amic Pla: Mil mercis per l'obsequi del vostre llibre "Els anys" que me he aplegut llegir encara.

(1) Vajig tenir la visita d'un amic vostre que no presenten pels llibres que ara emnis. Ja sabem que els anys hi són i les feines les faig a mesura que me ho permeten les meves forces.

"Detius" 1952	46'25
	87'50
5 vol. petits a 12'50 c/u	<u>132'50</u>

Bon amic Pla: Van els dieu volums de la darrera tramada. Amb la pressa que teniu per veure relligats els llibres de la vostra biblioteca, qualsevol diria que tenen morir vos abans. No passen cap ansia, bon amic, que vos ja teniu la immortalitat assegurada.

Us agraeixo infinitament el present del vostre nou llibre "Cortes de Lluny". Coneixia ja la primera edició del mateix i no cal dir que, com tots els que us coneix, són per a mi una Marnina dura.

Us anuncio que he deixat ja per sempre el treball de l'impremta. Malgrat faltar-me encara un mes per a cumplir els 65 anys - el poc aquant de les meves cames m'hi han obligat - porto 50 anys i nou mesos consecutius remenant lletres de plom, la qual cosa vol dir que n'estic tip i veec també massa intoxicat del seu nefast baf. Aindré, per tant, en el successiu, si la salut m'ho permet, més temps per a dedicar-me a la feina que de tant temps i amb tant de gust vire feint per a vos. Però, al tanto!, que això serà per mi cosa prohibida, segons el Reglament del Montepiú, com ja saben aquests m'obliguen a no fer res, i viure exclusivament de la renda que m'arrig. rin.

Si teniu avinentera salutem de la meua part als amics Lluís i Ramon Medir i Piura als quals fa molt de temps que no he vist, i vos una abraçada del vostre devot amic

G. Sallés

Les engrallatons van sempre. 175 p. 5

Bon amic Pda: Ací teniu aquest volum de poesies
 que m'ha donat per a vos l'amic Forment. L'amic
 Vives li va trametre juntament amb altres exem-
 plars per diferents amics de Palamós, amb l'encà-
 rrec de fer-los a mans dels interessats. Forment
 restava nequitos per no sapiguer com fer-ho
 per enviar-vos el, ja que, segons diu, en certa
 aviantera us trametí uns diaris italians que
 no varen arribar a vostres mans. M'he ofert a
 fer-ho jo per ell segur que fent us de l'Agència
 Oliver, tal com fem amb els llibres per a rellogar,
 no es perdreu. — Espero tenir ja ^{rebut} el darrer paquet
 de llibres, ja es lletit

Salutacions cordials de vostre af P. Galland
 Palamós 2 ~~de~~ Desembre 1954

Bon amic Pla: Ací van els deu volums ells mateixos.
 I ara no sé pas si seran aquests els darrers que us
 heu de encuadernar. Die això, vell amic, perquè ignoro
 si voldreu conformar-vos amb que els que us puguin
 relligar en el successiu vagin sense el nom respectiu
 en el lloc, tal com aquests que us envio. Això
 ara ja no puc fer-ho. Soc publicat des de mes
 passat i en tal situació, imprimir aquests apli-
 cacions seria exposar-me a perdre la pensió
 que se m'ha designat per a passar la meua
 vellesa. Ja veieu que això es greu. Les
 ordres son severes i radicals: no puc efec-
 tuar el més mínim treball per altri so
 pena de sofrir el càstig esmentat. Me dirien
 tal vegada que podria donar-les a fer, però
 això també té els seus inconvenients ja
 que amb això es descobriria que faig en-
 quadernacions i seria fàcil per no dir

segura una detacció. I no null exposar-me.
a més a més això costaria diners i encarriria
el cost dels llibres. Es clar que tampoc puc re-
migar llibres, però això, com que ho puc fer
dintre de casa sense necessitat de ningú, el risc
d'ésser descobert es quasi nul i en tot cas sen-
pre quedaria el recurs de dir que els llibres
són per a mi. En fi, bon amic, els darrers
anys de la meua vida null procuror de
passar-los sense reguits ni angoixes, he mosses
que en tots els ordres els he hagut de passar.
Ja ho sabs, doncs, si et plau que t'entrengui els
llibres amb aquestes condicions, pots reguit
enviant-los, altrament, i sentint ho verament,
ja comprend que me' obliguen a no poder-te
complaire. Mentrestant disposa de tot
allò altra que no es preti a cap amarc
Comentari Una abraçada i salut!

aquests 10 volums, per anar sense llegenda al llom,
queden rebaixats en 1'50 pts c/v. per tant el seu
cost total es de 160 pts.

Gallach

①

Bon amic Pla: Aci van acabats els darrers llibres enviats. Recorden bé que aquests NO HAN D'ÉSSER ELS DARRERS. Poden seguir enviant tots aquells altres que volguen. Ja us deia en la meua nota anterior que l'única cosa que s'oposava a que pogués seguir rellegant els vostres llibres era l'impresió dels llocs, ja que això, essent necessari comanar-ho a altri, m'exposava a ésser descobert en la meua feina i delatat. Si els llibres us plauen tal com von aquests, ja poden anar enviant llibres mentre duri la salut i la vida. Em serà molt grat fer-ho per a vos. - M'ha semblat convenient i còmode per vos posar l'aplicació en Blanc al lloc de cada llibre per si hi voleu escriure el nom de l'obra. Això també ho podia haver fet en els de la darrera tramesa però, francament, no hi vaig atinar. Ja em dirieu si això us va bé.

Ara una cosa important: els diners i notes que m'haigiu d'escriure, poseu-les, si us plau, a dintre el paquet. Així evitem tafaneries i també perills. Gràcies.

Relació dels llibres vostres que posseeixo:
 Cartes de Mung - Cadaqués - Relacions - Els anys -
 L'Empordanet - Bodegó amb peixos - Les notes -

El vent de garbí - Contraban - El carrer
estret - L'illa dels cartaners - Cases vistes -
Un senyor de Barcelona - Humor honesto
y vaqo - Viatge en autobus - Viatge a
Catalunya. Totes elles constitueixen per a
mi una veritable delícia. Deu us doni
qui salut i delit per a propiar ve es-
crivre altres tantes i més en hi de les
lleteres catalanes.

M'estic molt els ventres bons
desitjos. De moment me diríeu que
em sento com ressucitat a un altra
vida. Si això és així per aquells que dis-
fruten d'una renda que ens permet
justament sostenir nos, qui no serà per
aquells altres que no tenen tot? Per això
crec que el problema de les diferències socials
és de molt difícil solució en aquest món
de tantes mones. És tant negre blincar
l'esquena i tant dolç el jeure i gaudir
de tot!

Ben afectuosament

J. Gallud

12 volums a 16 ptes c/pa = 192 ptes

(1) Sr. Josep Pla: Benivolent amic.

Ha dies que no em puc traure del
dammunt l'àngua, com no se' donarme una
explicació satisfactoria per a justificar
el llarg silenci vostre després del darrer
enviament dels 12 volums degudament
entestats, que per a llur enquadernació varen
transmetre'm amb data 29 de març passat.

Més deu dies més tot, com vos deia,
us els vaig enviar ja acalats pel mateix
conducte de sempre o sia l'Agència
Oliver. I com sia que era costum
vostre acuar-me el rebut amb un nou
enviament, no puc comprendre com ha-

que passat tant, dies sens sapiques
a que atendreu. S'hauron perdut
Tenen tant a desitjar aquesta mena de
serveis, que res d'extrany tindria que dir-
los. Us prego que em tranquilitzen a aquest
respecte a fi de pogues recobrar la calma
desitjada.

Salutacions cordials del vostre af.

C. Tallaró

Palamos 22 Maij 1855

Amic Sr. Pla: He tingut veritables treballs per a
 relligar tot un any de "Destino" en un sol volum.
 Crec que una altra vegada serà millor dividirlo
 en dos volums. Tal com és ara resulta fenomenol
 i de molt mal maneig. Reparar també que va
 sense retallar; el fet d'haver-hi moltes pàgines
 sense mica de marges i a més a més no ésser
 tots els exemplars idèntics de tamany, no ha
 permès la tal operació, altrament haurien que-
 dat infinitat de textos mutilats.

Espero i desitjo hagin pogut festejar els 80 anys
 de la nostra mare ben content i aplex en la seva venera-
 ble companyia. Que per ambdós en restin encara
 molts més per a repetir-ho amb salut i foy de tots
 us ho desitja sincerament vostra af

3 vol. petits
 "Destino"
 Diccionari

143 pt

(1)

E. Pallar

Palanós 11 octubre 1957 (2)

Vatualisto, amic Pla! Estic a punt el haver fet un negoci com en Robert amb les calces. De que sia realment així dependeix que tu recordis^{o no} amb tot detall la manera verament xistosa amb que abans vaig fer-te el canvi del bitllet de mil pessetes que vas donarme per a que em cobrés el compte que hi havia atrassat i que importava 116 pessetes.

Si tots minietats poden quedar a la teva memòria, recordaràs que la cosa va anar així:

Després de tu entregarme el paper gros, jo vaig anar a cercar el canvi, i en retornar vaig entregarte, amb tota la bona fe del món: 4 pessetes suetes, un bitllet de 5 pts, altra de 25 i altra de 50 (per més detall, aquests dos últims, contra 50 a que venim acostumats, eren casi nous, vull dir que no eren pas gens suats com la majoria dels que corren). Naturalment, vares fer-me notar que el

compte que et feia era pèssim ja que m'oblidava
d'entregarte la resta per a fer el computu de les
1000 ptes que m'havies entregat. Ple de confusió vaig
afanyarme a reparar l'equivoc involuntari i corrint
vaig entrar a l'habitació on hi tinc la caixa dels llamps
i vaig portante a seguit un nou bitllet de 500
ptes. cregut que d'aquesta manera la cosa quedava
com ça. Mes tu, somrient i estranyat de la meua
torpessa en veure que no sabia resoldre un compte
tant senzill, haqneres de dirme que m'equivocava
de nou: - "Jo t'he donat un bitllet de 1000 pesetes -
vas dirme - per tant m'has de retornar 900 ptes." I
això va confondre'm. Per tercera vegada vaig re-
correr a la caixa forta i vaig portante quatre bitllets
de 100 ptes c/u., demanant'he mil pendons pel garra-
fal equivoc dividit en tres actes. Pero, com pots
veure, l'equivoc persisteix (i per tant cal afegir-hi
un acte més a la ridicula comedia) ja que per
totes aquestes entregues resulta en resum que jo

vaig cobrir-me solament 16 pesetes en lloc de les 110 que pujava el compte. efectivament: amb la primera entrega et feia el compte com si tu m'haguessis donat 200 ptes. ja que te'n vaig tornar 4 de sueltas, que feien 120, x 5 que sumaven 125, x 25 que sumaven 150, x 50 que completaven les 200. A la segona entrega t'en dono 500 que feien un total de 700, i a la tercera entrega 400 que sumaven el total de 1100. Ja veus que l'itzyaiada queda clara. Si a la tercera entrega t'hagues donat 300 ptes. en lloc de les 400 centes, el compte hauria estat tal com havia d'ésser.

Ara bé, amic Pla, si de tot això que dixo apuntet no en serves el record claríssim ajudat per el detall minucios que te'n faig, el negoci, com et dia al començament, haurà estat propiament el del Robert amb les cabres que es conte que en donava dues de negres per una de blanca. Perque és el cas, vell amic meu, que si en realitat tu haguessis de

dir: "no ho recordo pas; pero fis en ço que tu
era dius"; jo no quedaria pas tranquil i per
tant no dixerem córrer i ja està bé, perquè, per
fortuna de tats, la ruïna dels espanyols no ens
ne pas de 100 ptes. més o menys. ; veritat?

A. reverer, vell amic Pla, perdonem
la llama i la meua torpera. Això és una
cosa ben minsa certament. A l'edat nostra
no és pas aquesta miserable cosa que són les
perretes el que compta i per les que la pau
humanitat es daleix i es devora per aconse-
guir-la.

Ben afectuosament, deuot

J. Sallars

①

Amic Pla: La mort del
pobre Huis va deixar-me acla-
porat. Instantment tres dies abans
en una visita feta al seu
germà Ramon, aquest m'havia
donat notícies certament sa-
tisfactors del seu estat, i així
confiança venent ja del tot re-
cuperat en l'espai d'un
o dues setmanes. Si avorta-
dament no ha estat així!
Sembla que en triqueris
un presentiment al qual
desentenc el dir que vos
arrabentarme de l'interven-
ció quirúrgica que havia
de ser. La notícia que
per radio es dona del

sen traspass a ferir una va pri-
uorine de paper assistit al
acte del seu sepeli ja que creia
que aquest havia tingut efecte
allà. El seu curi Remigi, un
enconec de Ramir, em donà
la nova d'haverse efectuat l'in-
terrament a Palapruell a les
5 de la tarda d'aquell mateix
dia. Per què no se'n devia
al temps d'ésser arribada la
família de Palamós?

Què en penses, amic Pla
d'aquest viatge a l'inconegut?
Quines són les teves idees més
intimes respecte de la mort?
Em plauria infinitament co-
nèixer-les a fons.

Ben afectuosament

A Fallors

Van els Melors religiosos

valor 90 pt.

(A) Benvolgut amic Pla. No sé pas si et trobes a Palafugell i per tant si aquesta carta arribarà aprofitament a les teves mans. El que sí puc assegurar-te és que tindria una veritable satisfacció que coincidís a la nostra vila nadiua en aquesta arribada. Et diré el que fa el cas:

Ta unes quantes setmanes que vin a Palamós el senyor Stanley M. Sapon, catedràtic de Lingüística de l'Universitat Estatal de Columbus, Ohio E. U. S. A. Aquest senyor, jove i simpatiquíssim, ha vingut a la nostra terra, on hi passarà uns mesos, per tal de fer un estudi lingüístic del català amb varietats dialectals i subdialectals, és a dir vol documentar-se a fons per tal de poder ensenyar el català en aquella Universitat americana. Pel que fa referència a aquest senyor, amb sols set o vuit setmanes, pota correctament la nostra llengua. Ha adquirit molts llibres, adients per al seu propòsit. Aquests llibres jo els he d'engradonar i és per això que he pogut conèixer i l'acompanyar a casa el vebí de Palamós i bon amic meu senyor Benet Moreva, llicenciat en Filosofia i

Nitros, i és ell qui guia i orienta a l'esmentat senyor.
Ara bé, ~~com~~ el senyor Sapon té una sèrie de projectes
que voldria poder realitzar entre els quals gravar en
cinta magnetofònica (i per això ve molt ben prepa-
rat) la manera típica de parlar d'alguns pobles de la
nostra terra per a poder apreciar la diferència exis-
tent en la manera de dir i anomenar les coses en
pobles que tan sols els separen uns pocs quilòmetres. El
salut dels palapupelles i dels bequerens, per exemple,
el té molt interessant. Novora i jo li hem parlat de
tu i ambdós tindrien un veritable plaer en con-
xer-te personalment. Si poguessis, doncs, concedir-li una
entrevista els fóries felissos i ells et contarien amb detall
i hi tot el que aquest senyor es proposa dir a terme i
que crec et resultaria interessant i tal vegada et seria
fàcil facilitar-li quelcom per a l'assoliment complet d'el-
len propòsit.

En fi, si dit amb pocs mots, estaries disposat a rebre la
visita d'aquests senyors una tarda d'aquelles? En tal cas et
prego m'escriguis dues ratlles donant nos dia, hora i lloc
i vindríem a veure't. L'esmentat senyor Sapon té cotxe
waghi i per tant els desplaçaments són per de poc, tanle

Pendent del que vulguis contestar-me et saluda cordial-
ment el teu vell amic

Palamós 16 Juliol 1858

C. Jelland

Sr. En Josep Pla

Volgut amic: Amb un sentiment em veig amb la necessitat de dirte que per aquesta vegada em serà impossible de complimentar el teu encàrrec del dissabte. M'en he donat compte en anar a discutir el primer dels tres volums que han de formar-ne un de sol segons tu desitges. Resulta que aquest llibre no es pot discutir per la senzilla raó de que no ho és de cursit sinó que és encolat. Per aquest nou sistema de relligat, que s'adopta especialment en els llibres a la rústega, en lloc de conservar-se els plects per al cursit a màquina o a mà es retalla el bloc del llibre quedant a fulls solts i per mitjà d'un senzill mecanisme s'encola el lloc i a seguir s'hi adhereix la coberta de paper o cartolina i així

tan sols en el poc temps que necessita per a recar-se el llibre queda enterament acabat. La col·la emprada per a la tal operació és també de nova invenció, per cert que resulta d'una solidesa a tota prova i substitueix perfectament el cuir amb fil.

El llibre així relligat, però, no pot ésser de nou relligat si no és amb el mateix procediment i aquest procediment jo el desconeix, en tinc com ja veus, solament referències molt imperfectes. El que m'ha estranyat és que essent els tres volums impresos per una mateixa casa no hagin estat relligats tots per el mateix sistema, ja que els altres dos ho són a plec i amb fil. Qal uegado es degui a que l'enquadernació s'hagi fet en coses diferents.

Y res més, amic Pla; creu en el meu ver dirigit per no poguete servir ara com sempre he procurat fer-ho durant tants anys. Ben afectuosament E. Fallas Polanco 2-IV-61

(1) Bon amic Pla: Amb tot el cor estimo, jo i els meus els cuidadors
 tinguts per nosaltres després d'assabentar que a casa tu havia grip. Afor-
 tunadament ja gairebé es del tot vençuda. La meua esposa fa dos dies
 que deixa el llit a les hores de més sol, i encara que una mica atui-
 da, uoc a noquet, ajudant Déu, caminarem cap a la normalitat de
 la salut. Per entendre això que et dic, es precis ~~l'afegir~~ que l'esposa sofrí
 una recaiguda, i aquesta vegada noth ha estat més forta i causonera,
 una quinzena de dies al llit. - Quant al Transmissor del teu recado
 no es estrany que enten pressin la A per B, la costum rutinaria de
 tractor amb fordells i paquets, els ha atrofiat el sentit de la correcció
 i bones formes.

M'has desconcertat amb lo de la "compensació" als
 teus espléndits presents. Però m'he quedat una mica trist. Tu
 pats tenir la satisfacció de fer un present i tens la seguretat que aquest
 es agrait amb tot el cor. I jo, que sento d'una altra afany, què he de
 fer? També es un treball el teu present, es donar de el un valor infi-
 nitament superior al que jo t'oferia, però bon i així, i essent l'inic que
 jo puc aprenor, ser humil que sia, té el valor de la bona voluntat.
 Estoni content que el relligat del Comprovar for del teu grat. He fet
 lo que bonament he sapigut, donat que el llibre no permetia altra me-
 na de relligat. Paper couchi, de poca consistència i amb tots els plec gai-
 rabe' segats no admectian el suport de les numerones lamine, saltés
 ni els quaderns resistir el curit corrent. - El Ditiu d'aquesta ve-
 guda adoleix de mol impres i arrojot corre-unite. Sembla estrany
 en una revista com aquesta. Per què aquesta miseria de marges?

Si us deu donar-hi el mateix format, podrien fer que el paper tingués
més marges i no exposar-lo a que quedin pàgines mutilades al ésser
retallats per la guillotina, com ha passat en aquest volum. I sobane
de prescindir de tota estètica i deixar-los sense esbravor, no hi ha altra
remei que quedar així. Inclús en les edicions actuals, heig empena
igual: hi ha planes que no hi ha ni un mil·límetre de marge. Com
fer-ho per no fer sang al retallar-los. I el fet de no ésser tots els elem-
plos enterament iguals de tamany, fa que, si no es val sacrificis text-
al encuadernar-los (quan s'igualen amb la guillotina) hagin de quedar
d'una presentació indecorosa.

Adé, amic Pla, ja que és necessari, aci va el preu

Ditius, 35 vts

Dobras 25 ,

Pero comti que pono els preus amb repugnancia!

Bona nit, vaig a fer el pòmet que es tot

ben afectuosament i amb infinites
muries per tot

Pi Llob

Bon amic Pla: La vida, avui, val molt
 més caríssima dels que podem guanyar els
 altres amb quiscuna feina honorada.
 Pel demés tu no seràs mai tractat per
 mi com un simple client.

Aquesta vegada el cost de l'enviat
 es de 10 ptes més que l'anterior per ésser
 2 els volums de Ensayos.

Afectuosament

J. Lluís

(1)

①

Bon amic Pla, Aquí no hi
 no altra cosa ~~admirable~~ més
 que la Teva esplèndida generositat
 afecida a l'exquisidesa del
 present. Les meves engraden-
 racions són moltíssimes,
 no tenen res d'extraordinari, son
 fetes però, amb bona voluntat
 i amb l'ofany de que et siguin
 plaentes. Si ho aconseguís, veur
 que m'estic contentíssim. No
 et vagis, doncs, amic Pla, o
 em feries pensar que jutges les
meves obra sota l'influència
 de les trepidacions del cèlebre
 motor del "falucho" que porta
 a l'illa de Tormentera, es a dir,
 xoscolants i en forma ondulatòria
i acanalada.... ¡Què sí que ho
 ets d'admirable; pots tenir l'on-
 gull et'esser únic entre els escrip-
 tors de la nostra terra!

Grans mercis per tot. Amo abraça-
 da de tu af
 Galuf

Amic Pla: Van els dos volums ja rellegits. Vares donar-me una gran satisfacció en la nota enviada darrerament. Tota la meua ambició es que et plaguesi la meua feina. Hi puc de la meua part tot el que se, i et compto just els materials emprats. No he de fer cap negoci tractant de tu. Envia el que vulguis i s'anirà fent poc a poc. No cal dir que rebre sempre les teves visites amb gran alegria i orgull, aquestes, però les voldria a casa en part, cloua parte els honors que es mereix un amic d'aquells i una personalitat ja famosa. Em plauria que et coneques i coneguessis la meua família. A casa es a casa teua, amic Pla.

Be, aquests dos llibres valen (costa que eseric això amb una certa resignació, voldria preferir prescindir de dirte això de meus i romansos d'aquesta mena, però ra, fill, no hi ha altra remei) la Geografia, per esser menys voluminosa que el volum anterior, 35 pts o sia 5 ptes menys; i el Destino, que comprèn un any en lloc de mig com era el primer, 5 ptes més, o sia 35, que en total sumen S. E. U. O. (?) 70 ptes.

Salut per tots i bon any nou. Deu afectuosa-
ment

C. J. Gallo

A Josep Pla

(2)

Distingit senyor meu.

He de començar per dir-vos que estic enamorat de vos. Entenguem-me, vull dir que soc un enamorat del que vos escriviu. Sempre he considerat una veritat com un temple allò que diu: el pensament fa l'home. Les idees que tenim de les coses i els sentiments amb que aquestes van empapades, constitueix el millor o el dolent de nosaltres mateixos. Heus ací per què en llegir-vos us he pogut estimar. És clar, cloues, que tinc raó de dir que soc un enamorat vostra.

Us llegeixo tot el que puc i fins on puc. Finc a la meua reduïda biblioteca alguns llibres vostres i si no hi figuren tots és perquè molts d'ells no estan al meu alcance econòmic. Creieu que em dol de de-ho. Em resigno però, i visc alimentant l'esperança de poder-los adquirir abans no em mori. És impossible no reconèixer

que això, avui per avui, ja és una gran cosa. Els que traspassen la llinda de l'infern de quin ens parla el Dante, sembla que no ho poden pas dir així. Per força aquell ha d'ésser el sabirà de tots els inferns coneguts. És clar que també' puc anar errat i esperar en va. Si així fos; què hi volem fer? D'esperances fallides n'abunden més que pas el gram a les terres de sequer, per tant una més no vindria pas d'aquí i les cases requirien de la mateixa manera. Com us deia, us trobo un dels escriptors més suggestius, saborosos i originals de la nostra terra. Per sobre de tot veig en vos un poeta, una mica aspre i desgorbat però també d'una fiior, d'una subtilitat, d'una sedorsitat delicada. —

11

clíssima i encantadora. Sou també un pensador profund i un humorista amb una closa tan considerable d'ironia, que maintes vegades en ella hi he trobat un conçol a les amargors produïdes per certes coses que penso dels homes i de les coses que aquets acostumen a fer i a dir. Sou a més a més un gran, un incommensurable observador i sentiu la poesia de les coses que correntment l'altre gent sols hi veu la part material i prosaica. Saben crear unes imatges tan bellament formoses que a mi m'encanten. Les coses més corrents i vulgars filtrades a través vostra queden transformades en joies enlluernadores. Un camí vell, una roca, una fulla, un nivol, un bri d'erbe, el fane del carrer, l'aigua tirvota d'un bassal, el nyiqu-nyiqu d'un acordeó, la cantarella d'un embriac, les nafres d'una casa vella i fins i tot que es tractés d'un

nent d'escombraries malolents, posat pels vostres ulls i exterioritzat per la vostra ploma màgica, em portarien a la memòria, com així ha passat m'és, d'una vegada, allò que es conta de Jesús: ; quines dents m'és blanques!...

Ja no veieu doncs, senyor Pla, o no ho podeu veure, perquè del que dic escrivint al que sento i no sé escriure, hi ha tantmateix molta diferència; encara vindreu, però, els motius per als quals es fonamenta el meu enamorament. Probablement a vos us serà indiferent que jo us admiri i tal vegada us sentiriau afalagat si poguessiu endavinar en mi un talent que fes honor a això que penso de vos. De totes maneres a mi la vostra indiferència no em priva pas de sentir-me feliç. Amb els sentiments que en mi remouen les vostres creacions ja en tinc prou. Jo admiro les manifestacions de la Naturalesa i no em fa res que ella es mostri impassible a aquesta meua admiració.

flauria d'escriure molt per a donar-vos una idea completa de tot l'encís que produeix en mi la lectura dels vastes llibres i encara així i tot no vull pas arriscar-me assegurar que assolís fer-me entendre. No he tingut pas la sort de passar per cap aula universitària, no és doncs estrany que em vegi condemnat a fer aquesta trista confessió. Faig tot el que puc i si i encara gràcies. Estic segur que ja us en sabreu fer càrrec.

Y ara us vaig a donar una notícia que de la sorpresa podria ésser que perdessin l'equilibri. Si per cas llegíssiu aquesta carta a tall de tant se m'endona, aquantant el paper amb una sola ma, peu dret i mastegant l'última resquícia del que us han servit en el repàs, serà millor que us acosteu a una cadira pel que poqués passar. La notícia, però, ben mirat, no té res de particellar, es aquesta: que jo soc aficionat a escriure versos.

Ja sé que tinc Temps de cargolar
 ne un de prim i llançar unes quan-
 tes glopades de fum abans no us
 haquin revingut del tot i fet pas-
 sar les ganes de riure. Us puc as-
 segurar, però, que per la meua part,
 vaig escriure els versos que hi ha
 dintre aquest segon sobre amb to-
 ta la formalitat i posant hi tats els
 meus quatre quartos. Generalment,
 o sempre, l'acte de la concepció és
 seria i arborada de deliri - ima-
 gineuse veurem en aquest afer, des-
 lliurant aquests fillets literaris - El
 fruit però, pot resultar molt disso-
 nant a aquella serietat i il·lusió.
 Vull dir que encara que trobi molt
 natural les vostres rialles en ser-
 vos revelat el secret de les meves
 aficions, serà millor que espereu a
 riure després, un cop haquin passat
 els ulls per aquests meus enjendres.
 Així les vostres rialles s'apoiaran, en
 tot cas, sobre fonaments sòlids.

Jones bé - i ara ve el més curiós
 malgrat aquesta meua clèria a

flirtejor a les Muses, no puc elestem-
pellegor-me de certs cluytes que em
fan estar concirós i de mal humor.
Y tat per no sapiquer ben bé de cest
si em puc considerar parent de
lluny amb els Sagarra o López-
Pico, o bé si pertanyo a la fami-
lia, si soc de la pròpia sang del
Gallo de Oro, poeta aquest, com po-
den recordar, que llançava des
d'un gallineret propri i casolà, els
seus estridents qui-qui-ri-quis quan
vos i jo erem encara molt joves.
Es tracta, dones, de sapiquer a qui
^{de} atendrem respecte aquests meus fills
literaris, si paga la pena de posar-los
al món, si tal com són podrien
ésser ben vistos i gaudir d'alguna
consideració o bé si serien considerats
tota la vida com palatrecos. Déu em
lliuri de donar-me tals gustos si
aquests haviem de constituir un ro-
sec per tota la vida, si havia de sen-
tir-me avergonyit de la meua pa-
ternitat espiritual. Preferiria mil
vegades a això el vot de castetat
seguit al peu de la lletra.

Si jo, doncs, no em veig autor de jutjar dels propis fruits - ja hem quedat que soc un arbre sense espur-gar, arropat a la terra a la bona de Déu - necessito d'alguí que els tasti i em digui quin gust hi troba.

I he pensat en vos. No crec pas que pugis tenir un pensament més lluminós. Si no vaig errat, vos sou un home capaç de prescriure remeis radicals. Una consulta amb vos és anar a cercar, o una franca esperança o una renúncia absoluta a totes les il·lusions. I això no es pas pagat amb diners.

Ja sabeu doncs, senyor Pla, quin peu em dol. He deslliurat i necessito d'una llevadora que sapiga el que té entre mans. Heven els meus fills i prepareu-los per a la vida o retorciu-los-hi el coll segons veieu que aquests siguin sans i bons, o haguessin d'arrossegar xacres horribles tota la vida. La vostra traça famosa em fa tenir la seguretat que del costat que fallen, via el que sia, ja s'hi podrà pujar de pens.

No vull pas signar aquesta cor-

ta. Així no podreu tenir cap es-
cripítol ni consideració a la partera.
Si heu de fer sang no hi haurà pe-
rill que us tremoli el pols.

Mireu, he pensat que el meu
cas us pot servir de tema per om-
pleno un full del calendari que
cada setmana inseriu a Destino.

I allà us espero. Ei! si és que
sou servit de fer-me aquesta merç.

X.

Fot esta perfecte,
amic Gallart. U, curia-
ne' ms, llibre quan el
rebi. Bon any!

Josep Pla

Palapuzell, gener 1951

BODEGÓ AMB PEIXOS

A

Alfred Gallart,
amic de trenta anys
aup eurerca, amb
l'agraïment de

Josep Rg

Fala fugada gener 1951

COSES VISTES

A

Amundsen Gallant,
amb l'aportament de

Jorge Pla

Palaferrer i Felner 1951

VIAJE EN AUTOBÚS

A

Amadeu Gallart
amic de trenta cinc
anys enrera, amb
una abraçada de

Josep Pla

Palapuyell febrer
1951

VIATGE A CATALUNYA

A

Amadeu Gallart,
amb els millors recorts
d'ara i de l'època
de Palafugell - que en
la vostra carta evoqueu.

est Josep M^a

Palafugell febrer
1951.

CARTES DE LLUNY

Amic Galland:
Aprofito l'oportunitat
fan agradable de
dedicarvos aquest
clike, per dirvos que
les enquadernacions
són admirables,
gràcies per tot,
amb els millors recats

Josep Pla

Setembre 1951.

L'ILLA DELS CASTANYERS

Al vell
amic Gallot
del seu aff
Josep Pla
Palaferrer 1957

JOSEP PLA

BODEGÓ
AMB PEIXOS

SEGONA SÈRIE DE "COSES VISTES"

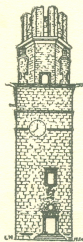

EDITORIAL SELECTA, S. A.
BARCELONA

A l'amic
Gallant, devico
aquest llibre
sobre "Palapugell
peix fregit".
Amb tot afecte i
l'agraïment de

Jordi Aleg

Palapugell
1854

L'EMPORDANET

(PRIMER VOLUM DEL «VIATGE A CATALUNYA»)

Una carta a En Didac Puig, arrel del traspiàs el'En Francesc Torrent

Distingit senyor i amic: Supleixo amb aquesta carta la visita que us tenia promesa i en ella us diré - tal vegada millor que si ho fos de paraula, car mai no he tingut el do de l'oratoria - el que, per haver estat vos un dels millors amics del malaquangat senyor Torrent, ting'interès que coneixeu. Cap necessitat en tindria de fer-ho, però m'hi empeny l'afany de destruir el qui per excés, tal vegada, de sinceritat i delicadesa en mi, podria ara semblar-vos una evasió o aprofitament per part meua.

Vull referirme al petit enraonament que no fa pas molts dies varem tenir vos i jo en el passeig del mar, arrel d'ha-ver-vos demanat jo que m'assabentessin de l'estat de salut del nostre comú amic Sr. Torrent.

Recordareu que jo vaig dir-vos que tenia amb tan magnanim amic un deute etern de gratitud i també altre d'interessos, i us pregava que a la primera avinentesa que tinguessiu diguessiu al bon amic que tenia ja ara recullit i enterament a la seva disposició la quantitat que constituïa l'últim dels dos deutes. Quant al primer, el de la gratitud, aquest persistiria impagat eternament ja que en el meu cor aquest sentiment no s'acabaria mai.

I és aquí, amic senyor Puig, on convé que us il·lustri amb minuciositat respecte el que constituïen aquests dos deutes: el moral i el material.

No sé pas si teniu coneixement de l'origen de la nostra coneixensa i amistat amb el Sr. Torrent. Per si no fos així permeteu-me que vos ho conti:

Un amic meu i company de treball i jo teníem de molt temps el projecte de muntar un taller d'inc-

2
premta a Palamós. Tot això venia ja essent abjecte de
les nostres preocupacions abans d'haver-hi establert les
imprentes Baró i Grassot, i erem ambdós operaris
de la Casa dels germans Nandú i Elegari Storens Cas-
telló. - Els nostres plans no podien pas ésser més op-
tims, però topàvem amb la dificultat de la manca de
possibilitats monetàries. Ens hauria convingut trobar
un soci capitalista que hi aportés la quantitat que
feia falta. - En aquest estat les coses, algú va indi-
car-nos la persona del Sr. Torrent i a ella vaig dirigir-
me per mitjà d'una carta exposant-li els nostres pro-
jectes i demanant-li la seva col·laboració. - Uns dies
després d'ésser enviada la carta em trobà el Sr. Torrent
en el Teatre Carmen i verbalment m'exposà els mo-
tius que l'obligaven a no poder atendre el que li dema-
navem. D'aquest fou l'origen de la nostra coneixença
personal. D'a partir de llavors va distingir-me sempre
més amb la seva amistat, i sempre més també s'inte-
ressà en totes les meves coses. S'aprigué per mi tot l'his-
torial de la meua vida sempre difícil i desgraciada.
Vaig contar-li que les nostres desgràcies es remontaven
a la meua infància: Ens havia faltat sempre l'amor
del pare. La meua santa Mare, en canvi, havia estat
una veritable martir per a poder dur a bon terme
als seus fills fins a tenir aquests us de raó, en quina
eclat els dos que quedàvem dels cinc nascuts, poguérem
alliberarla de la tirania absurda del pare. Quedant nosal-
tres a partir d'aquell dia moralment feliços però misers.
situació que s'anà mantinguent per llarguissim temps
malgrat haver renunciat per complet a tots els drets,
que reclama la joventut, conformant-nos tan sols en po-
guer sostenir-nos. - Si vaig contar també que al cumplir
10 els dinou anys vaig desplaçar-me a Alemanya amb

3

l'esperança de millorar una mica la nostra trista situació, i que vaig retornar a Espanya al cap d'un any jaüt enterament derrotat per haver estat vilment enganyat amb tot el que se'ns havia promés. Que vaig tenir a seguit que cumplir el servei militar, deixant a la meua pobre germana enllestegada i a la meua bona Mare impossibilitada de treballar per mor de cuidar-la. Que poc temps abans del meu matrimoni vaig éiser despedit de l'impremta on treballava per l'únic delicté de voler-me casar amb la que era serventa de la pròpia casa. Que als quinze dies justos d'haverse celebrat el matrimoni traspassava la meua pobre germana, encara que havia estat de la família després de la separació del pare, per la seva energia i bon senty. I per últim que havíem tingut necessitat de traslladar el nostre domicili a Palamós on feia ja uns anys hi residia amb la meua Mare, esposa i dos fills petits que hi havien nascut, tots els quals ens sosteníem mercès a uns jornals miserables guanyats per la meua esposa i jo mitjantant, com sempre, el renunciament a tot el que no fos purament de necessitat per a nosaltres subsistir. — Tot aquest Calvari suportat per nosaltres amb la docilitat resignada del qui creu que la vida de cada un és un Karma inapel·lable, entrà de ple en el cor d'aquell bon amic que fou En Francesc Torrent, i portat per els seus magnànims sentiments, i el seu cor nobilíssim em digué que volia de tota manera ajudar-me i que per tant demanés el que necessités, en les ocasions més apurades. Davant d'una tal noblesa de sentiment, el meu cor es quedava commós i el meu aplexi i estima per aquell home creixia i s'agrandava a cada minut. Sempre he cregut que com més

4

gran i sincerament un aferiment, més escurpul cal tenir, més reparo i cura en ferne us, tan sols pot recorre's a aquest recurs en avinenteses excepcionals, en casos de mort o vida. Per això jo, després de remerciant-li amb tota l'ànima els seus aferiments li responia que men- tre pogués valdre'm dels meus propis recursos, m'era molt més gràt poder fruit de la certesa que en cas el'un adveniment de vera i absoluta necessitat, podia comptar amb una ma generosa que se m'allargava per a poder sortir-ne en be. Ell, però, insistia i em deia: — Però és que ni vos ni els vostres no viviu; no podeu cubrir les necessitats de la vostra llar amb un jornal de sis pessetes i tres o quatre de la vostra muller per a viure amb dos, els vostres dos fills i la vostra mare vella; ¿i si venen malalties? ¿i si la feina s'acaba?

— Oh, això es l'aviu que tota la vida voregem els simples treballadors — li responia jo —; a força d'any i sofriments hem acabat en habituar-nos-hi amb a- quents perills i ja gairebé hem perdut el vertic i ens conformem tot dient-nos que si el cel caigués tots ens trobariem a sota. El sosteniment de la nostra vida suposa una lluita aferrissada perpetua; per a poder subvenir millor les nostres necessitats, jo en les hores fora del treball del taller, faig a casa meua i pel meu compte caps i puntes, i a més també alguna que altra encuadernació, i tot això representa una petita ajuda econòmica.

— Vos sou encuadernador a més de tipògraf?

— Si, encuadernador d'afició, no d'ofici. El meu pare tenia una extensa biblioteca la majoria dels seus volums eren en rústega i volgué que intentés re- lligar-los. Rebudes les primeres lliçons del patró de

L'impremta on feia l'aprenentatge a Palafuzell i fixant-me amb la resta de les operacions, quan ell feia aquesta feina, vaig assolir sortir-me més o menys victoriós. I així ara atò em serveix per a procurar-me algun centim a més del jornal de l'impremta.

- I ja disposeu dels estres necessaris per a l'enquadernació?

- Jo m'he fabricat els indispensables, i exceptuant l'heina per a retallar els llibres, puc fer el meu fet i retallo els llibres amb la guillotina de la casa on treballo, cosa aquesta que per cert em desagrada en extrem, però no hi ha altra solució, adquirir-la no està pas ni en molt al meu abast, ni remotament.

Bon dia l'amic Torrent em diqueu:

- Gallart, seguiu amb la precisió de la guillotina?

- Home, tan com precisarme, no; ja us vaig dir que faig us de la del taller, però malgrat això, de tenir possibilitats, en tindria de pròpia. El meu somni seria poques començar i acabar un llibre amb els meus propis recursos, sens tenir que donar gràcies a ningú. Hi he tantes coses en apoi d'aquest meu desig! Una de les tal és evitar que el patró que ting se'n valgui per a escatimar-me el jornal de la manera que ho fa. Estic segur que creu que pel fet de deixar-me fer us de la seva guillotina, ja queda compensat amb el que deixa de donar-me en el jornal de cada dia. A lo millor creu que em faig ric enquadrnant algun que altre llibre de tant en tant; aquest ja es guanya la vida amb el seu negociet, deu pensar...; pobre de mi!

- Doncs bé, amic Gallart - feu Torrent molt re-

riosaament - des d'ara feu els treballs convenients per a trobar la màquina que us fa falta; procureu trobar una màquina que us serveixi i de cost mínim. A lo millor podreu trobar una ja usada però en bon estat....

- Oh, no! senyor Torrent, ni pensar-hi amb això! Pue seguir feut com fins ara perfectament i sense patir-ne. De cap manera és necessaria aquesta despesa, ah, no!

- Us dic que feu el que us acabo de dir. Guan ha- gien trobat el que us fa falta, parlen amb mi i no cal que us preocupen.

- Escolten, senyor Torrent, escolten-me per favor, trobar la màquina no ofereix cap dificultat; pe- rò contraure un compromís, amuntegar sobre men una obligació més poquent-ne prescindir, ho consideraria una lleugeresa, una veritable im- prudència per la meua part. Poelen creure que de tot cor us estimo i agraeixo el vostre generós de- riment, però no puc ni de acceptarlo, creieu però amb el meu sincer i propunt agraiment.

Recordo que aquesta conversa la teniem una tarda de festa que m'havia convidat a fer un passeig cap a la seva propietat de Vall'Albrega. Bo i Teaminant anavem dient tot això que deixo dit. En escoltar la meua clarrera objecció, s'atu- rà de cop, em mirà seriosament mentre amb les dues mans m'estrenyia els dos braços i digué aque- stes paraules que recordaré mentres visqui:

- Mireu, Gallart, en el món que vivim el di- ner tan sols té una justificació: que sigui em- prat per a fer bé. El diner és una cosa vil si no se'n fa aquest us!!

- Estem d'acord, senyor Torrent, perfectament d'acord - vaig respondre jo -, però insisteixo i m'atenc a ço que vos deia suava... Tinguen la certesa que dins el meu cor hi perclurà sempre un reconeixement sinceríssim, profund, etern per la vostra generositat que em commou.....

- Seguirem el passeig i la conversa i, a la fi, vaig tenir que succumbir a les seves raons i a la seva prohibició de fer-li la més mínima objecció.

- Dem sols una - li vaig dir per últim - i aquesta és que acceptaré tan sols sota una condició essencial: la de que aquesta generosa oferta vostra sigui en forma de préstec però no una clàdava.

- Callen, amic Gallart, callen per Déu cl'una vegada i feu el que us he dit!

El final de tot això fou la compra cl'una quinquina a palanca de sobretaula usada però en molt bon estat de funcionament i que serveix perfectament per l'objecte a que és destinada.

Tingue mes tart l'emfermetat de la meua pobre Mare, el seu traspass un temps després; clusant la malaltia jo guanyava gairebé sols per a pagar una dona que l'assistia, ja que la meua muller, víctima cl'una terrible anèmia tingue que canviar cl'ambient i d'aire. segons el metge, acullintse amb els nostres dos fills a casa els sogres a Torradella de Montgrí.

Morta la pobre Mare i retornada a casa no del tot restablenta encara la meua esposa i fills, esclatà al cap de poc el pavorís alçament nacional. Llavors els treball i anguixes eren generals. El pobre Torrent, a qui jo no vaig abandonar mai, considerant que el fet de veure'l alternar amb gent obra del noble

podria més aviat afavorir-lo, passava reguit i angu-
 nies que em comunicava en els freqüents passeigs que
 ambdós donàvem: - Quan s'acabin els diners per a
 satisfer les exorbitants quantitats que ens obliguen a do-
 nar cada setmana aquest fument Comitè revolucionari,
 no se' pas el que passarà. A mi se'm confon amb
 els homes més aclinerats i sento pesar sobre meu, com
 una constant menassa, un odi desmesurat. Em veuré
 dintre molt poc necessitat de cercar quelcom, alguna
 feina per a poder sostenir-me.... si és que em deixen
 subsistir....

Jo li deia que no sofria en tanta manera, que
 vingues a casa nostra i compartirem la sort que ens
 toques. També li deia que s'hi m'ho permetia parla-
 ria jo amb el Comitè...

- No!, de cap manera. Encara fora pitjor i queda-
 ria més en evidència. A part d'això, no em plan,
 passi el que passi, demanar clemència ni mercè a aque-
 sta mena de gent. Hom té la seva dignitat i orgull
 de ser com és. El que sí voldria demanar-vos és que
 em guardessin unes relíquies que són per mi: un
 anell, unes arrecades, unes medalletes record venerat
 de la meua mare.... Això sí que no voldria que fos
 profanat per ningú.

Efectivament, la meua esposa portà molt
 temps cuit a la seva cotilla un petit envoltori
 preparat per la Conxita, que passat ja tot perill
 va esser-li retornat.

Torrent ens estimà molt això que ell qualifica-
 va de gran favor i que per la nostra part no va sig-
 nificar cap mena d'esforç ni sacrifici, i sí ho ferem dit
 xosos de poder ser-li útil en alguna cosa.

Aleshores narrarem moltes tordes ell i jo en el

Mas de'n Fouso, el seu bon amic de Vallllobrega, on s'havia prudentment arredossat durant els dies de més efervescència revolucionària. Y era de veure el que arribava a sofrir aquell bon amic; vivia amb el constant sobresat de veure's endut presoner per els milicians....

Però passà tot això afortunadament sens que les seves temences passessin d'això i retornà a la seva vida d'habitat tranquil·la i reposada.

La nostra amistat es renovava cada dia més forta. Sovint em convidava a prendre cafè a casa seva. En el temps de la fruita se m'emportava a Vallllobrega i m'omplienava les butxaques de cireres, prunes, peres... per als meus familiars. Sosteniem llargues converses i parlàvem de tot. Torrent era un home de molt talent i coneixedor de moltes coses que em contava i jo escoltava amb vera fruició.

I els mesos anaven passant i per la nostra part la vida seguia amb les estretones i mals de cap de sempre. Llargues temporades de sols tres o quatre jornals de feina; petites malalties dels menuts que obligaven a la meua esposa a no poguer treballar la setmana completa; jo sofrint mil turments, per no ser-me possible arreconar ni un sol cèntim per anar amortitzant el deute a Torrent.

- Senyor Torrent - li deia sovint - visc turmentat perquè no m'és possible avançar-vos un sol cèntim per anar soldant comptes, amb vos.

Ell em mirava fent la mitja rialleta i em deia:

- Gallart, sou ^{un} home que difícilment mai no pesa ren tres unses. Us turmenten en va. Heu d'aprendre a sapiguer viure la vida tal com és. Jo crec que teniu condicions per això. Esforceu-vos. Tenho primers per vos mateix i pels vostres fills i la vostra esposa. Teniu mal enteses una pila de coses; i us diré de passada, que

no oull sentir-vos més parlar de dents, ni de deurs, ni d'escripols, ni de certes delicadeses que hi ha en vos que jo ja en ting prou en apreciarles.

Resultava en va que tractés jo de mantanirme en el meu criteri. Esclafia una riallada i em deixava amb la paraula als llavis.

Seguia el temps el seu camí inexorable; dies, setmanes, mesos.... Els fills creixien, els mals de cap es multiplicaven. El fill mitjà no filava prou be; tinguerem que portarlo al metge. D'quest després, el'examino-lo diqué' que tenia les amigolales afectades, i convenia la seva extirpació. - Caldria una medicació per a preparar-lo i seguidament a arrencar-le, s'ha dit i la criatura quedara com resuscitada.

Un parell o tres de capsos el'injectables, per tal el'esser la sang i una volta estigui en condicions favorables, el nen i jo cap a Barcelona a la Clinica "La Alianza" de la qual era soci. Visitat que fou per el metge d'allà aquest diqué' que el pacient no estava pas en condicions encara per a l'operació.

Retorn a Palamós i un gopat de punetes gastades en va, lo qual resultava catàstrofe per a nosaltres, car la germanada local abona tan sols les despeses de desplaçament quan el malalt queda internat.

Noves inyeccions i nou viatge a la Clinica i.... nou fracàs: el noi no resultava encara prou preparat. Retorn a Palamós, amb una indignació clinte meu que se m'emportava. El metge d'aquí Dr Arana, restava perplex, ell estava enterament convençut que el meu fill podia ésser intervingut en el moment que es volgués.

Tercer viatge a Barcelona, aquesta vegada l'acompanya la meua esposa. Vaig decidir-ho així ja que la

pèrduda dels porros no resultava tant gravosa. D'aquest Tercer viatge tampoc no donà cap resultat a no ésser unes quantes penetes més llansades. Davant d'una cosa tant inaudita la meua esposa s'atreuï a dir al metge barceloní que no podíem entendre una tal disparitat de criteri amb el metge de Palamós, ja que aquest assegurava que el pacient estava en perfectes condicions de ser operat, i que era molt trist i molt gravós per a nosaltres simples treballadors, tenir que fer tants viatges tant lluny i enterament sense cap profit. El metge de Barcelona contestava a tot això arronsant les espatlles i prescrivint noves injeccions.

Resum: el Dr. Arana haguí de confessar que tot el que passava no tenia explicació plausible, ja que el noi podia operar-se de seguit, tant era així que ell es negava a donar-li cap més injecció per més que les receptes el metge de Barcelona.

Era natural que contés a Torrent un cas tant inusual com el que ens estava passant, constituint un nou entrabanec en el difícil camí de la nostra vida.

El bon amic escoltà el relat d'aquest nou aqot de les nostres malaventures i sobtadament em digué:

— Quin dia no treballen?

— Desgraciadament ahir (era un dijous) va ésser dissabte per mi. (era l'època que a l'impremta feiem sets tres jornals).

— Doncs en havent dinat us espero a casa a prendre cafè. No falten, eh?

Hi vaig anar, i mentre preniem el saborós líquid Torrent parlà així:

— Miren, Gallart, les afeccions a les amigdal·les són cosa més seriosa de que poguem pensar. Quan aquestes s'inflamen i persisteixen així dies i dies, hi

ha el perill que s'omplerin de pus i aquest pus intoxicari la sang, i d'aquí se'n poden derivar infinitat de dolences greus. El vostre fill es troba en aquest cas de perill i el conseguint usgeie la necessitat d'operar.

- Ja veieu que faig tot el que puc per aulirho, però poden veure també per el que us he contat. que el que resulta una cosa tan senzilla pera tothom, a mi. no se per quina fatalitat, em va resultant completament el contrari. Son molts els socis de la Gemmandat de Palamós que han tingut de prus dels serveis de La Aliança i tot els ha sortit vent en popa: arribos a la Clínica i quedar internats ha estat tot una cosa. A mi en canvi ja heu vist el resultat, després de tres viatges consecutius tan infructuosament, sembla que encara este exposat a ferne el altre, amb el mateix resultat, i, francament, això em manté en un punt de tot descoratjament que m'anorria. Per què tot això? Serà per aquesta meua mala sort que em persegueix de tota la vida?

- Escolten, fallant: el vostre fill cal que s'opere com més aviat millor; per tant jo us donaré 2000 pesetes i anen demà mateix a veure el Dr. Azóe, que viu al Passeig de Gracia, de Barcelona, i que opere el vostre fill, i tot arreglat.

- Senyor Torrent - vaig afanyarme a dirli - no puc de cap manera consentir en això. Jo crec que un moment o altre els metges de "La Aliança" es decidiran a operar el noi, així que no calen aqueixes exorbitants despeses. Us estimo en ço que val el vostre més que generós interès, però ja veieu que no és necessari apel·lar a això.

- Que demà aniren a Barcelona a veure

el Dr. Azoi - clique' feut cas omis del que jo li acabava de dir - , que ja us dic jo, i en podreu estar ben segur, que es una veritable eminenca.

No hi valgueren protestes. Em donà dues mil pesetes i l'endemà el noi i jo marxarem cap a Barcelona. El viatge, però, resultà infructuós. El Dr. Azoi, després d'un minucios reconeixement declarà que el meu fill podia operarse en el moment que es volgués. En observar-li jo tot lo ocorregut amb el metge de "La Miança" escrigué dos mots en una tarja i em digué que em personés amb el Dr. Tornells, al Major de Gracia - . Li aquell senyor us certifica el que jo us acabo de dir, ja hi podreu pujor de pens.

Ho vaig fer així, i efectivament, després d'un ampli reconeixement el meu fill, m'extengué un certificat feut constar que aquell pacient podia ésser intervingut de les amigdales en el moment que es volgués.

La cosa no va poguer passar d'aquí ja que el Dr. Azoi cobrava per la tal operació 1.500 ptes, seus comptes altres 500 ptes per l'internat a la Clínica i altres gaitis. Davant de tot això vaig tenir que retornar a Palamós donant compte minucios a Torrent del resultat del nostre viatge, retornant-li el sobrant de les dues mil ptes. i anotant jo en el meu deu-te les tantes desperades per viatge i viutes.

Però això no va voler Torrent que acabés aquí. Dos o tres dies després vaig ésser cridat de nou per Torrent el qual em digué: - Gallart. Ací teniu aquesta carta i aquest xec signat i amb la quantitat en blanc. Anireu a Barcelona amb el vostre fill i us personareu a casa del meu cosí Carmel a qui li entregareu tot. I vos asseguro que tornareu amb el vostre fill ja operat.

No us sabia pas dir, amic senyor Puig el que en mi passava. No ho sabia explicar, era cosa propia dels contes,

de les mil i una nits. Vaig obeir fidelment en tot i tot es realitzà tot com ho assegurava Torrent. El Senyor Carmel es comportà amb nosaltres, com un nobilíssim cavaller que és i es cuida de tot. Visita prèvia al Dr. Tomàs internat a la Clínica de La Creu Roja de quin era Director. Foren necessaris 3 dies d'estada en ella i després retorn a casa com el que Torrent amb el noi operat i tranquil. Ja suposaven que jo anava prenent nota de les quantitats que devia del senyor Carmel - perquè aquest bon senyor, amb una delicadesa que no t'ho preu, m'entregava els diners que considerava havia de necessitar - per lo que em fou facil sapiguer tota la despesa que implicà aquest afer.

Reintegrats ja a la llar, vaig donar com és natural compte minucios a Torrent de tot, mostrant-li la llista de totes les despeses fetes per nosaltres. Hi havia un solrant de les pessetes rebudes de la darrera entrega del senyor Carmel que vaig entregar a Torrent a la nostra arribada.

No cal que us repeteixi, amic senyor Puig, les paraules de profund agraiment que vaig pronunciar a presència d'aquell home que fou per a nosaltres una veritable Providència; sé que elles sortien a estropades dels meus llavis, a voltes apagades, i insegures per l'emoció, i recordo perfectament que ell, el senyor Torrent, segut d'esquena al balcó de l'habitació biblioteca on ens trobàvem, es mantenia en una actitud extremadament seriosa, i més que escoltar les meves paraules semblava absortit totalment en profundes reflexions. No estic pas cert de si escoltava res del que jo deia. Tan sols donà mostres d'ésser en veritat present en aquella escena en el moment en que jo vaig dir, mentre li allargava un paper on hi havia el detall complet

de tot el que constituïa el meu deute — Hei teniu la llista total del que us deo; són un munt de pessets, que no sé pas quan em serà possible poder-vos tornar, pensau, però, que no deixaré de fer tot.....

— Gallart! — interrompí de cop amb veu greu i solemne mentre amb les seves dues mans estrenyia el meu braç allargat vers ell — Gallart, repeti, no em volguen pas donar un nou peser amb els vostres discursos; mes bé us demano que em doneu una prova de tot aqueix apreci que elien sentir per mi... Sabeu de quina manera entendré que sou capaç de comprendre el sentit de l'amistat veritable i sincera?

Dames acceptant tot això amb senzillesa, amb naturalitat, sense fer escarafalls de cap mena. La cosa no pot pas ésser més normal i lògica, vos necessiteu una ajuda i jo us la he prestada senzillament: si aneu ambdós caminant per un camí i vos teniu la desgracia d'ensopegar i caure, és cosa naturalíssima que jo m'acosti a vos i us doni la ma per ajudarvos a aixecar i prestarvos l'auxili que necessiteu. No fer-ho així, de no comportarse així... com hauriem de qualificar el procedir d'aquella persona, d'aquell company de ruta, d'aquell semblant nostre, d'aquell germà en humanitat? Gallart, Gallart!, deixeu vos de llistes i d'anotacions i de tonteries d'aquestes; els diners no són res; em sembla recordar que un dia varem quedar convinguts en que els diners són una cosa vil, ociosa, perquè precisament en l'estat actual de la societat ells ho poden tot, poden inclús eclipsar el sentiment en el cor dels homes, perquè aquests sentiments han acabat disciplinantse al poder sobirà del diner; voleu cosa més trista i espantosa que aquest fet que podem constatar desgraciadament cada dia: Jo

no tinc pas cap necessitat que em torneu els diners
 que han estat desgraciadament indispensables per a guarir
 el vostre fill. per creure en el vostre agraiment, en el vos-
 tre aprecí i consideració per mi, no. abans d'ells ja en tenia
 prou. ja ho sentia dins meu sense por d'équivocar-me com
 més us coneixia, per tant són aquests sentiments vostres,
 els que compten, és la bondat, és la conducta dels homes,
 el que té un veritable valor en aquesta vida, és l'esperit i
 no la matèria ho que lliga, enforteix i aixeca en laire
 i fa grans als homes. ... Els diners, l'or, la plata, son me-
 talls inútils. de menys, de molt menys utilitat que el
 ferro, el coure, el plom i-----; No en portem més! no
 en portem més, Gallart, doneu-me si us plau la sa-
 tisfacció d'esquinçar aquest paper i no cliqueu, ni
 vos ni jo un sol mot més d'aquest assumpte.

*
 El destí ha volgut, amic senyor Puig, que es mantingui
 brillant, radiant, la magnanimitat d'aquell gran home
 i que jo em quedi, com una més de les meves dis-
 sorts, sense haver pogut assaborir el goig de veu-
 rem, per els seus ulls de carn, acomplerts els meus
 afanys tants anys ha aconegut per mi i que tants
 sacrificis havien costat i anguïes.

Deu vos guardi, amic senyor Puig, volguenme
 considerar com a un més dels vostres amics i servidors

